JOHN CARTER BROWN
LIBRARY

Purchased from the
Trust Fund of
Lathrop Colgate Harper
LITT. D.

John Carter Brown
Library
Brown University

[11096]
crb

¶FRATRIS BAPTISTAE MANTVA-
NI CARMELITAE THEOLOGI
AD PTOLEMEVM FRA
TREM EPISTOLA
CONTRA CA-
LVMNIA-
TORES.

CVM GRATIA ET PRIVILE
GIO VSQVE AD QVAT
TVOR ANNOS.

❡FRATRIS BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI AD PTOLEMEVM FRATREM EPISTOLA CONTRA CALVMNIATORES.

P Ro amoris integritate quem inter nos na-
tura incobauit / Virtus conſumauit Ptole-
mee frater ſuauiſſime me mones vicio mihi
dari/a/ nonnullis/ꝙ in opuſculis meis ſint
quædam errata: & ꝙ quibuſdam vtar vo
cabulis/quæ latinam phraſim non obſeruant. Ego qui
(vt verum fatear)fui vt plurimum in obſeruatione vo-
cum parum diligens/& animū habui ad ſenſa magis in
tentum/q̄ ad verba/Nō auſim negare id mihi accidiſſe/
in quo etiam peritiſſimi diligentiſſimiq́ꝫ Viri peccauerūt
Nemo.n.tam oculatus/nemo tā circūſpectus eſſe poteſt/
etiā ſi ſit ipſe aut Argus/aut Ianus/ꝗbus a tergo nulla
Ciconia pinſere poterat: Quin aliqñ labat̃ & cadat/in
lingua p̄cipue/quæ ſua naturali lubricitate ad Caſum ſꝑ
prona/nunq̄ a p̄cipitio longe diſtat. Primum igit̃ gr̃as
ago ꝙ protectionē meā tam benigne ſuſcipias/& polli-
cearis te onus ſuſcepturū refellendi eorūꝫ maledicta/&
vt fratrē decet fratri ſubuenias. Deinde velim ſcias non
eſſe detractoribus facile credēdū/quia non mature ēt ſi
docti ſint/ſed p̄cipitanter ſingula iudicant/& putantes
nugas ſuas iudicem non habituras/nec vllo incerniculo
excutiendas/ex omni herba/vt aiunt faſcē faciūt. Quod
ſi pedepreſſim contanterq́ꝫ id agerent vel nullū reprehē
derent/vel eos tantum qui peccauiſſent. At nequaq̄ ita

contingit. Videmus enim & exempla ſubijciam manifeſta/pleroſq; patere iſtis calūnijs/qui omni culpa vacant immo qui laudandi ſunt/vnde culpantur: Ex quo colligetur quotquot huic inofficioſo officio ſeſe dedūt/eſſe temerarios & vecordes. Pauca igitur breuiter temeritatis huius exempla ſubijciam vt aduertas non eſſe eis paſſim fidem adhibendam: Plinius i. xxxv. naturalis hiſto. libro Taxat Virgiliū ꝙ ſandicem crediderit eſſe herbam/cuȝ dixit in Buc. Sponte ſua ſandix paſcentes veſtiet agnos Eſt autē Sandix vt ipſe dicit Species coloris: ſed Virgilius dicere voluit lanas agnorum paſcentiū ſpōte ſua cōtracturas hunc colorem: Et non debuit Plinius dicere Virgiliū putaſſe herbā eſſe Sandicē: Vbi & ipſe Seruiꝰ vt grāmatici noſtri volunt/eſt prolapſus: cum dixit ſandicem eſſe herbam: Quod Virgilius neq; dixit/ neq; putauit. Scandix tamē per ſe herba eſt/de qua Dioſcorides pene ad verbum ſic inquit. Scandix eſt & hoc olus ſylueſtre ſubacre amarūq; aliq̄tiſper: coctum & crudum in cibo ſumptum ventri confer ac ſtomacho: decocti vero ius potum veſicæ/renibus/& epati vtile eſt: Sic Dioſco. Et de hac ſunt qui putent Virgilium/ſeruiūq; intellexiſſe: licet apud eos non ſcribatur Scandis per. ſc. Quod erratum librarijs imputandum.

Quidam (de ſuperſtitibꝰ loquor/ideo & nomē ſupprimo) dum vult ſugillare aureliū Auguſti. q̄ eccleſiæ Dei lumē eſt magnū/more eius q̄ in ventum ſpuit/ ſeſe contaminauit: & inſtar forioli ſeſe coinquinauit. Nam cum Auguſtinꝰ ī libro de Ciuitate Dei quinto. Capite. vi. dicat ſi geminos cōtingat ex eodē coitu & ſemine concipi/ vnū poſt alterū nō formari: ſed ambos ſimul incohari: Quia natura cū (vt aiūt theologi agat neceſſario/oēs ſeminis partes ſimul aggredit/Dicit ſtulte & īperite ſup

fœtationē/quæ longe alia res eſt)eum negare: Supfœta-
tio.enim non eſt geminorum/ ſed per diuerſos cōcubitus
pluribus ex ſeminibus conceptorum . Conceptus autem
de quo loquitur. Augu. eſt geminorū ex eodē cobitu / ex
eodē ſemine/quod ſimul & eodem temporis momento
natura incipit fouere / ſic ꝙ vnum poſt alterum concipi
ſit impoſſibile. Vnde ſic conceptos eadē momenta et eū-
dem horoſcopum habere eſt neceſſe: horum dicit Augu-
ſtinus/Cum vnū conceperit fœmina/nō poſſe deinde al
terum concipere/quia tanta vis eſt naturæ/ vt propoſi-
ta ſimul amborum materia/neceſſario ſimul ad amborū
exordium conuertatur. Et cum hac indiuidua duorū cō-
ceptione poteſt mulier ſuperfœtare. Sed cum quis ex ſu-
perfœtatione conceptus eſt non poteſt eundem horoſco
pum habere cum priore: temporis enim intercapedo ne-
ceſſario aliū inducit horoſcopum. Hic eſt loci illius ſan⁹
intellectus. Et quod ipſe ait de ſuperfœtatione / nugato-
riuꝫ omnino eſt & puerile/nullo philoſophiæ ſale cōditū
Viro ergo iſti q cū ſit mer⁹ grāmaticus in meſſem philo
ſophorū falcē mittit/recte dici poteſt quod Apelles pi-
ctor dixit ſutori: Supra crepidam nō aſcēdas. ¶ Ali⁹ q-
dā dicit Hieronymū falſa ſcripſiſſe de Apollonio Tya-
neo/qa narrat eū vidiſſe Iarchā gymnoſophiſtarū prīci
pē ī throno ſedetē aureo/cū Phyloſtrat⁹ dicat thronū il
lum nō aureū /ſed æreū fuiſſe. Itē ꝙ cū alias dixerit phi
ſon eſſe Gangē: poſtmodū de Apollonio loquēs quaſi ꝑ
μνημονικου αμαρτιμα, hoc eſt per memoriæ pecca
tum /velit eē Indū. Et ꝙ cū indus ex caucaſo veniat/nō
poſſit eſſe Phiſon/q ex paradiſo terreſtri deriuaẗ. Itē ꝙ
Apollonius iuit in Aethiopiā nō vt refert Hieronym⁹ ad
vidēdā mēſaꝫ ſolis ī ſabulo: ſed poti⁹ vt inqt Phyloſtra
tus ad vidēdā. Mēnonis ſtatuā/quæ mane oriēte ſole loq̄

batur. Vide qua vecordia tantilli homũtiones prouocent tantos viros/ & Pigmei audeant ſurgere in gigantes. Primum ergo quod Hieronymo obijcitur diluẽdo ſic ordimur. Quid vetat credendũ eſſe Hieronymũ diſciplinarũ ac linguarũ omniũ peritiſſimũ ſcripſiſſe non aureum ſed æreũ/ & poſtea vicio librariorũ paſſim omnia bona exemplaria corrumpentiũ/ dum ſoni affinitate deludũtur/ dictionem æreum tranſiſſe in aureum? Et ſic æs ĩ aureũ cõmutatum? Et ne abũdemus inſuperfluis/ de hoc ſatis. Quod autem Hieronym⁊ cum dixit latiſſimo Phiſon amne trãſmiſſo / intellexit de Indo/ qui omniũ quos tranſiuit Apollonius ſit maxim⁊. Gangẽ eñ qui eſt oriẽtalior/ & Indo maior non tranſmiſit. Bragmane namq̃ ad quos ibat inter Indum & Gangem ſunt poſiti/ totum concæditur: Sed cum ſubinfert. Hieronymus alibi hoc eſt in geneſim dixiſſe Phiſon eſſe Gangem/ plane negamus: nec ipſe accuſator quid dicat aduertit. Hieronymus nanq̃ non ait eum eſſe Gangem/ ſed ſolum quoſdam ita putare. Vide in queſtionibus hebraicis ſuper Geneſim. De tribus enim illorum quattuor fluminũ paradiſi/ Nilo/ Tigri/ & Euphrate non eſt contentio. De Phiſon tantum dubitatur Ganges ne ſit an Indus/ ꝙ ea duo flumina in India tenent principatum/ vbi terra eſt Euilat/ quã a Phiſon circũdari ſcripſit Moſes. Nec mirũ ſi Hieronym⁊ putat Phiſon eſſe Indũ/ quẽ alij aſſererẽt eſſe Gangẽ: Nã vt inquit Apoſtol⁊ in huiuſmodi quæ. s. fidẽ non tangũt/ vnuſquiſq̃ abũdat in ſenſu ſuo. Quod aũt inq̇t de paradiſo & Caucaſo eſt vanũ prorſus et friuolũ. Nã cõpertũ eſt/ et oẽs Coſmographi tradiderũt Pleraq̃ flumĩa tellure pluries abſorberi/ ac pluries enaſci: Vt dr̃ de Ana fluuio Hiſpaniæ: & Aretuſa fõte ſiciliæ. Et de hoc iſta dixiſſe ſufficiat. curſim reſpõ-

dendũ ad aliud: Cũ aduerſarius dicit Apolloniũ ad mẽ
ſam ſolis nõ iuiſſe vt dicit Hieronym⁹: Ego Philoſtratũ
magis admiror/ꝙ nõ ſcripſerit curam Apollonio fuiſſe
videndi mẽſam illã in ſabulo/cũ teſte Herodoto/et aliĳs
ꝙ̃ plurimis/fuerit & ipſa apud æthiopes/vbi tunc erat
Apollonius/habita pro magno ac Illuſtri miraculo: De
hac Põponius mella ita inquit. Eſt locus apparat⁹/epu
lis ſemper refertus/& quia vt libet/veſci võlẽtib⁹ licet
Heliu Trapezam/hoc eſt/ſolis mẽſam appellant: et quæ
paſſim appoſita ſunt/affirmant innaſci ſubinde diuinit⁹
ſic ille. Hanc Nicolaus delyrus quia non repperit i Ca-
tholico/finxit inſulſe Zodiacũ fuiſſe in harena æthiopi-
ca figuratũ/et ad eũ videdũ iuiſſe Apolloniũ. Sed for-
taſſe Philoſtrat⁹ cũ ſciret Apolloniũ eẽ Pythagoricũ/
verit⁹ eſt eũ mittere ad nidorẽ carniũ illarũ ne Pytha-
goricã regulã violaret. Sed qd plurib⁹ opus? Videt̃ ma-
gis Hieronymus taxare Phyloſtratũ voluiſſe/ꝙ cũ illic
duo eſſent tam admiranda ad vnũ tantũ illorum miſe-
rit Apollonium/nulla de alio facta mentione: Ac ſi velit
dicere Cur Philoſtrate de vno tantum loquutus es?
Cur de alio quoq̃ quod æque/immo magis miruʒ erat
tacuiſti? Audet rurſum hiſcere/& inceſtare famam
tanti Viri. Ait enim perabſurdum eſſe cum ad hominẽ
latinum ſcribat/vti hebraica dictione/hoc eſt Phiſon.
Videtur iſto loco nodum in ſcirpo quærere/& accaſio
nem detrahendi mendicare. Scribens enim Hieronymus
ad hominem latinum/qui ſit/vt erat ipſe Paulinus/ſcri-
pturarum ſanctarũ ſtudioſiſſimus/recte immo aptiſſi-
me hac hebraica dictione eſt vſus/quæ facta illi erat
familiaris ex aſſidua lectione ſcripturarum/& ex
conſuetudine ſanctorum doctorum. Sic & nos cum
ad quempiam latinum ſcribimus vti ſolemus græcis

dictionibus/quæ iam vſu longo factæ ſunt noſtræ/vt cũ dicimus ſyllabam ſyncopam/ſyllepſim plepſim/ & mille huiuſmodi/quas conſtat eſſe græcas dictiones. At nondum quieſcit accuſator. Obijcit enim Hieronymo q non ſcripſerit contra Hieroclem/qui Chriſto Apolloniũ cõparauit/Cum Euſebius ſcripſerit contra eum. Quid damus medicinæ huic morbo? Vulnus achillæo quæ quondam fecerat hoſti vulneris auxilium Pelias haſta tulit. Sic nimirum fert medicinam iſtud telum: Dicens enim Euſebium ſcripſiſſe contra Hieroclem/quod Hieronymus ſiluerit/cauſam aſſignat: Quod enim vidit Hieronymus bene eſſe per Euſebium cõfutatum: Quid debuit rurſum verbis ſuperuacaneis inſectari? Cum precipue vt accuſator ipſe confitetur/eſſet Hieronymus in transferendis libris occupatus. Vbi aduertendum q hic Criminator callide commendat Hieronymum/vt ex cõmendatione probet aliquod vicium. Ideo nanq dicit eum occupatum/vt credi faciat factum ex occupatione obliuioſum. Genus id profecto laudis egregium/quo quis vt vituperet quẽpiam laudat. Non quieſcit adhuc cenſor hic tetricus/ſed more parthorum fugiens ſagittat. Impingit Hieronymo q Apollonij vitã/quã ſcripſit Philoſtratus & dãnat Euſebius/approbare ſe oſtendat/cũ ſcribens ad Paulinum eã allegat. Reſpondetur hic paucis a Diuo Hieronymo non tantum in Apollonio/ſed ẽt in Pythagora in Platone/ĩ Gallis/& hiſpanis/qui ad Titum Liui. veniſſe leguntur In Paulo ipſo apoſtolo/quorum oĩum meminit illo loco/id tantum approbare ad quod eorum exemplo Paulinum preſbyterũ volebat inducere/ad ſtudium.ſ.ſapientiæ/& labores aſſumptos gratia videndi eos/quorum in ſapientia nomen eſt grande: hoc eſt quod in Apollonio Tyaneo laudat Hieronymus. Ex qbus con

ſtat hominem iſtum ſicut in libro ſapientiæ eſt ſcriptũ/ occaſionẽ quæſiuiſſe vt recederet ab amico/ & ex alio-rum depreſſione voluiſſe videri ſe excelſum : Sed magis accidet ei quod Paulus dicit : Quæ ſeminauerit homo/ hæc & metet: Sic ergo errare ſolent homines qui factis procul & verbis tenus ſunt ſapientes. Idẽ accuſat Hie-ronymum ꝙ male tranſtulerit pſalmographi verſiculũ. Non ſic impij/non ſic: ſed tanꝗ puluis quem proijcit vẽ tus a facie terræ: dicit enim in hebreo haberi tantum ſe-mel Non ſic. Illam vero particulam a facie terræ/nõ ha beri/nec addi debuiſſe a fideli interprete. Item non de-buiſſe transferri tanꝗ puluis: ſed tanꝗ acus/quæ eſt pa lea minutiſſima. Moz. enim dictionem hebraicam dicit latine ĩterpretari Acus non puluerem: & hæc omnia ab hebreo doctiſſimo dicit ſe accepiſſe. Sed aduerte qui le-gis ꝙ multifariam hæc inſcite conſcripſerit. Verſiculus ille quem male tranſlatum criminatur dicit eſſe pſalmo-graphi/quod certe dubium eſt : Nam dicitur a pleriſꝗ prefatio Eſræ/quam prepoſuit Sepher Telim/hoc eſt li bro pſalmorum/cum ĩ ordinem illũ eos redegiſſet. Item falſo dicit eam eſſe Hieronymi trãſlationem/quæ vulga ta eſt æditio. Criminator iſte ſcire debuerat pſalmos q-bus vtimur/teſte Auguſtino in libro de doctrina Chri-ſtiana tot tradductores habuiſſe/quot olim in eccleſia la tina lĩguæ græcæ noticiam vel imperfectam habuerũt: Transferebat enim vnuſquiſꝗ pſalmos ſuo ſenſu. Mani feſtum hoc Romæ vbi tot tradductiones fere ſunt/quot eccleſiæ. Sed finge eſſe Hieronymi/nihil ex hoc habet ad uerſus eum. Nam illæ particulæ quæ in hebreo non ha-bentur, cum in græcis Codicibus habeantur : transferri debuerunt ab ĩterprete Codicum græcorum. Cum ergo pſalmos pluries tradduxerit Hieronymꝰ, ex græco ali-

quãdo/aliquãdo ex hebreo/nõ mirũ ſi in aliqua ei⁊ trãſlatione particulæ illæ reperiãtur. In trãſlatione autẽ ad Cromatium/quã fecit ex hebreo in latinum / particulas illas in illis Codicibus nõ inuẽtas pretermiſit. Sed trãſlationẽ illam Calũniator iſte nunq̃ vidit: & putabat omnes tranſlationes quotquot reperiũtur/bonas æquæ ac malas/eſſe Hieronymi/ſic eſt in eum beneanimat⁊/ſic eſt res eccleſiaſticas male doctus. Quod vero addit de acere Iudico irreuerenter & ignoranter dictum Cum enim Moȝ transferatur in puluerem non ſolum a Hieronymo/ſed etiam a græcis tranſlatoribus. Χνουσ enĩ habetur in græcis Codicibus / qui latine puluis dicitur. Neſcio cur iſte ſic deliret/vt magis credat vni Iudeo tẽpeſtatis noſtræ in qua omnes hebrei minimã ſuæ grammaticæ habent peritiã: q̃ Hieronymo Theodocioni. Symacho. Aquilæ. Origeni & ipſis ſeptuaginta interpretibus/qui fuerunt doctiſſimi hebreorum/ miſſi ab Eleazaro ſummo Sacerdote ad Ptolemeum philadelphũ regem ægypti/vt teſtatur Ariſteas qui illam hiſtoriã accuratiſſime ſcripſit. Inuenitur eadem dictio moȝ / Oſeæ Capite tertiodecimo puluis traſlata: vbi legitur/ſicut puluis turbine raptus: & Sophoniæ ſecundo. Quaſi puluere trãſeuntẽ diẽ. Vertitur etiã aliquãdo fauilla: vt Iob Capite Vigeſimo primo: Et ſicut fauilla quã turbo diſpergit. Quo fit vt putari poſſit moȝ. accipi poſſe ꝓ omni purgamento ſicut accipitur a græcis Peripſema. Quã multiplex vero & ambigua ſit quorũdam vocabulorum etymologia/ſciunt qui transferunt. Nullus enĩ eorum qui laborem hunc hactenus ſuſceperunt potuit ſine nota pertrãſire: exemplũ habe dictiõis ſoter σωτηρ/ quæ latinæ trãſferri nõ poteſt/cum non ſaluatorẽ / Sed eũ q ſaluauit ſignificet. Subiungit aliud & qdẽ iperite/

vt non vdeatur videre quod videt: ait enim pſalmogra-
phū comparaſſe virum iuſtū frumēto/ impiū vero ace-
ri: contra quod ſtat ipſe Codex: ibi enim legitur. Et erit
tanq̄ lignū quod plantatū eſt ſecus decurſus aquarum.
Cōparat ergo ligno non frumento: ſed hoc ille confinge
bat/ vt acus ſuum carius venderet: Bone Deus q̄tū ine-
ptiarū paſſim effutiunt iſti Sugillatores/ omnes inqui-
nant/ oēs dehoneſtant / in omnes pretereuntes expuunt
ſuæ atræ billis excrementa. Alter quidam (loquor de ho
minibus habitu religioſis) Dum nuper concionaretur/ vi
deretq̄ eſſe frequens auditoriū/ vt grande aliquid loque
retur/ quo alios Concionatores anteiret/ voce tragica ex-
clamabat pſalmos nō eſſe fideliter tranſlatos: & profe-
rens ex pſalmo ſexto illū verſiculum. Anima mea turba-
ta eſt valde: Et tu domine vſq̄quo? Pro vſq̄quo aſſeue-
rabat debuiſſe transferri aliquantulū: iactabundusq̄ dā
nabat omnes antiquos tranſlatores/ q̄ nemo eorū id ad-
uertiſſet. Mouit hæc inſolens Calumnia multos viros et
litteratos/ & religioſos/ qui quottidie verſum illū inter
pſalmos pœnitētiales ſic legebant. Et cum me conſulerēt
confeſtim miſi manū ad exemplaria græca atq̄ hebrai-
ca quæ in mea bibliotecula habebam recondita Inueniq̄
in græco Codice ſcriptum ἕωσ πότε. In hebreo vero
ideſt Ad matai/ quæ dictiones vbicunq̄
reperiuntur ī ſacris litteris ſemper ad idoneis vſq̄quo i-
terp̄tant̄ Vide pſalmū octuageſimū primū. et octuageſi
mū nonū/ et īuenies eadē verba ſic īterp̄tata: ideq̄ ē ītel-
ligēti adeo clarū/ vt pudeat nō ſolū negare ſed etiā dubi
tate: Mirabar hoīem hui⁹ p̄feſſiōis tā p̄tinaſciter aſſere-
re quæ neſciebat. Sȝ m̄lto āpli⁹ ſū mirat⁹ q̄ poſt q̄ hoc ei
declaratū ē ī faciēq̄ dictū/ et ſole clari⁹ demōſtratū/ te-
ſtionio ēt ip̄orū hebreorū cōfirmatū / tā duræ ceruicis

erat vt nō ſit mot⁹ ex ſentētia/et veritatis lucem oculis ſe offundentem/vel nō aduerterit/vel quod magis Credo aduertere diſſimularit/quo circūſtantē plæbem in opinione falſa quam docuerat frontis duricie/& vocis ptinatia ad ſui laudē cōfirmaret. Vide iam quid de reliquis ſentiendum / Cum hi qui aliquātulū ſapere vidētur ita deſipiunt/& qui predicande veritatis officium vſurpāt magis eam deprehēduntur cōculcare: & id ſolū curare quod dicit Perſius. At pulchrum eſt digito monſtrari/ & dicier/hic eſt. Sed agant vt lubet et ineptiāt ſuo modo ſine fine/mihi certe magis frequēs theatrū/ſunt tres quattuorue ſapientes/ꝙ infinitus numerus ignorantum.

¶ Clamat Politianus in orthographia latinorum mendam eſſe/& nomē Virgilij nō recte ſcribi: Cū ipſe teſte quodam ſaxo reppererit nomen illud in prima ſyllaba non per. i. ſed per. e. debere ſcribi/& producit cōtra nos ipſa ſaxa/vt duræ frontes teſtimonio duriore conterant. Vide ꝙ friuolo nitatur argumento/ & cum lapytis pugnaturus mutilata haſta/& ſtrigoſo equo venit in campum. Dum Romæ ſub Sixto quarto agerem. Pomponius lætus mihi familiariſſimus / oſtendit tabulam marmoream perquam vetuſtiſſimam in circo flaminio in qua quoſdam errores deprehendiſſe ſe monſtrabat: in ea enim pro Venox/Vennocens/ & Publius pro Poblio/& Politicus pro petico mendoſe ſcriptum erat: hoc idem refert Hermolaus in plinianis correctionibus libro ſexto/& tertiodecimo Cur oro te non potuit ſculptor erraſſe/ ſicut eos ſæpe erraſſe in multis titulis Romæ percepimus? & cur non potuit illud nomen quod in eo ſaxo legit fuiſſe non Virgilij noſtri ſed alterius cuiuſpiam nati ſub Vergilijs. Cicero in epiſtolis ad Atticum dicit ſe vidiſſe in Capitolio ſtatuam Scipio-

nis Affricani cum ſubſcriptione Serapionis/& dicit ſe putaſſe id erratum fabrile: Conſtat ergo Ciceronis iudicio & fabros ſtatuarios errare poſſe. Addit etiam Politianus vt maior auctoritas ſit in fabula/legiſſe ſe ita ſcriptum in biblioteca quadam percelebri: & aliquando ſcriptum litteris longobardis/ aliquando litteris maiuſculis/quaſi longobardi/& qui litteras faciunt maiuſculas non ſit fas errare/ Et quaſi non credendum ſit magis auctoritati quīdecim & āplius ſæculorū & Codicum prope infinitorum/ q̄ tribus Codicibus barbaris/ & duobus ſaxis: Et audet impudenter deridere q͞ id nomen ductum ſit a virga vel virgula: Cum legatur in vita eius eo loco/ & ea die qua natus eſt virgilius virgam populeam depactam Breui ſupra alias coaluiſſe/et Virgilij populum appellatam/ad quā puerperæ ſumma religione vota ſuſciperent atq̧ perſoluerent: A virgula ergo illa/non a virga laurea/id enī vt ait puerile eſt nomen hoc ductum ſit: ſicut vult Priſcianus in quarto quando agit de Denominatiuis. Certe vt cunq̧ res eat/ſcio illud nomen per.i. a græcis ſcribi. Nuper nanq̧ cum Stephanum de vrbibus legerē vidi ī dictione mantua Virgilium p.i.nō per.e.ſcriptum. Memini etiam me legiſſe in epigrammatum græcoruȝ libro quem Iohannes Laſcaris vir linguarum eruditione clariſſimus dono mihi dedit/ nomē id græce non per. e. ſed per.i.ſcriptū. Nā Chriſtodorꝰ poeta Thebanus deſcribēs imagines virorū illuſtriū poſitas ī quodam publico gymnaſio/inter quas erat & imago Virgilij/ſic fere inquit. Ego enim epigramma illud ita tranſtuli:

Charus & auſonijs/ liquido(decuiſſet olorem)
S pirans ore melos Virgilius. Extulit olim
H unc ſermo faciens alium Tyberinus Homerum.

Sed nec te moueat ꝙ duplicato.ll.ſcribatur contra mo-
rem noſtrū.Id nāq; a poeta græco factum eſt cauſa me
tri.Græcis enim maior eſt licentia ꝙ̄ latinis: Vnde Mar
tialis de Earino Domitiani: Dicunt Earinon tamen poe
tæ : Sed græci quibus eſt nihil negatum: & quos Ares
Ares decet ſonare.Nobis non licet eſſe tam diſertis.Sed
vt nos quoq; in iudicium lapides adducamus/ Addi po-
teſt teſtimonium Elogij quod in Baſi ſtatuæ Claudiani
Romæ nuper repertæ litteris græcis ſcriptu᷈ eſt ſic ειγ
εγι βιρſιλιοιογοογ καιμουσαγ ὁμηρου & cætera vbi
non per/e/ſed per.i.Virgilius notatur.Voluit & hic cer
te nimis arroganter tollere melos de verſu Perſiano/qđ
mille & quingentorum annorum decurſu locū ſatis pre
ſcripſerat/cum poſſet ſaluare per legem.λ. duplicis con-
ſonantis vim habentis/ vel duplicando. λλ.vt fieri dicit
in eloria apud homerum in primo Iliados/quod tamen
arbitror eſſe ſuperfluum:Nam.λ.Simplex videtur eam
vim ſibi vendicare.Vnde Homerus in decimo. Iliados
producit eadem ratione ſecundam ſyllabā dictionis Aeo
lus dicens βήρ ἔισ αιολοῦ κλυτα δῶμοτα & in hym-
no ad Mercurium profert melos correpta & producta
prima ſyllaba ſic.πληκτρω επειρηΓιζε καταμελοσ ηδὺ
πο καλογ.Ιμερὸεγ κογάζησεθεὸσ δυπο μελοσ ἀέισε
Sed voluit ſe auctorem facere nouæ regulæ qui melius
poterat antiquam defendere.Verū id quoq; peius ꝙ pro
melos nectar ſuppoſuit/cum melius Carmen poni potue
rit.Quid enim facit nectar ad Cantare? Cantatur car-
men/non cantat̄ nectar. Multo certe modeſtius verius
& doctius egit Hermolaus in Caſtigationibus plinia-
nis:qui ſi poteſt ſeruare antiquam lectionem nunꝙ̄ mu-
tat.Taceo Laurentium Vallam. Iohannem Tortelium/
Nicolaum Perotum/Georgium Merulam/qui omnes in

alios dicere paratiſſimi/rep̄bēdunt̄ paſſi ab aliis/ꝙ & ipſi multa mala dixerit: & pperā alios ſæpe taxauerit. Hinc igit̄ ſatis cōſtat qd' dicebā o Ptolemee nos eſſe natura pnos ad carpēdū: & vero verius eſſe qd' Ariſtoteles inquit in ethicis/Nō eſſe oīm de rebus diffinire. Item qd' dixit Perſius. Vt nemo ī ſeſe tētat deſcendere nemo. Sed p̄cedēti ſpectat̄ mātica tergo. Idē Politian⁹ cū poſſet ſeruū ſaluare maluit dānare: Nā in enarratiōe illius virgilii verſus: & rapidum Cretæ veniemus Oaxem: dixit eum fœde lapſum ꝙ Oaxem dixerit Meſſopotamiæ fluuium/Cū alius Oaxes ſit in Creta. Si enim duo ſunt Oaxes/veriſimilius eſt Virgiliū intellexiſſe de longinquiore/cum inducat paſtorem dicentem ſe & ſuos in extrema terrarū loca diſpergendos: noīat enim apbros/Britannos/& Scythas. ꝙ ſi dicat nō bene ruſtico attribui peritiam naturæ Oaxis Aſſyrii/ꝙ. ſ. ſit lutulentus: Dicit̄ ꝙ neq̄ bene attribuit̄ peritia naturæ Oaxis Cretici/ꝙ ſit rapidus: magis miror ꝙ Virgilium non accuſauerit/cum non videatur cōuenire ruſtico mantuano loqui vllo pacto de Oaxe. Non enim eſt ille fluuius. Sic illuſtris ſicut Nilus/& Padus/vt a paſtore mantuano poſſit ſciri: Cū vix Itali docti ſciant vbi ſit Oaxes/& multo pauciores noſcāt hūc rapidū/illū lutulentū. Ipſe quoq̄ cū de ſcrutis ageret/dixit tm̄ ſcruta eē numeri pluralis: ſignificatū eius vocis tacuit: qd' oēs ſcire deſiderabāt: per ſcruta vero ſignificari aiūt res ſenio ītiles: quales ſunt dimidiate ſtrigiles: claui refixi/veſtes contritæ/et id gen⁹ alia. ¶ Sed poſt hāc Ecbaſim ad me iā redeo. Volui āt iſta cōmemorare: vt ſimul & aſſūptū p̄barē/nō eſſe. ſ. detractorib⁹ fidē adbibēdā/& eos ad iudicandū temere p̄labi/ſimul ēt vt eis ſuccurrerē q mecū patiūt hāc vomicam. Libet hic o Ptole. quia & licet mihi apud

te libere loq̄/& tecũ apte expoſtulare/cũ res poſcit,de me/& p̄me pauca loq̄. Neq̄ id p̄fecto a philoſophis eſt rep̄henſum. Ariſtoteles eñim ethicis vtriſq̄ ĩter diſſimulatorem qui more ſocratis ſua ſemper extenuat/ac facit minora/& Iactatorem/qui ſe plus iuſto magnificat/veridicum tanq̄ laude dignum collocauit. Neq̄ id a Chriſtianis eſt exploſum. Paulus enim de ſeipſo loquens ait: & ſi imperitus ſermone/ſed non ſciẽtia. Dicam ergo pauca pro me ipſo. Me nanq̄ oportet mei eſſe memorẽ qui Cẽſores ſum ſortitus tam auſteros. Leguntur vbiq̄ libelli mei/& videntur eſſe toti⁹ orbis iudicio approbati: Nõ omnes tamen/ſed qui iãpridem ſunt æditi / ac Bononiæ per Benedictum Hectoris impreſſi: fere enim in totum Chriſtianiſmum peruenerunt/quacũq̄ latina lingua eſt diffuſa. Sunt apud me quædam alia nondum ædita: ad quæ reprehendenda anhellant Critici/quaſi ad nouam offam Minotaurus. Veniunt ad me crebro epiſtolæ ex gallijs/ex Britannijs/ab Germania/ex Dacia/ab oceano vſq̄ Cimbrico/ quibus intelligo opuſcula mea illic eſſe in precio/ab omnibus legi/ab omnibus laudari. Quidam Iodocus gallus diu verſatus in illo celeberrimo Pariſiorum gymnaſio vir certe(vt ex opere conſtat)vtriuſq̄ linguæ/ac liberalium artium/ philoſophiæ quoq̄ tã humanæ q̄ diuinæ peritiſſimus nuper Commentarium in opuſcula mea docte curioſeq̄ conſcripſit/quod vidiſti. Sed doleo plurimum q̄ in exemplar mendoſum inciderit/vbi vicio impreſſorum legebatur ſermo pro ſeruo in Calamitatib⁹: & in Parthenice mariana Procyõ vſtũ/ pro quo erat in meo exemplari Procyonq̄ peruſtũ: & aliud ſimile in vita Virgi. Catharinæ. Coma regia Procion vrſæ: pro quo erat in prototypo Procyon Coma regia & vrſæ: Quæ tamẽ omnia poſt ea ĩ alia impreſſio-

ne ſunt correcta. Reſpondebit fortaſſe aduerſariorū ali quis non magnum imo forſitan & turpe eſſe ꝙ lauder a barbaris/ vt pote omnia quæ non intelligūt magis mi rantibus/ac latini ſermonis omnino ignaris: proptereaq́ ſubſcriptionem eorum eſſe Vanam. Se vero omnibus his preferendum/ qui latinum idioma/ & noſtræ orationis vſum ſciat. Omitto ꝙ hoc reſponſum plenū ſit vanita‐ tis/ & inſolentiæ/ & oīm rerū barbarū barbariſſimū: Quis eſt iſte qui vult aſſeuerare linguam latinam neſci‐ ri a barbaris? Senecæ duo/ Lucanus/ Pomponius Mella/ Martialis poeta epigrāmaticus/ & vt quidam putant Quintilianus/ nō ſunt in Latio nati/ neq́ in Italia/ verū in hiſpania/ Latini tamen lingua/ & ipſorum latinorum comparatione latiniſſimi. Sunt tamen qui contendant. Quintilianum fuiſſe Romanum: ſed ego Euſebio magis crediderim qui dicit eū Calaguritanum. Terentius Co‐ micus apher/ & Claudianus ægyptius natione/ lĩgua ita latini vt magis nemo. Apuleius item apher: Auguſtinus. quoq́/ atq́ Fulgentius aphri origine lingua latiniſſimi. Cyprianus Carthaginenſis non eſt omittendus qui lati næ eloquentiæ teſte Lactantio ſpecimen fuit. Auſonius/ & Sidonius Apollinaris/ & Hilarius pictauieſis eps galli latiniſſimi. Noſtra tēpeſtate Iohannes pannonius latiniſſimus nō minus ꝙ̄ Politianus/ ac Pomponius: ſtu dioſorum eſt latinitas/ non eorum qui Romæ Tyburęue naſcuntur. Non enim modo ſunt ea tempora/ quibus lati na lingua a matribus ſine vſu litterarum diſcebatur. Le‐ gimus nāq́ apud Ciceronē in libro de claris oratoribus pleroſq́ bene loquutos latine/ cum eſſent omnino littera rum ignari. Aduertendum item o Ptolemee perꝙ̄ callı‐ de ab aduerſarijs limites figi latino ſermoni/ vt accuſare poſſint tranſgreſſores: exiſtimāt enim ex his accuſatio‐

Latini

nibus ſe poſſe clareſcere: limites inq̃ occultos quos ipſi ſoli ſciant/vt nos incautos qui per latinæ orationis cam pos/quaſi per quædam noſtra rura ſecuri incædimus/ quotiens libuerit taxandi ius habeant. Id quoq̃ ignora re te nolo q̃ teſtes ex coniuratione ſua ſemp̃ citant: Sũt enim Coniurati & quaſi Colubri latitantes in ſepibus veneno ſo morſu impetunt tranſeuntes. Ad huius funda menti ſubuerſionem duo ſunt ſcienda/latinum.ſ.ſermonẽ nunq̃ eũdem tenorem obſeruaſſe/& hominum iudicia ſic eſſe diuerſa/vt omnibus hominibus idem quantauis bonitate precellat/placere ac ſatiſfacere nunq̃ poſſit. Ad primi probationem hoc axioma declarandum aſſu mo. Genus omne ſermonis & vocabula quibus animo rum conceptum exprimimus/ſimul cum cæteris rebus humanis patitur cariem ſenium & mortem. Quis neſcit hoſtis nomine quondam appellatum eum fuiſſe qui nũc hoſpes dicitur/& modo ſolum eum ſignificat a quo no bis publice bellum infertur? Quis neſcit ſanguen pro ſan guis vſurpatum ab antiquis? & eos ita loquutos vt di cerent Valeſius pro Valerius: Fuſius pro Furius/maioſi bus/pro maioribus/plioſibus pro melioribus/ laſibus pro laribus/feſijs pro ferijs/frequentarum pro frequẽs/ nuperum pro nouo/& recenti: Antiqui qui eleganter lo quebantur inquit. A. Gellius dicebant Die quinti & die quinte/pro die quĩta: Die craſtini pro die Craſtina: Die proximi pro die proxima: Die priſtini pro pridie: Dies & dij in genitiuo pro diei. Diruncio pro diritatem reij cio: forteſco pro fortis fio: faſtibiliter pro faſtidioſe/ac ſtomachoſe: Falla pro fallacia: Differitas pro differen tia: Ponderitas pro grauitas: minabiliter pro minaciter: & minacitas pro cõminatio: reapſe pro re ipſa: Ningu lus pro nullus: garritare pro garrire. Item peposci/me

mordi/ſpepondi/pro popoſci/momordi/ſpopondi. Item rauus pro obtuſo/& abſente nobis pro abſentibꝰ nobis fuat etiam pro fuerit. Itē proplura & complura dicebant/pluria & cōpluria/vnde pluries aduerbium/ quo adhuc vtimur factum. Nō dubium etiam eos garrulum poſuiſſe pro Cordato. Comeſt quoq; pro Comedit/& expectorare pro extra pectꝰ mittere: & Comedim pro Comedam: Veſcum quoq; pro puſillo ponebant/quibus quia nondum oīo ex vſu abierant/aliqñ eſt vſus ipſe Cicero. Redit in mentem illud Catonis ī re ruſtica/Viduertatem vaſtitudinēq; Calamitates intēperiaſq; prohibeſſis defendas arunces: arunces quippe dixit pro repellas: qua voce vſi ſunt & Cicero & Liuius/q͂ in cōfinio fuerint illarum ætatum quaſi inter nouū & vetus teſtamētum apoſtoli. Dixit etiā Cicero muginari pro murmurare/& vſq; eodem pro vſq; quo more antiquorū. Gn. Martius dixit recentare pro renouare edulcare/pro dulcem reddere. Laberius & Cloacius fuerunt apud antiquos/qualis apud Iuniores Apuleius nouorum vocabulorum repertores. A. Gellius. xiij. libro dicit iſta vocabula fuiſſe olim ancipita & media: periculum/venenum contagium honorem: ita vt malus honor diceretur & ſignificaret iniuriam: furfur frumēti dicebatur Aplauda: & feces vini/floces. Varro & Nigidius dixerunt domuis pro domus in genitiuo. Similiter etiam fluctuis Senatuis. Lucilius in eodē caſu dixit victu & anu: quem in ſimilibus Cæſar ſequutus eſt in libris analogicis. Plautus dixit puluerat pro puluere plenum eſt. Varro dixit mutant pro mutantur. Sicut Virgilius ponit precipitat pro precipitatur in ſecundo Eneidos. Et iam nox humida Cœlo p̄cipitat. Et Gn. Velliꝰ dixit tēpeſtas ſedauit p̄ ſedata ē: Dicebāt quoq; antiq teſte A. Gellio ī. xix. c. xij.

muneror pro munero/ſignificor pro ſignifico/aſſentior pro aſſentio/fœneror pro fœnero/pigneror pro pignero Dicebant & interfio pro interficior .Lucr .in ſecundo Aut flamis interfiat/maliſq; ferarũ.Et quoniam rei huius ſunt exempla prope infinita/quæ etiam grãmatiſtæ triuiales non ignorant: hinc me abſoluo: & horatiũ cito optimum in hac cauſa patronũ et iudicẽ Ipẽ ergo ĩ poetica ſic inquit.Multa renaſcentur quæ iam cecidere / cadẽtq; Q uæ nunc ſunt in honore vocabula ſi volet vſus Quẽ penes arbitriũ eſt & vis & norma loquẽdi. Qđ grauius teſtimoniũ? quæ maior auctoritas? quæ fortior probatio dari poteſt? Habet ergo vſus totum latini ſermonis arbitrium: & Conſuetudo eſt latine loquẽdi norma veriſſima: Id oculo ad oculum videmus in auctoribus antiquis probatiſſimis/ qui vt ætate/ſic quoq; ſermone ſunt differentes: Nam nec Terentius vt Plautus : nec Virgilius vt Ennius:nec Cicero vt Cato:nec Apuleius vt Cicero eſt loquutus: Immo vt ſciant iſti vaniloqui ĩ ſermone vſum obſeruandũ/legant libellum Ciceronis de Claris oratoribus/vbi dicitur Siſennã in ſenatu fuiſſe a C.Ruſſio deriſum ꝙ ſputatilica dixiſſet/vocabulũ.s. iã exautoratum/& a loquendi conſuetudine reprobatum. Erat hic ſiſenna homo Ceruicoſus ſimilis his noſtris ꝗ pnitioſi ſunt bonis ingenijs/vt maiales Calligines frugibus nouis/& dicere ſolebat(vt eo libro pʒ)recte loq̄ eſſe inuſitate loqui.In cuius ſententiã vadit quidã grãmatic⁊ familiaris noſter/qui ad vnius vocabuli obſcuri declaratione/ſolet adhibere quinq; obſcuriora:ac ſi quis vt clarius Crepuſculum fiat/noctis intempeſtæ tenæbras adiungat.De Cæſare aũt dicit̃ ibidẽ ꝙ originẽ eloquentiæ dicebat eſſe verborum delectum: & paulo ĩfra qualem verborum delectum faceret declaratur cum inquit/ Pō-

ponius Conſuetudinem vitioſam & corruptam pura et incorrupta conſuetudine emendabat: Sic illo loco ſcriptum. Ex quo patet Cæſarem de quo præ dicendi elegãtia dicitur ꝙ ſanos homines a ſcribendo deterruit nunꝙ̃ a Conſuetudine diſceſſiſſe. De Auguſto dicit ſuetonius ꝙ genus eloquendi ſequutus eſt elegans & temperatum vitatis ſententiarum ineptijs atꝙ́ incõcinitate/ & recon ditorum verborum vt ipſe dicebat fœtoribus: & ſubinfert eum deridere ſolitum Mœcenatem ꝙ eſſet Cacozelos.i.malus affectator/ & Tiberium ꝙ eſſet antiquarius hoc eſt exoletarum & reconditarum vocum aucupator Apud.A.Gelliũ legimꝰ Fauorinũ philoſophũ ſcitiſſime rñdiſſe adoleſcẽti verborũ ãtiquorũ ſtudioſo et faſtidiẽti phraſim ſui tpis. Viue moribꝰ antiqs/et loqre pñtibꝰ verbis. Quid ergo inepte ſatagũt iſti? et conãt nos reuocare a preſenti Conſuetudine laudabili ad antiquam latinitatẽ iam exploſam: quod plane damnant omnes viri docti tam noui ꝙ̃ antiqui? Reuertor ad Horatiũ q inqt

Vt ſylue folijs pronos mutantur in annos
Prĩma cadunt: ita verborum vetus interit ætas. Et Iuuenum ritu florent modo nata/vigentꝙ́.

Et paulo ſupra cũ dixiſſet non negandũ Virgilio & Varro quod antiqui cõceſſerunt Cæcilio & Plauto/mox ſubiecit per licentiam & improprie loquens Cur acquirere pauca ſi poſſum inuideor/nõ eñ dicunt latini Inuideor: ſed vt pphyrion inquit mihi inuidetur: ſed voluit oſtendere Horatiꝰ poetam non cohercẽdum tam rigida cenſura grãmaticorũ vt nũꝙ̃ liceat ei ſuo arbitrio loqui: quẽadmodũ etiã fecit Cũ ꝑter cõſuetudinẽ & oẽm regulã gramaticorum vltimã ſyllabã ĩ dictione palus breuiauit. Et vt cognoſcas poetis ſemꝑ ĩfeſtos fuiſſe grãmaticos/ ſubijcio breuiter quod de Virgilio legiſſe me memini. Virgiliꝰ cũ iter-

rogaretur a Cornificio & Pediano / & ab alijs gram≈
maticis de verſu illo. Tris pateat Cœli ſpacium nō am≈
plius vlnas/ reſpondit perlepide ſe in verſu illo fixiſſe
Crucem grāmaticis: vt in excogitando & diſquirendo
loco illo cruciarētur/et diſtorquerentur. Dicent forſitā
iſti ſe nolle nos ad Enniana tēpora reuocare: ſed ad æta≈
tem mox inſequutam. Qua poete meliores/ & oratores
clariores floruerunt: & illius vſum vt pote defecatiſ≈
ſimum ac ſyncœriſſimum omni diligentia obſeruandum.
Verum ſi mortalium naturam non minus ac latina ver≈
ba penſitarent / id factu impoſſibile ſat cognoſcerent
Tanta eſt in hominum guſtu diuerſitas tā multiformia
iudicia/tam multiplices varieꝗ̃ ſententię/vt in rebus hu
manis nil conſtare poſſit: quæ etiam ſunt legibus inſtitu
ta & pœnis impoſitis ſeueriſſime ſancita vſu in contra≈
rium nitente corrūpuntur: q̃to magis ea quæ ſunt arbi≈
traria? Propterea legimus apud antiquos quattuor lin≈
guas fuiſſe: primā quā dicunt priſcam≈vſꝗ̃ ad Latinum
regem latināſub ipſo rege Latino vſꝗ̃ ad exactos reges.
Romanā vſꝗ̃ ad Imperatores: Mixtam ſub Imperato≈
ribus: Sunt ergo iſti vſꝗ̃ adeo imperiti & humanarum
rerum ignari/vt velint ſermonē quo nihil eſt fluxiꝰ cohi
bere. Dicit Ariſtoteles futurum eſſe vt vbi nunc eſt
mare aliquādo ſit terra: adeo mutationi ſubiecta ē tota
mūdi hæc machina nedū ſermo cōparabilis Murenæ /
quæ teſte Hieronymo q̃to magis ſtringit / tāto magis
ſolet elabi. Saciat mēs humana vetuſtate: & ātiqua vo
cabula quaſi cibos nimiū familiares perteſa ſemꝑ inqrit
noua. Nō fuit apud antiquos vox hæc poſſibile/ ſicut et
multæ aliæ: nunc paſſim ab oībus eſt recepta. Horatius
in. ij. epiſtolarū ad Iuliū Florū loquēs de his q ſua poe≈
mata diligēter emēdāt/dicit Obſcurata diu populo bonꝰ

eruet: atq̄ ꝓferet ī lucē ſpecioſa vocabula rerū et ꝓſeq̄t
Quæ priſcis memorata Catonib⁹ atq̄ Cetbegis/
Nunc ſitus informis premit/ & deſerta vetuſtas.
Aſſiſcet noua/ quæ genitor produxerit vſus.
Ecce vt dicat deſertam vetuſtatē ſitu informē/ & vſū vocabulorum genitorem.

¶ Adde q̄ in dies exurgunt res nouæ / quibus ſunt danda noua vocabula. Alienigenarum quoq̄ Conſuetudines/ barbarorū q̄ Conmertia tollunt orationis puritatē/ & latinā eloquētiā debonestant. Quo fit vt dici poſcit nullā fuiſſe ætatē quæ aliqua ex parte ſermonē p̄teritæ addēdo vel minuēdo nō mutarit. Antiqui ad īſtar nō dixerūt: vt virg. in. ij. Eneid. Inſtar mōtis equū. Sed q̄dā ex recentioribus vti ceperūt ea phraſi: Vt ſolinus. Apuleius. Aurelius. Serenus. Subſtantia & eſſentia in raro vſu ſunt apud antiquos/ nūc paſſim omnes vſurpāt. Cicero putauit Beatitas & Beatitudo dura eſſe/ et Beatitas eſſe magis latinū: tamē Beatitas repudiatū: Btītudo receptū. Quintiliani tēpore vix quiſq̄ dicere audebat fauorē/ & vrbanū/ & ea Cicero noua eſſe teſtatur. Inquit enī ſic in epiſtola ad Brutū. Eū amorē et eū vt hoc verbo vtar fauorē: Et ad Apiū pulchrū dicit. Te hoīem nō ſolū ſapiētē/ verū etiā vt nunc loquimur vrbanū. Sūt qui putant primū a Terētio dictū obſequiū: Ceruicem ſingulari numero primus Hortenſius dicere eſt auſus. Vetres enim tantum numero plurali vtebantur. In quo notat Serui⁹/ q̄ dicat Ceruices in plurali ſignificare ſuperbiam. Elegans etiam vſq̄ ad ætatem Ciceronis vitij non lauds vt Gellius eſt teſtis / nomen fuit / & magnificus videtur aliquando vitium importaſſe q̄uis nunc in laudem vſurpetur. Iege Iuliū. Capitolinū Eliū Spartianū: Eliū Lāpridiū Vulcatiū gallū trebelliū

Pollionem: Flauium Vopiſcum Qui poſteriorum impe-ratorum vitas ſcribunt: Lege Apuleium videbis īfinita monſtra verborum: Euolue Sidonium Auſonium Fulgētium vbiq̈ aliquam nouam vocabulorū frugem īuenies: nouum dicendi genus apparebit. Cur volūt ergo iſti phi lologi naturæ rerū oīno ignari res humanas & preſertim vſum loquendi quo nil mutabilius eſt, nō mutari? & a ſe alienam ſeruare conſtantiam? Niti obſtinate & ad id quod non poſſis, anhellare, mihi videtur ſtultum & inane. Scribit Ariſtoteles in politicis Lycurgum qui Lacedæmonijs leges dedit, tentaſſe mulieres lege cohercere, & vbi ſe fruſtra niti vidit, deſtitiſſe. Fuit illud opus viri cordati, & ad virium menſurā Laborantis. Sed quorſum iſta tot ac tanta hactenus percurrimus? Nempe vt oſtenderemus male ab aduerſarijs latino ſermoni limites fixos, vt pote a quibus vera confinia ignorabantur, & hi quorum hoc intererat non ſunt conuocati. Intererat autem hoc Conſuetudinis quæ cum ſit inconſtans ſemꝑ & mobilis, nullis limitibꝰ cohiberi ſe patitur, & ſermoni latino nulla confinia vult aſſignari: & item vt quod erat ſecundum demonſtraremus propter multiplicē guſtus varietatem nullum eſſe opꝰ tam elaboratum tam excultum, vt omni ex parte laudetur ab omnibus.

Sed iam ad hoc probādum veniamus. Quid de naturis hominum loquar, quæ ſunt tanta varietate reſperſæ/vt quod vni ſapit raro vnq̄ alteri ſapiat? Scitum eſt illud Comici quot homines, tot ſententiæ. & illud Perſij Mille hominum ſpecies & rerum diſcolor vſus. Velle ſuum cuiq̈ eſt/nec voto viuitur vno. Caligula imperator vocabat Senecam harenam ſine Calce: Eundem A. Gellius & Quintilia. ferre non poſſunt. Sed hoc nimirum accidit ꝙ ille grāmaticus iſte vero Rhetor merus fuit: grā-

matici eſt verba coagmentare, Rhetoris orationem fuca re. At Seneca cum eſſet philoſophus rebus magis gaudēs ꝙ̄ ornatu, ſpreto flore orationis, latine tamen loquēs ſen⸗tentiarum grauitate pollebat. & hæc profecto laus eſt Syncœra, gloria ſolida, decus permāſurum: Cætera ſūt quædam temporaria, & ad modicum tempus duratu⸗ra: Audi hic Horatium in poetica: Scribendi, recte ſape⸗re eſt & principium & fons. Rem tibi Socraticæ pote runt oſtendere chartæ. Vbi clare demonſtrat omne ge⸗nus recte ſcribendi pēdere ab ipſa philoſophia: verba ve ro rerum inania/qualia ſcribunt iſti logodedali, vocat Horatius nugas canoras: & Auguſtinus ſiliquam, quæ intra dulce tectorium ſonantes quatit lapillos. Redeo ad hominum varia iudicia, quibus ſi quid ſimile vis videre vide in quot differentias eat guſtus: & ꝙ̄ ſit palati no⸗ſtri vaga & multiformis delectatio. Legimus Adrianū imperatorem, qui vir litteratiſſimus eſt habitus, Virgi⸗lio Ennium, Ciceroni Catonem, Saluſtio Celium pretu liſſe. Pacuuio viſum eſt ſe elegantiſſime æmulatū fuiſſe græcum ſermonem cū pro χυριαρχεια dixit pecus cur⸗uiceruicum, qđ ab alijs tamen eſt deriſum. Vis & aliud videre mirum iudicium? Scis in quanto precio ſint nunc apud nos Plautine Comediæ: imo & apud antiquos fe re omnes. eſt apud A. Gelliū libro quintodecimo noctiū atticarum Vulcatij de Plauto tale iudicium.

Multos incertos certare hanc rem videmus
Palmam poetæ Comico cui deferant.
Eum me iudice errorem diſſoluam tibi,
Contra vt ſi quis ſentiat, nihil ſentiat.
Cecilio palmam ſtatuo de comico.
Plautus ſecundus facile exuperat cæteros.
Hoc eſt antiquitatis de Plauto iudicium.

Sed lõge aliter ſentit Horati⁊ ſic eñi ait de eo in poetica
At noſtri proaui plautinos & numeros et laudauere ſa
les/nimiũ patienter vtrũq̃/Ne dicam ſtulte mirari: &
reliqua Vul ergo Horatius Plautũ & ſales et metri ſciẽ
tiam neſciuiſſe: & in metris & in iocis teſte acrone im-
moderatũ fuiſſe. Hoc ſi quiſq̃ nũc dicere inciperet parũ
abeſſet quin lapidaret. Vbi Virg. in quinto loquẽs de Da
rete dixit. Oſtẽditq̃ humeros latos. Serui⁊ putat meli⁊
dici potuiſſe/oſtẽtat. Et iudicio virgilij ſuũ audet p̃ferre
iudiciũ. Audi ſentẽtiã adhuc magis mirabilẽ/atq̃ opinio
nẽ magis portẽtoſaȝ. Sidoni⁊ Apollinaris faſtidit Cice-
ronianã eloquẽtiã: & ait ipm Ciceronẽ ſcribere ſupina/
flaccida/hiulca cõpagib⁊ diſſilientib⁊ male coagmẽtata
parum abeſt quin dicat litteras neciſſe ciceronẽ: Cice-
ronem inq̃ de quo Silius inquit.

Ille ſuper Gangem ſuper exauditus / & Indos
Implebit terras voce/ & furialia bella
Fulmine compeſcet Linguæ: nec deinde relinquet
Par decus eloquio cuiq̃ ſperare nepotum.

Cũ legerẽ nup correctiones plinianas vidi aliđ portẽto-
ſũ iudiciũ. Hermolan⁊.n.dicit ſibi nõ ſape dictionẽ hanc/
Ignitũ nec dignã eẽ quæ ĩ pen⁊ latinũ admittatur/ et ea
tñ vt ipſe cõfitetur/Apuleius vtitur/ & ipſe in penitiſſi-
mis latinorum adytis Lucretius educatus.

¶ Sed dic ſodes Illi magis antiq̃ fuerũt ne forte mode-
ſtores ĩ taxãdis laborib⁊ alienis? puerſiſq̃ iudicijs p̃ferẽ
dis? Demoſthenis oro q̃buſdã ſicca. Demadi lucernã ole
re/Eſchini barbara videbat̃ Cicerõis ſermo apđ Caluũ
exanguis et trit⁊: apđ Brutũ fract⁊ et elũbis / apđ alios
arid⁊ putabat̃: cõtra alij tumẽtẽ et inflatũ/nec ſatis p̃ſſuȝ
ſed exultãtẽ ſupra modũ/et ſupfluẽtẽ iudicabãt: Alij dice
bãt frigidã ĩ iocis ei⁊ orõnẽ/alij parũ ãtiquã alij molliorẽ

et ſupſticioſam. Lucili⁹ q prim⁹ vt aiūt cōdidit ſtili naſ-
ſum/hoc ē irriſionē & vituperationē/Lacerauit quo ad
potuit poetas antiqores Eurypidē/Acciū/Enniū/ Pacu-
uiū: Horati⁹ aūt taxat hūc/ dicēs eū & ſi fluit/ tñ eſſe
lutulētū. Redeo ad Neotericos. Priſcianus. dicit errare q
ſcribūt/adfat/adludit /adrideo/adſumo p.d.aū.f.l.d.s.
Politian⁹ q fuit æuo nr̄o vir litterat⁹ id negabat/et Pri
ſciano infēſus ſic ſcribi debere affirmabat: pducebatq̄
in iudiciū lapides puetuſtos: quos crediderim Priſcianū
vidiſſe/ ſed cōtēpſiſſe ppterillud Horatij: Mlta renaſcē
tur quæ iā cecidere/cadētq̄ quæ nūc ſunt ī honore voca
bula/ſi volet vſus. Poſſem plura de corruptis hoīm indi
cijs afferre teſtimonia: Sed cōſiliū ē fabule finē īponere
Cū hoc vnū rapti addidero. Dydim⁹ græcus ſex libros
cōſcripſit aduerſus Ciceronē Et Argyropylus Bizātius
eundē ciceronē plurimū dānabat/dictitās eum ignarum
philoſophie fuiſſe/& græcarū litterarū/ eo q ipe cicero
dixerit aliqū græciam fuiſſe inopē vocabulorū. Et quā
rogo te pōt habere ſermo cōſtātiā qū qd iſte pbat ali⁹
eſt qui improbat: & quod hic adorat/ille execratur? Ad
do perq̄ paucis aliud exemplum: quo recitato verbū nō
amplius addam Cacozeliam grāmatici et pſærtim Dio
medes vocant vitium quoddam orationis / quod tum
Committi volunt cū eo quis orationem dehoneſtat quo
ornare ſe putat. Exemplum afferunt ex ſecūdo libro me-
tamorpho. Ouidij. Aureus axis erat / temo aureus /
aurea ſūmæ Curuatura rotæ/radiorū argēte⁹ ordo. In
his ergo verſib⁹ dicūt cōmitti cacozeliā: et vicioſā eē hāc
orōnē: tale ē iudiciū grāmaticorū. Mihi autē et pleriſq̄
alijs videntur eſſe irrephenſibiles/et carere oī labe/et ha
bere comata oia concinniſſimæ copulata: putamuſq̄ vi-
cium/Si quod eſt / potius eſſe in criticorum cerebro / q̄

in Ouidio/& eis accidere fere idem quod accidit lippi-tudinem & Scotomiam patiētibus/qui vicium quod pu-tant eſſe in rebus viſis/habent in oculis. Talis illuſio con-tingit & nautis: Naue enim p̄teruolante qui in naui ſūt putant arbores difugere: cum ipſi/non arbores moueantur. Sed his generaliter ita dictis Tempus eſt vt redeā ad me ipſum. Imputat̄ mihi ꝙ opuſcula mea viuus ædi-derim: nouum genus conuitij/quaſi quod omnibus licet/ mihi non liceat. Recordari cogor iſto loco quod legi de Apelle/ſolitum.ſ.eum tabulas ſuas in pergula cunctis vi-dendas exponere/& ipſum latētem poſt eas iudicia pre-tereuntium auſcultaſſe. Aedidi & ego viuens opera mea/ vt vicia audiam quæ annotantur/& quæ excuſari poſ-ſunt/excuſem viuēs. Sciebam enim naturale eſſe vt vuæ maturæ a veſpis impetantur: & mantilia cādida a mu-ſcis maculentur: & veſtes per æſtatem a blattis corro-dantur. Non dubitabam affuturos qui mea paupercula opuſcula mox vt eſſent ædita in iudicium traherent/vt ſi condemnare non poſſent, ſaltem ſuſpecta facerent: & vt inquit maronianus Sinon qui in meam ſugillationem confeſtim inciperēt ſpargere voces in vulgū ambiguas. Feci quoq; hoc eorſum/vt manum aliqñ leuarem de ta-bula: & vt his curis abſolutus ad theologiæ ſtudiū quo longe plus oblector me conferrem. Ego nāq; poema om-ne carptim compoſui/ curſim abſolui/non fere aliter ꝙ̄ Canes aiunt bibere in ægypto. Aiunt etiam ꝙ in operuꝫ meorum principio grandis appareo/magna polliceor/ Sed in proceſſu ab altitudine illa mox excido/ ac ſi mihi opponant illud Horatij. Parturient montes/naſcetur ri-diculus mus. Huic obiectioni non reſpondeo : opera ipſa ſatis reſpondebunt: ſententiam ferat qui recte intelligit: in omnem virum doctum qui careat perturbatione com-

promitto.Sed moneo dictum ab Ariſtotele.in libro poli ticorum octauo Impoſſibile eſſe/vel certe admodū diffi cile/vt qui opera ipſa non tractat perite valeat iudicare. Sed quid ego fruſtra pergo/omnem labeȝ diluere/ad om nia quæ imputantur reſpondere? Sordidum aliquid re linquendum/vnde paſcantur qui cibo iſto viuunt.Opor tet & Scarabeos fimum habere/ex quo pro generoſita te ſuæ naturæ pedibus auerſi pilulas volutent. & quē admodum obſcœnum id animal loco Numinis habebāt Aegyptij Sic forioli iſti/qui omnia fluxu linguæ debone ſtant/apud nonnullos habentur in precio.

Quod eſt o Ptolemee/quod eſt infelicitatis genus hoc p tinax quod mortalium principes/& ipſos preſertim lit/ teratos odio tam atroci conſectatur? Vt ſcilicet tot Ca lumnijs pateant/totiens inceſſantur a maledicis. Habuit Homerus.Zoilum maſtigophorum:Maro noſter quen dam Paronem æglogarum deriſorem/& Carbiliū qui dicitur ſcripſiſſe Eneidomaſtigem : & Herennium qui vicia:& Fauſtinum qui furta contraxit : & Batillum Carmina ab eo facta ſuffurantem.Anneus Cornutus vt refert Aul.Gellius reprehenſione inſulſa & odioſa in quinauit Virgilium in Veneris & Vulcani Concubi tus deſcriptione. Probus quoq; taxat eundem ꝙ ma le tranſtulit ad Didonem quod dixit Homerus de Nau ſicaa/cum Dianæ venatrici confert eam. Vipranius di xit Maronem nouæ Caconȝeliæ. i. malæ affectationis repertorem/nec tumidum nec exilem ex communibus vo cabulis opus confeciſſe. Sunt quoq; qui reprehendant eundem poetam re vera diuinum potius/ꝙ̄ humanum/ ꝙ Eryphilem dixerit mœſtam/quam apud græcos lege rat ſtygerem.i.nocentem: & putāt Virgilium ex igno rantia linguæ græcæ ſtygerem in mœſtam tranſtuliſſe:

ſtulti & tardi corde/ac ingenio prauo atq; ignauo/non vident poni poſſe effectum pro cauſa/vt cum ſudor ponitur pro calore/vel labore/Sicut apud Moſem in Geneſi. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo: hoc eſt cũ labore viues. naturalis autem effectus conſcientiæ nocẽtis eſt mœſticia. Quis item prohibebat Virgilium diſcedere a græco & diræ illi fœminæ aliud Epitheton? Nõne conuenienter poterat eam quæ tale Crimen cõmiſiſſet/vocare perfidam impiam auaram? Cur ergo non mœſtam/licet mœſta ad ſtygerem non attineret? Notatur & a Fauorino philoſopho/ꝙ in deſcribẽda montis. Etnæ flagrãtia Pindarum ĩfeliciter æmuletur. Cui Pontanus noſter in Dialogo quem Antonium appellauit in faciẽ reſiſtit oſtendens ratione manifeſta melius Pindaro Virgilium de illo incendio loquutum: & in illis noctibus atticis dicit. A. Gellium aliquando dormitaſſe: vt ipſe quoq;. A. Gellius qui alios taxat ſine morſu hominum nõ euadat. Huius rei cauſas duas inuenio/vnam ꝙ ſupra alios mortales claro atq; illuſtri loco conſtituti omnibus pateant/ & ſiquid agunt latere non poteſt/iuxta illud Chriſti/ Non poteſt Ciuitas abſcondi ſupra montem poſita: & a Criſpo dictum eſt in maxima fortuna minima licẽtia. Alteram ꝙ ſicut Auſter ſerenitatis apud nos/ſic vbiq; gloriæ inimicus eſt liuor. Tertiam cauſam addo/vt. ſ. dũ illuſtres viros perſequuntur/aliquod ſibi nomen acquirant/qui aliter ignobiles permanſiſſent. Sicut de eo dicitur qui ĩ Epheſiæ Dianæ templum ignem miſit. Sic & Pilatus ex ſcelere ſuo factus eſt famoſus/& aſſidue cũ Chriſto cantatur in Symbolo. Huiuſcemodi homines virulenti ſi inter legendum aliquid quod aptius exierit conſpicantur/curſim pertranſeunt/quaſi aliud quærant. & more muſcarum relictis integris ac ſyncæris partibus/

ibi tandem Sidunt/Vbi de ſuppuratione aliqua iam matura emanat humor purulentus & teter. & recte profecto primus nominum impoſitor quiſquis ille fuit/vitiũ iſtud dixit inuidiam. Videntur enim inuidi non videre: & inter aliena bona pati Aoraſiam: Dum in ea ſolum configunt oculos/quæ poſſint vel videantur poſſe taxari. & valde ægreferentes/q̃ non offendant vitia grauiora/notant veruculas/ſignant neuos/damnant pilos/nil non faſtidiunt. & mirum eſt q̃ ea quæ maxime diligũt acerrime taxant/vicia ſcilicet & errata/ in quibus/cum ea quæ bona ſunt/muti/flacci/defecti& viderint, oppido exultant: Sed illud taxant/non vt illud taxent. Verũ vt per illud auctorem cõfodiant, & ſibi laudem & nomen acquirant/in illo inuidi/in iſto vani/in vtro& ſtolidi. At viderint ipſi quid agant/& agant vt lubet/dummodo ſciant aliquando ſe inuitos nobis prodeſſe. Fimus enim longe celebriores dum accuſantium/ata& excuſantium linguarum conflictu & multa contentione ventilamur. Ego quidem ſum ſemper nõ virtute/ſed naturæ potius benignitate ſic affectus (norunt hoc qui me norunt) vt non poſſim non laudare quæ ſunt recte dicta. Conieci tamen & ego (vt verum fatear) oculos aliquando in ea quæ Vitiligatores iſti cudunt: & inueni ea nihil ĩ medio habere: & eſſe vt Horatius inquit verſus inopes rerum/nugaſq; canoras/& quaſi nuces ſine nucleis/ & Caſtaneam a tineis corroſam/quæ (vt aiunt) in cute nitet & intus putret. Docet recte Horatius ĩ poematibus q̃d ſit venia dignum q̃d indignum/ait enim in poetica.
Sunt delicta tamẽ quibus ignouiſſe velimus: Nam ne&
chorda ſonum reddet quem vult manus & mens.
Poſcenti& grauem perſepe remittit acutum.
Nec ſemper feriet quodcũ& minabitur arcus.

Verum vbi plura nitēt in Carminæ/non ego paucis offē dar maculis/ quas aut incuria fudit/aut humana parum cauit natura. Incidi & ego vt ingenue fatear ī aliquot errores per incuriam quorum hic vnū libet ſubijcere cui Horatiꝰ vt ex verbis eius deprehenditur facile ignoſceret. Dum Iunior olim Demoſthenis vitam e græco ī latinū per Leonardum verſam per legerē/ et ad locū mortis eius perueniſſem pro Calaurœa / Calabriam ſcriptū reperi: & ex illo tempore in ea opinione ſemper permāſi Vt crederem Demoſthenē vita functum eſſe in Calabria. Et propterea poſtmodum ſcribens Thropheum mantuanum cum quædam Calabriæ loca percurrerem dixi Demoſthenē occidiſſe in calabria: q̄ nō in Calabria parte Italiæ: ſed in Calaura ſcopulo vel inſula iuxta Peloponneſum ad orientem poſita vitam veneno commutauit in mortem: Et de hoc ſero certior factus ſum ex lectione Codicis græci ſtrabonis Coſmographi/ quē tunc nō legerā. Meminit etiā Calauriæ Plinius contra Thoezenium agrum eam locans/Demoſthenis autē non meminit. Pomponius Mella de Demoſthenis morte mentionē adiungit. Tum demum cognoui īpoſſibile eſſe/ vel certe admodum difficile eum qui multa ſcribat/ vel ſuo vel aliorum vicio non errare/& recte dici poſſe tot eſſe qui errent/quod qui aliquid faciant. Nam & a vulgaribus dici ſolet: Qui nil facit non errat. At mihi quidem videt̄ multo magis eum errare qui nihil facit/ & in ocio naturæ contrario ſe ſepelit / ac more ſuis grunit in Cœno: Qui agunt ergo & qui non agunt omnes errant. Similis hallucinatio Lucano imputatur) q̄ in ſexto Pharſaliæ dixit Que tetigit Phylace Pteleoſq̄ & Dorion ira Flebile pieridum. Putauit enī Dorion vrbē Achaiæ vbi Tamyræ vati ſuccenſuere pierides/eſſe ī Theſſalia/

ſeductus vocis ſimilitudie. Nam vrbem Theſſaliæ quæ dicitur Dotion/putauit Dorion appellari: & quod factum eſt in Achaia/Credidit accidiſſe in Theſſalia. Vide Hermolaum in nonum caput Quarti libri Plinij de naturali hiſtoria. & vt verum conſtet eſſe quod vulgo dicitur: Humanum eſt peccare: Cõmemorabo quædam peccata veterum Auctorum quorum comparatione noſtra videri poſſunt venia digna. Pomponius Mella in ſecundo Geographiæ libro dicit Iſtrum fluuium mare Adriaticum influere: quod conſtat eſſe falſiſſimum. & Ptolemæus de Padi ortu inſigniter errauit. Orpheus in Agonautico dixit. Termodontem, Phaſim/ & Tanaim fluere ex Araxe: quod poſtea deprehenſum fuit eſſe falſum. Eſchilus Philoxenus, Nicãder Euripides vt refert Plinius in vltimo loco libro naturalis hiſtoriæ dixerunt Electrum naſci ad ripas Padi: quod ꝙ verum ſit nemo ignorat. Dixerunt inſulas electridas in mari eſſe Adriatico, quo nomine nullæ in eo ſunt. Eſchilus dixit in Iberia quæ eſt hiſpania Eridanum eſſe/ & Rhodanum appellari, quod eſt falſo falſius: Euripides, & Apollonius dicunt in mare Adriaticum confluere Rhodanum, qui fluit in gallicum. Sophocles tragicus dicit electrum fieri vltra Indiam/ & eſſe lachrymas auium meleagridũ qui error eſt manifeſtarius Eratoſthenes reprehendit Homerum/ꝙ in locis & locorum diſtantijs ſæpius errauerit. Strabo autem in primo geographiæ libro licet nitatur Homerum excuſare, non tamen poteſt eum omnino ab errore defendere: Sed dicit non eſſe a poetis quærendam rerum cognitionem exquiſitam. Dicitur & Plinius erraſſe vitio librariorum vt patere dicunt in. xxvij. naturalis hiſtoriæ, capite. viij. vbi tranſtulit porrũ pro marrubio. Iulius Higinus vt refert A. Gellius in. x. no

ctium ſudrum dixit Virgilium circa hiſtoriam romana
multipliciter erraſſe: & preſertim cum inducit Palinu
rum Eneæ dicentē: portuſq́ꝫ require velinos: Velia eni
vnde Velius dicitur non erat eo tempore: & cōdita eſt/
a/Phocenſibus profugis poſt annum amplius ſextente
ſimumq́ꝫ Eneas in Italiam venit. Quomodo ergo quæ
rat portus dictos ab oppido cuius nomē eo tēpore nuſq́
gentium erat. Item cum dixit Theſeum liberatū ab Her
cule rediſſe ab īferis: & poſtea de eo dicit. Sedet æter
numq́ꝫ ſedebit infelix Theſeus. Item cū dixit. Eruet ille
Argos agamemnoninaſq́ꝫ Mycenas/Ipſumq́ꝫ Eacidem
ideſt Pyrrhum/quaſi ille quem oſtendebat pater Anchi
ſes/fecerit illa omnia: hoc eſt eruerit Argos/& Myce
nas/ac Pyrrhum: Quod conſtat eſſe impoſſibile: Nam
non eodem tempore/nec per eoſdem homines cū Acheis
& cum Pyrrho pugnatum eſt/& bellum achaicū mul
tis poſt Pyrrhum annis eſt cōfectum: Exſtimabat ergo
verſum illum ſubtrahendum/Ipſumq́ꝫ Eacidē genus a
mipotentis Achilli. Idem in Egloga/Formoſum paſto
cum dixiſſet Teſthylis & rapido feſſis meſſoribꝫ æſtu
Item At mecum raucis tua dum veſtigia luſtro ſole ſub
ardenti reſonant arbuſta Cicadis In fine ſubintulit. Se
miputata tibi frondoſa vitis in vlmo eſt/ac ſi duo tem
pora in vnum coirent. ſ. tempus meſſis & putationis
quæ tam longe diſtant: & ac ſi cum putantur vites vl
mi ſint frondoſæ/quæ non conueniunt Marcus Mani
lius in quinto dicit Andromaden Aethiopicam Cephe
regis filiam habuiſſe ceruicem niueam. Sic enim ait: Ni
uea ceruice reclinis. Ouidius autem de eadem dicit. An
dromade patriæ fuſca colore ſue.

¶ Taxatur Ouid. ꝙ qnquaginta filias Theſpij vel Th
ſpis vt dicit Diodorꝰ quas Hercules vna nocte grauid

nit vocet turbam Teutrantiam/quaſi fuerint filiæ Teu-
trantis qui tenuit partem Phrygiæ ad Caicum.
Item in.xv.metamorpho.inducit Pythagorã Mycenas
ſpartam Thebas Athenas tũc nõ habere niſi nomẽ: qua
ſi fuerint abolitæ & penitus extinctæ/qđ eſt omnino
falſum & ridiculum.Idem Ouid.in libro faſtorum de-
ſcribens raptum Proſerpinæ lapſus eſt in deſcriptione
florũ hybleorum:nam dicit eam cũ Comitibus ſuis legiſ
ſe violas/roſas/lilia alba/Amaranthi & Croci flores/
qui nequaꝙ̃ legi poſſunt vna die/ſed nec vno mẽſe.Vio-
læ nãq; florẽt Veris initio/roſæ Vere iam precipiti: &
paulopoſt roſas lilia alba/Amarantus itrante Autũno:
& Crocũ menſe Octobri. Quo modo ergo colligi poſ-
ſunt vna die? Erat intentus florũ varietati deſcribẽdæ/
& florendi tpa nõ aduertit Immo qđ magis miror ipſi
Cõmẽtatores qui locum illum enarrant id nõ aduertũt.
¶Scientes ergo Critici nr̃i naturæ humanæ Conditio
nem eſſe/vt errare/labi/decipiq; poſſit/deberent ſe cohi-
bere/& minima cum Horatio trãſeuntes ad magna er-
rata ſeruare cenſurã.Sed ſcio rñdebũt illud Ouidij. Ne
ne monẽdo ꝓfeciſſe putes:nec tpa ꝑde loquẽdo.Memine
rint tñ ſibi cauẽdũ eẽ/videẽdũq; qd habent.Nõ deerũt
enim q eos cribrẽt/q pinſãt/& molãt : & ĩ poſteritate
nr̃a erũt q cãm cõtra eos & meã/& aliorũ tueantur.
Sed vt aduerto nimis ſermo nr̃ euagat/& vrceus meus
exit in amphorã.Feramus igit nos o Ptolemee feramus
æquo aĩo liguas eorũ: & in vltionẽ tot iniuriarũ eis par
cam⁹:atq; ĩdies magis ac magis virtute nitamur Claris
operibus vnde conſequamur Laudem/inſudemus:Nam
ad ꝙ̃to maiorẽ gloriã veniſſe nos viderĩt/ tanto ipſi qui
poſtꝙ̃ quoad potũt malignati fuerint/lõgo interuallo nos
ſequent/magis atq; magis affligẽt .Si vero cõtĩgat aliqñ

nos errare:nil tamen propterea eſt minus agendum.Si-
cut nanq̃ in moribus Charitas operit multitudinẽ pec-
catorum:ſic in ſcientijs pauca errata a multis benedictis
abſorbentur.Philoſophi vniuerſi/fere omnes eccleſiæ ſa
cri doctores Gratianus qui patrum decreta collegit: Pe
trus Lombardus qui librum ſententiarum ſcripſit/erra
uerunt/In ſummo tamen precio remanent/laudantur/vi
gent/releguntur,amantur . Concludamus ergo illo Pe-
tri apoſtoli dicto.Hæc eſt voluntas Dei vt benefacien-
tes obmuteſcere faciamus imprudentium hominũ igno-
rantiam.Hæc ſatis ad preſens generaliter dixiſſe: Si q̃d
vero ad ſingula obiecta dici ſit neceſſe/relinquo tibi totã
hanc prouinciam: Quod litterarum peritia facit vt poſ-
ſis: & fraterna Charitas facit vt velis. Bene Vale.

MARIVS AEQVICOLVS IOAN. IACOBO BARDELLONIO SALVTEM.

P Er Cymacli vndas cum Domina Iſabella Eſtenſi vaganti mihi tuæ litteræ redditæ ſunt: Quibus inter Cætera certiorem me reddis Ptolemeum Gonzagam iam vltimã manum imponere Apologiæ/quam ꝓ Germano Carmelita Baptiſta ter maximo contra litteratores ſuſcepit. Laudo officium: Sed miror cur in mea prouintia/quam liberis ſuffragijs ex noſtri ordinis quaſi Senatus. C. ſortitus ſum/tantum ſibi iuris vendicet. Scio hominem ingenioſiſſimum/ lectionis plurimæ/& acris iudicij: Verum qualia parat ocioſorum ſunt/vt nunc nos ſumus/non eius qui in rebus publicis maximi momenti. (vt priuata omittã) ſit ampliſſime occupatus: Ex omni Europa ad ſuum principem Cuius humeris libertas & ſalus nititur Italiæ Regum/& rerumpubli. Confluunt Oratores: Huic cũ Ptolemeus a ſecretis ſolus prim⁹ ſit voluntatũ & Conſiliorũ adiutor & particeps. Nõ ſit veriſimile vt ad defendendũ vacet/Cũ vix ad vſus vitæ neceſſarios ocij ſupſit tantillũ: Sinat me hoc agere. Teſtor me relicturũ aduerſarijs nullũ prouocationis locũ/ Si quid in iuſtiſſima cã/& in diligentia fidendũ eſt: Si poteſt igitur deſiſtere rem gratam faciet/ ſi minus/ſcribamus vterq;. Te tñ rogo vt illi perſuadeas/ne paria induat arma: Nos enim de ortu linguæ latinæ/& vt altera facta ſit/vt in hanc quã vulgo loquimur veteris vmbram paulatim defluxerit longa oratione diſputamus.

Mox vt Carmelita verborũ & ſimplitiũ/ & colloca-
torum ſummã habeat rationem / vt priſcis ad decorem
parce/vt nouis verecunde ad neceſſitatem vtatur/ vt ꝑ
prijs/& vſitatis latinis inſiſtat ſemper:oſtendemꝰ/ vt
illorũ conglutinatio dulciores numeros & ſuaue ſapiat:
Porro vt perſonæ ac tẽpori conſentaneus/quod Græci
p̄pon/Cicero decorũ dixit vbiq; miro artificio obſeruet
Hæc ſumma eſt:Locos p̄terea obiter illius ꝓclariſſimos
excutimus/vt ſententijs ex abdito Erutis pœma redũdet
vt oĩm artiũ & diſciplinarum humane diuineq; philo-
phiæ ſit refertiſſimum: vt ſucci multum/ſanguinis et ner
uorum habeat plurimum : Vt natura ipſa lætum &
fecundum ingenium preſe ferat/vt proprijs ductibꝰ ve-
na indefeſſe ſcatens fluat: ſic ante oculos ponemus vt di-
uino interdum afflatum Numine non poſſit negari. Ha
bes rem omnem/& Conſilium meum: Cura ne mihi cũ
Ptolemæo amiciſſimo concurrendum ſit.Do illi hac de
re litteras: Sed breues admodũ/tũ ne ambitiõis accuſer.
cum quia nulla res maiori precio emitur q̃ quæ precibꝰ
Fran.Zerbinatus adoleſcens elegans & virilis tuus eſt.
Iohan.Iacobum Calandram eruditiſſimum Egidiũq;
meum Immo noſtrum ſaluto.Cum ero Ferrariæ Calu-
cidiũ/& Proclum habebis Bene vale Cymacli quarto
Idus Nouembris.

M.D.VIII.

PTOLEMEI SPAN. APOLOGIA CONTRA DETRAHENTES OPERIBVS. FRATRIS BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI.

C Cum audiſſem nuper Baptiſte mantuan i Carmelitæ fratris mei opera taxari a nonnullis/minime me Chriſto miratus ſum/& quod ſciebā omnes qui aliquid ædunt / ſeu ſint ſcriptores/ſeu alij opifices huic infelicitati eſſe ſubiectos/vt habeant ſemper ſugillatores / ſicut & veſtes habēt tineas/& ligna teredines quibus erodātur:Et ꝙ recordabar eū quaſi ſemper aliud agentē oīa ſua cudiſſe poemata/atq̄ ea cum ſit minime gloriæ cupidus/atq̄ deriſor auræ popularis / quaſi quid onerosum ac permoleſtum:& vt ipſe ſolitus eſt dicere / meliorum meditationum impedimentum/ proieciſſe a ſe / & tanꝙ vita īdigna expoſuiſſe/magiſꝙ ædidiſſe. Exiſtimabam enim eſſe ſatis veriſimile in multis eum peccaſſe/Qui Horatiani precepti neglector/neq̄ in decimum annum ſua ſeruaſſet : Vt Iſocrates ſuum Panegyricum: Neq̄ in nonum vt Cynna ſuam Smyrnam / neq̄ limæ laborem & moram pertuliſſet/Sed potius omnia feciſſet quaſi extempore/ Subitario quodam furore/tanꝙ ſyluas . Et hac adductus ratione iudicabam fore ſatius diſſimulando pertranſiſſe hos rumuſculos/ quaſi indelebiles / vel ſponte ſua aliquando quieturos : Sicut medici ſolent quaſdam leues corporum mole

ſtias Naturæ curandas relinquere / quaſdā etiam peri⸗
culoſas reſpuere: Ne fruſtra laborando malorū medico
rū nomē incurrāt. At pietate fratena me indies magis
ſollicitāte/ Cū more Apellis / quaſi poſt tabulā latitans
haberem aures ſemper intentas ad ea quæ in eum Crimi
na ingerebantur manifeſte deprehēdi ægritudinē hanc
ſonticā nō eſſe: Immo & ſola dieta curabilem: & quæ
dā ex his quæ obijciūtur eſſe īpreſſorū errores: Quædā
eſſe meras calumnias: Quædam vero poeticas licentias/
& ab alijs poetis etiā laudatiſſimis in vſum miſſas / &
paſſim ab antiquis vſurpatas. Quædā & ea pauciſſi⸗
ma noue dicta/ & contra conſuetudinem ātiquorū/ quæ
Nauci ſint pendenda. Quis eſt enim qui loquendo vel
ſcribendo multum vel parū ab ætate p̄cedenti nō diſce⸗
dat? Suſcepi ergo curam / vt fratrem decuit / diluendi
has labeculas/ & quidē confidenter/ videns eas ſmigma
te non multo indigere/ & medico peritiore opus nō eſſe.
Præmitto ergo illud Horatij ſummi in arte poetica pre
ceptoris antipharmacum ſalutare.

Verum vbi plura nitent in carmine non ego paucis.
Offēdar maculis. Sint ergo aliquæ maculæ/ ſint aliquot
Neui: Sint non nullæ Veruculæ in tanta Corporis mo⸗
le poetici. Quid tum poſtea? O Critice quiſquis es/ viſ⸗
ne propterea dare in interitum? Noli ſic deſipere / ſic
ineptire/ noli huic iudicio ſubmittere autores tot clarorū
operum Si enī et in antiquos velim⁹ eſſe cenſores tā au⸗
ſteri/ vt non admittamus niſi oīno ſanctos / niſi penitus
īmaculatos: explodētur/ fortaſſe ad vnū oēs? cōſidera il
lud Horatij in primo libro Sermonū/ ſermone decimo
Age q̄ſo Tu nihil ī magno doct⁹ deprēdis Homero? Nil
Comis tragici mutat Lucilli⁹ Acci? Qui verſus cū inter
rogatiōe & ironia p̄nunciādi ſunt/ & ex cōtrario intel

ligēdi/ quaſi dicat in oib⁹ poetis aliquid emendandū in- ueniri a doctis. Audi quid dicat Quintilian⁹ in decimo li bro capite de imitatione/ vt cognoſcas oēs antiquos poſſe aliqua ex parte taxari: ait enim ſic. In magnis quoq; au- ctoribus incidunt aliqua vicioſa/ & a doctis inter ipſos etiā mutuo rep̄hēſa/ ſic ille. Didimus grāmaticus alexā- drinus ſcripſit contra Ciceronē. Itē Gallus Aſini⁹/ & Lartius Licinius: Contra Theophraſtū dr̄ ſcripſiſſe me retrix quædā: & ei magnū vt aiūt intuliſſe negocium. Recordare Pollionē deprehendiſſe in Liuio tanto aucto re/ patauinitatē/ hoc eſt aliqua verba patauina. Et ab eo dem reprebēdi etiā ſaluſtiū/ qui in romana hiſtoria te- net principatū/ q̄ ī primo hiſtoriarū libro eos q̄ trāſitū maris fecerant dicit/ tranſgreſſos/ quos tranſfretaſſe di ci ſolitū eſt: Nā tranſgreſſus a pedum greſſu appelatur Satis ergo tibi factū putes ſi plura vt inq̄t Horati⁹ ni- tēt in Carmine/ nec vſq; adeo paucis maculis offendare vt imodeſte ac importune te ingerens & ſacroſanctos vates cōmaculare nō parcens ex doctorū hoīm cœtu nō iniuria forſitan explodare. Vtq; id benigni⁹ facias ſub/ iungo hic quæ de ſummis virorum ingenijs eodem. lib. capite primo dicit Quintilianus. Neq; id ſtatim legenti perſuaſum ſit omnia quæ omnes auctores dixerūt vtiq; eſſe perfecta: Nam & labant aliquando/ & oneri cœ dunt/ & indulgent ingeniorum ſuorum voluptati non ſemper intendunt animum/ nonnūq̄ fatigantur. cum Ci ceroni dormitare interdum nō ſolum Demoſthenis ora- tio: Verum etiam Homerus ipſe videatur/ ſic Quintili. Sed venio iam ad ſingula/ ſequens ordinem non quidem librorum- ſed magis memoriæ: vt id pri⁹ ponatur quod reminiſcendo prius occurrerit.

INcipio igitur a rancore qui ſolet eſſe cauſa borum tumultuũ. Aiunt poetam ea voce. s. Rancore vti / quæ apud auctores idoneos non legatur: manifeſta hæc Calumnia: Ego enim rãcorem legiſſe me memini apud Palladiũ in libro de rebus ruſticis / vbi ſic inquit. Receptacula olei ſemp̄ ſint munda ne nouos ſapores vetri rancore corrumpant. vbi videtur velle rãcorem eſſe putorẽ quendã / & idem fere quod rancidum / a ranceo verbo: Tranſſfertur hoc viciũ ad animũ / Cum ſignificare volumus malum affectum & preſertim liuorẽ / ac ſimultatẽ / quæ iudicium deprauãt / & faciunt homines in damnum aliorũ ire p̄cipites.

Rancor

¶ Aiunt item eum hoc vocabulo reſerare male vſũ: Cũ dixit in Alphõſo Inſontes animas reſeraret ab orco Nõ enim animæ (vt aiunt) ſed hoſtia ſeris clauſa reſerantur Manifeſta & hæc Calumnia / & hominis indiſciplinati Certum argumentum / q̄ non nouerit proprietatẽ vocabulorum a poetis obſeruari non oportere / vt ĩfra oſtẽdetur: Nec virgiliũ legerit in. ij. Aeneidos Dixiſſe homines laxari / cum proprie homines non laxentur / ſed loca & clauſtra: ait enim ſic.

Reſero

Incluſos vtero Danaos / & pinea furtim
Laxat clauſtra ſinon. & in ſexto dixit
Aperit ramum qui Veſte latebat.

Audiui etiã ſpectari limis / & vt inquit Apuleius morſicãtibus oculis a quibuſdam quot niſi male memini in prima eſt Parthenice. Cũ Olympiacũ ponit p̄ cæleſti. Volunt enim ab olympo qui ponitur pro Cœlo / fieri olympiũ / & olympicum / ab olympia vero vrbe olympiacũ. Huic obiectioni paucis rñdeo / ſumi etiã olympiacũ pro Cœleſti: Q d̄ vnico exẽplo declarabo. In vndecimo libro Apulei de Aſino aureo Legit̃ Apuleiũ ĩpm cũ ſcd̄o

Olimpiacus

Romæ iniciatus fuit Oſiridi/chlamidam(ſic enī ipſe dicit)accepiſſe/quam olympiacā ſacrati appellabāt. Exponens autem noſter Philippus Beroaldus locū illum dicit olympiacā ideſt Cœleſtē & diuinā ac Dijs olympijs dicatam ſic quoq́ nos exponimus dictū a poeta noſtro Chriſtum eſſe ſtirpem olympiacam/non ab olympia vrbe/ſed a Deo olympio ideſt Cœleſti Dicebatur etiā ab antiquis Iupiter olympius Et Dij olympij vocabantur/ qui in gigātomachia Ioui olympio ſuppetias iuerāt. Deus autem noſter qui ſecundum nominis Etymologiam verus eſt Iupiter poteſt recte dici olympius/hoc eſt Cœleſtis: & ab ipſo Deo olympio Chriſtus naturalis Dei filius olympiaca ſtirps poteſt appellari. Volunt itē eum male armos ponere pro humeris hominum. aiūt nanq́ armos nō hominum dici ab idoneis/ſed belluarum. Manifeſta hæc Calumnia/& non ſine eorum rubore refellenda. Pompeius enim dicit arma vocari quæ armis dependent / & non ea quibus eminus pugnamus quæ tela appellamus. Lex Laurentum erat ne pomum ex alieno legatur in armum/ideſt quod humeri onus ſit. Antiquitus quoq́ virgo ſacrificans ꝙ laciniam togæ in humerum reijceret/armata dicebatur/ꝙ videlicet Laciniam in armo haberet. Item armillæ dicebantur ornamenta quædam militaria / quæ militi a duce donabantur /ꝙ in armis hoc eſt brachijs gererentur. Nā antiqui humeros cum brachijs armos vocabant. Eſt & armillum vas vinarium dictum ꝙ armo portaretur. In his oībus conſtat de hoīs armo ſemper intelligi. Qui tamen defēdere vellet armos dici proprie brutorum/habet Autorē ſatis idoneū Ouidiū.s.ī deci. Metamorphoſeō ī fabula Atlētæ & Hippomanis. ſic enim dicit. Digiti curuantur in Vngues: Ex humeris armi fiunt. Et hoc etiam

Armi. humeri.

Armi

Armillum

conceſſo nil tamen minus poeta ſaluatur ꝙ iſte vocabu-
lorum proprietates confundūtur ab auctorib⁊/& pre/
ſertim a poetis Quibus ex priuilegio concœdit̄ nō liber-
tas,ſolum/ſed etiā licētia:Nam cum auriculœ ſint bruto
rum/vt quidā volunt.Tamen Lucretius dicit in quarto.
Et gen⁊ humanū eſt auidū nimis auricularum.Idē ꝓ ele
phātioſi dicit elephantem & pro Centaurea herba di-
cit Centaurum & Centaureum.
¶ In primo libro Thropbei mantuani dānat ꝙ primā
Iſauri ſyllabam ponat productam/quam ſolent alij qui-
dam breuiare.Manifeſta & hæc Calūnia/et neſcio q̄d
indiſciplinatū prœ ſe ferens.Volunt enim eum licētia pri
uare/quœ ab oībus poetis vſurpatur: Licentia inꝗ quœ
paſſim in nominib⁊ proprijs eſt conceſſa Subijcio ergo
verba ſeruij in locum illu꜒ primi Aeneidos.Huic coniūx
ſicbeus erat. Cum nomina a verſibus abborentia inue-
nit poeta/aut ea mutat/aut aliquid inde mutilat.Et pau-
lo infra Sicheus Primam natura corripit: Sed hic ecta-
ſim facit licentia quœ in proprijs eſt noībus ī quib⁊ licet
in quauis parte mutare ſyllabœ naturam. Idē euenit in
appellatiuis ſi a proprijs ſunt/Vt ſicanio pretenta ſinu.
ſic Seruius.Et idem virgilius paulo mox poſuit eandem
ſyllabam breuem ſubinferens. Quos intermedius venit
furor/ille ſicheū. Addo q̄d in decimū Aeneidos dicit ſer
ui⁊:ait eñi ſic.Cydon ſi nomē ē appelatiuū/corripit Cy.
ſi propriū ꝓducit.Sed tñ ſtatius ī ꝓprio corripuit-vtēs
licētia quœ in proprijs eſt nominib⁊.Hec regi promiſſa:
Cydon/hæc Lampe dabamus ¶ Reprehēdit̄ etiā ꝙ
ſpūale dixerit ꝓ incorporeo:ſed ea vox iā diu eſt in vſu
in ſcriptorib⁊ eccleſiaſticis hiſꝗ approbatiſſimis/ Qua
lis Ambro.Augu.Hieronim⁊ pꝗ familiaris/ et recte per
Analogiā iflexa a ſpū/ſicut a manu manuale/Q d̄ Em-

chiridion dr̃ græce/ & a ritu rituale. Vñ libri quidã Etru ſcorũ dicebãtur ab antiqs rituales/ ꝙ in eis cõtineretur quo ritu vrbes cõdantur/ Aræ/ ædeſqꝫ ſacrẽtur/ Curiæ/ tribus/ & Centuriæ diſtribuantur. Fateor dictionẽ hãc in tibullo Catullo/ & Propertio non inueniri: ſed nõ eſt in arbitrio iſtorum/ vt Critici putant terminos ſtaſtue- re linguæ latinæ quæ magis indies ꝑpagatur & creſcit etiam his inuitis/ qui vellẽt eã claudere intra vnius ęta- tis anguſtias/ contra iudiciũ ipſorum antiquorũ ꝗ linguã latinam curauerũt non certis coartare limitib9/ ſed indi- es magis ac magis proferre: Vñ Lucreti9 ĩ primo: Mul- ta nouis verbis preſertim cũ ſit agendũ ꝑpter ægeſtatẽ linguæ/ & rerum nouitatem. Et Quintilianus in primo libro Capite de trib9 virtutib9 in eloquutione de nouis verbis ſic inquit. Noua nõ ſine quodã ꝑiculo fingimus. Nã ſi recepta ſunt modicã laudẽ afferunt oratori/ repu diata etiam in iocos exeunt: Audendum tamen Nã vt Cicero ait: Etiã quæ primo dura viſa ſũt vſu molliũtur ſic Quintilianus. Facit ad hæc quod dicit Varro de lin gua latina. s. Leliũ doctiſſimum illo æuo / & alios ſenes euitaſſe dictionẽ/ Nouiſſim9/ ꝙ nimiũ nouũ eſſet verbũ Et tamẽ Cicero vſus eſt ea in oratore dicens: Quæ duo ſunt ad iudicãdũ nouiſſima. Et ĩ epiſtola ad Octauium: Nã vt ordiar ab inicio & perducã ad extremũ. & no uiſſima conferam primis. Cicero abſtinuit verbo iniũgo qđ ponit̃ ꝑ aliquid agendum mãdo: Vſus ẽ eo Papinius ꝑ̃fatione primi libri ſyluarũ / & poſt eũ alij: & modo receptum eſt paſſim ab omnibus Carpitur etiam ꝙ vta tur hac dictione/ vidualis/ Cum dicere vult vel hitũ/ vel vultum triſtẽ ac humileꝫ/ quali ſolent Viduæ incedere: Quid ad hoc rñdendũ? Niſi vt eãt ad Ludi magiſtros/ & diſcant ab Horatio ſic nomina/ a nominib9 deriuari

ait enim Horatius. Licuit ſemperq̃ licebit ſignatũ p̃ſente nota producere nomen. Nomen hoc viduale & ſi ante productum non fuit/ſatis eſt/nota preſente eſſe ſignatum. Eſt autem nota ſignum/forma/ Caracter/figura/ lineamentum. Talis ergo formæ ſeu figuræ/cum ab alijs nominibus multa deriuentur. Cur hoc inſtar aliorũ formatum reprehenſione dignum reputatur? Nonne a pluuia pluuialis: a Borea borealis a Brũma brũmalis/a vita vitalis deriuatur? ducunt etiam a mulctra mulctrale/ a flora floralia/a/parapherna paraphernalia/ & mille alia ſimiliter ab alijs producuntur/Quæ apud approbatiſſimos auctores ſunt in vſu. Non pretereo quod memoriæ modo occurrit legiſſe me apud Solinũ/ Veſperalis/ Nã de Macedonia loquẽs dicit A veſperali plaga Dardani ſunt/& Illyrij. Apud Lucretium legitur principiale in ſecundo/haud ſine principiali aliquo leuore creata eſt: & in quinto/Principiale aliquod tempus clademq̃ futuram. & ĩ primo libro ab eodem ponitur perniciale: & in quinto dicit Scænalem ſpeciem patrum matrũq̃ Deorumq̃. Formantur quottidie ſecundum vt predictũ eſt analogiã: hoc eſt ad ſimilitudinẽ aliorũ nouæ voces pro arbitrio & voluntate ſcribentium. Legi apud Sidonium/Cordicitus/ ſicut radicitus: & apud Bæotium/ Menſurnus per Analogiam deductum a mẽſe: ſicut diurnus a Die: & nocturn⁹ a nocte: Quodvt exiſtĩo iſti vel riderẽt/vel exhorrerẽt præ ĩgẽti ſuæ ĩſcitiæ obſcuritate. Cum audiſſet ſibi vicio dari ꝙ neutro genere Polẽta dixiſſet/paulum ſubriſit/& vt eſt facetus in me cõuerſus ait. Hui me miſerum Ptolemee vocor in iudicium de polenta quod non edi: & continuo attulit verſus illos ex quinto libro. Metamorpho. Naſonis.

Prodit anus/diuamq̃ videt/lymphamq̃ roganti.

Dulce dedit teſta qđ coxerat añ polēta. & paulo infra.
Offenſa eſt/nec adhuc epota parte loquentem.
Cum liquido mixta perfudit Diua Polenta.

In primis duobus verſibus iungit dulce cum polenta: in aliijs duobus dicit cũ liquido polenta: Quo eſſent & Critici nr̃i iure perfundendi/& in ſtelliones deformeſq; beſtiolas conuertendi. Philippus. Beroaldus in ſextũ librũ Apulei de aureo Aſino loquens de polenta dicit. Apud Ouidium neutraliter enuntiatur illo verſu: Dulce dedit teſta qđ coxerat ante polenta. Phocas grãmaticus dicit neutro genere duo lecta apud Saluſtium noĩa fluminum in/a/terminata/vt hoc Mulucha: & hoc Turia/qui amnis eſt Citerioris hiſpaniæ/qđ addidi ne tibi nouum videatur nomina primæ inflexionis in a terminata poſſe eſſe neutra: eſt ēt paſcha: & qđ oĩs generis eſt aduena. Taxatur ēt ꝙ primam in Methone corripiat/quam Homerus longat/& p.h.litteram ſemper apud græcos longam ſcribat. Reſpondetur id quidem verum eſſe/& in hoc a ſtephano notari Homerum/ꝙ.ſ.eam dictionem ꝑ h.ſcribat: Cum omnes græci auctores ſcribant per/e/micron: Vide Strabonem & Ptolemeum: quo fit vt poeta noſter nõ errarit: ſed magis legitime vſus fuit ea ſyllaba ꝙ̃ Homerus: ꝙ̃ꝙ̃ & alibi ad imitationẽ Homeri ex induſtria longam poſuerit: Volens oſtendere vt ipſe dicebat Homeri auctoritatem pro lege habendam.

Reprehenditur etiam ꝙ fecerit paſſiuum a regno/& dixerit quodam in loco. Credo loquens de hiſpania/& regnatur adhuc. Nam Seruius in tertium Aeneidos exponens illud Virgilij. Acri quondam regnata Lycurgo/dixit regnata participium ſine verbi origine. Huic reſpondetur quicquid dixerit Seruius poetam non dixiſſe hoc ſine idoneo auctore. Cor. Tacitus in.xvij.

Neq̃ enim hic vt in cæteris gentibus quæ regnant cer
ta dominorum domus. Sic ille:
Quodam loco in ſyluis dixit.
Fœminaq̃ antiquas vna triumphat opes.
Contra hoc dicunt latine dici triumpho de opibus/non
triumpho opes: nec opes triumphantur. Contra hos eſt
locus in libro ſeptimo. Capite .xxiiij. Diuinarum inſtitu-
tionum Lactantij/vbi ſic ait. Gẽtes vero non extinguen
tur omnino/ſed quædam relinquentur in victoriam Dei
vt triumphentur a iuſtis/ac ſubiugentur perpetuæ ſerui
tuti. Si igitur dicere poſſumus paſſiue ꝙ impij triũphan
tur a iuſtis/vt dixit Lactantius: cur non dicemus etiam
actiue ꝙ iuſti triumphẽt impios? Quod ſi lactantius nõ
videtur Criticis auctor idoneus/non recuſat poeta dam
nari cum eo. Non ignorandum etiã ꝙ θριαμβευω apud
græcos iungitur accuſatiuo: & ſignificat publicare: &
θριαμβοσ dicitur demonſtratio victoriæ vel pompæ.
Venio ad vnum quod poſſet non quidem redargui/ſed
triuiales grãmatiſtas tenere ſuſpenſos/Secundam in di-
ctione Lycaonius ſyllabam ponit breuem in quarto libro
Trophei mantuani. & ꝙꝙ. α. Sit littera dycrona/ſem-
per tamen a græcis in ea dictione prolangatur/vt etiam
in dictiõe Laos: vt Phocilides λαοσ και/υδωρ/και/πυρ.
Item in dictione Amphiaraus. Id cum ab eo quærerem
cur factum eſſet? Dic ſodes inquit o Ptolemee. Homo ꝗ
ex græcia Romam domicilium transferat: nõne legibus
romanis viuere debebit? Reſpondi ſic videri: Sed aliud
iudicium eſſe de hominibus/aliud de vocabulis.
Tunc ille/ſic nimirum ait dictionẽ a græcis ad nos trãſ
latam oportebit regulam pati latinam/quæ eſt vocalem
ante vocalem breuiari/quod ne mireris lege Quintilia-
num in primo libro. Capite de tribus virtutibus in elo-

quutione. Vbi dicit grāmaticū vetuſtatis amatorē velle peregrina declinari more noſtro & dici Caſtorem/& Hectorem/& ſimilia media ſyllaba producta/quia hæc noſtris nominibus accedūt/quæ in eaſdem quas Caſtor & Hector litteras exeunt: vt ſunt amor amoris/& Lector lectoris: Ea de cauſa dicimus Palemo/ Telamo/& Plato abiecta.n.littera finali/quā habent apud græcos. Eadem ratione Cicero dixit. Hermagora abiecta.ſ.finali: & plerique dixerunt Enea in recto: nam ſi talia nomīa retinerent.ſ.quam apud græcos habent/viderentur declinanda ſicut Mecenas/Suffenas/Aſpernas/Rauennas Sic Quintilianus. Priſcianus quoque in libello de duodecim Carminibus dicit antiquos huiuſmodi nomīa ſine.ſ. ſcripſiſſe. Vides vt extimarint idem iudicium eſſe de hominibus atque vocabulis? Si ergo ſecundū latinos ſequens vocalis breuiare poteſt dyphthongum precedētem quæ natura eſt longa: Vt ſudibuſque preuſtis: Cur nō breuiare poterit dycronam vocalem/qualis eſt/a/apud græcos cum ad nos eſt tranſlata. Seruius in illud Virgilij. Eoaſque acies & nigri Mēnonis arma. dicit in eous primam ſyllabam natura eſſe longam: Sicut eſt & in Lycaonius ſecunda: Sed eam aliquando breuiari quod ſequatur eam vocalis: Vt primo ſurgebat eoo: Cur in Lycaonios idē non fiat? & hoc poteſt iure ſatiſfacere dubitanti. Sic poeta. Subiecit etiam quæ ſequuntur o Ptolemee monuit me vt ſic facerem Marcus manlius in Aſtronomia/qui ponēs in principio verſus heroici phaetontem videtur feciſſe ex a/& /e/ litteris græcis latinam dyphthongum cogens eas in vnam ſyllabam/quæ apud græcos ſunt diuiſæ / vt & apud Horatium in Odis. Teret ambuſtos Phaeton ad aras: Sapphicus eſt verſus. & cur oro te hoc egit/niſi vt illa dictio intelligeret ſe non eſſe amplius in græcia?

Et debere vti lege latina. Marci
Manilij verſus hic eſt.
Phaetontem patrio curru per ſigna volantem.
Affert Quintilianus aliud tale exemplũ ex Varone. Cũ te flagranti deiectum fulmine Phaeton.
Tali licentia vtũtur et græci: & vocatur apud eos Sy-necphoneſis: quando duæ ſyllabæ inter quas nulla ſit conſonans intermedia pro vna ſumũtur: quod quattuor modis fit: Nam vel duas longas in vnam longã: vel breuem & longam in vnam longam vertunt: vel duas breues in vnam breuem: vel duas breues in vnam longam, vt in dictione Phaethon de qua ſupra dixi: reperiũtur in poetis græcis exempla q̃plurima, quæ citare modo nõ curamus. Rei huius ignorantes deridẽt fortunatum poe-tam Chriſtianum q̄ fecerit Achaia dictionem triſylla-bam iungendo, i, cum, a, vltimo. eius enim eſt verſus ille.
Nobilis Andream miſit Achaia ſuum.
Simile quid putauit Diomedes/ & Priſcianus de Con-ſtructiõe feciſſe virgilium in verſu illo. Fixerit æripedẽ Ceruam. dixit nãq; poetam poſuiſſe æripedem pro aeri pedem, quaſi quæ aerios, hoc eſt leuiſſimos haberet, pe-des & ex duabus ſyllabis vnam feciſſe ĩſtar dyphthon gorum. Idem ſentit Probus grãmaticus ad Cœleſtinum vbi de eodem verſu loquens ait Tetra ſyllabum ex penta ſyllabo fecit. Idem & Sidonius. ĩ Epithalamio Polemij in dictione aerem. Nam ex triſyllabo fecit biſyllabum cõ trahendo in vnam ſyllabam, a, &, e. ait enim. Hinc aerẽ pariterq; deos hinc extimat ortos. Idem fecit Calpur-nius in dictione Aedon quæ luſciniam ſignificat: & ſcri bitur a græcis per. α. η. diuiſas ſyllabas: ipſe vero fecit ex duabus vnam ac ſi ſit dyphthongus: Ait enim, Vocalez ſuperat ſi turpior Aedona bubo. Debuit potius dicere,

Si turpis Aedona bubo/conuertendo.u.in.e.longā.Ideȝ fecit ipſe quoq; Horatius in illo verſu. O mi Laertiade quicquid dicam aut erit aut non.vbi ex.a.& .e. in dictio ne Laertiade fecit vnam ſyllabam: Si legendum eſt vt docet Georgius Valla: Qui vero Horatium. nuper impreſſerunt/ſubtraxerunt.mi.vt ſcopulum euitarent.Sūt enim quidam pueriliter ſapientes/qui dum metuunt poe tis a prauitate ſyllabarum/ſuo ſenſu libros corrigūt:& peruertunt puritatem lectionis antiquæ.Sic factum eſt in illo verſu Virgilij : Liquidoq; poteſt electro/vbi poſuit Amphibrachum pro Dactylo ſicut & in pluribus alijs locis:vt Hic vir/hic eſt.& Inſulæ ionio in magno. Semidocti autem quidam emēdare volētes corruperūt.

¶ Quoddam eſt erratum in quīto Trophæi vbi vicio impreſſorum/inopia/pro inertia eſt impreſſum. Simile aliud in Parthenice prima/corrupta dictione Legitur enim Neiphilas pro Nepheleias.& in vna ſyluarum ad Ioannem argenteum/Vbi vicio impreſſorum legitur/Et qualis riguo lilia prima ſolo/pro/ Qualia ſunt riguo lilia prima ſolo.& in principio Agonis diuæ Agathæ legitur.Langore ſemeſtri/pro/langore trimeſtri.In Dionyſio libro primo legitur/ Quos antiquus Achab : pro/ Quos Rechab antiquus.& in Agone Diuæ Margaritæ paulum procul a principio eſt error qui errare fecit Cōmentatorē.Legitur enim:Hæc ea quæ negat aradeos Cum legi debeat non ara/ſȝ aera ab æs.ris. & pōit materia ꝑ materiato puta aera pro ſtatuis Deorū æreis.

¶ Sunt qui nodum in Scirpo quærentes dicant eum hac voce/Semel/quæ modo non pluries/modo cito/modo non diuiſim ſignificat / poſuiſſe pro eo ꝙ eſt aliquando.Solent nanq; vulgares , & qui indocte corrupteq; loquuntur dicere ſemel accidiſſe/cum aliquando

accidiſſe dicere volunt. Primum reſpõdeo rem nequaq̃ ſic ſe habere vt inuulgant/ & debere eos pœnitere Calunniæ/ & notæ quam perperam inurunt famæ alienæ Nam non pro eo quod eſt aliquando: ſed pro eo quod ẽ non pluries/ſemel hic ponitur. Legãt diligenter/et æquo animo excutiant/ & ſic vt eſt dictum iudicabunt: verſus hic eſt in Bucolicis. Nocte ſemel media ſubeuntẽ limina furtim. In quo vult innuere id non aliquando ſimpliciter/ſed ſemel: hoc eſt nõ pluries accidiſſe. Aſt hi vulgariter loqui omnia cõſueti magis ad cõſuetudinem vulgi/ q̃ a poetæ ſenſum reſpexerunt. Sed fingamus eos verum dicere/ & ſemel ꝑ aliquãdo illic poni/ſi recte intelligerẽt/id non coarguerẽt. Locus enim & tempus multa excuſant/quæ alias eſſent digna redargui. Locus orgo ille potuit illis/immo & debuit plenæ ſatiſfacere / id eñ eſt in bucolicis dictum/vbi ridentur mores ruſticorum/ & minerua paſtoralis preſentatur/ ibi etiã ruſticus quidam Crates ꝑ grates. g. m. ç. verſa fabulatur/ & ad imitandum pro ridiculo villicos/Polux pro paulus/Harculus pro Hercules/Enophilus pro Onophryus/Coitus ꝑ Godio/hora nona pro meridie/ & huiuſmodi alia de induſtria ponunt̃/non caſu vel inſcitia: vt fortaſſe iſti Criminantur. Sed quia ſcio Criticos rationibus his non aſſenſuros: ſed præ maledicendi libidine potius hanc poetæ induſtriã damnaturos: moneo lectores hanc inuẽtionẽ nouã non eſſe: ſed ab antiq̄s poetis ortum hũiſſe. Nã in verſum illum Maroniss Amphion dirceus in actæo Aracymtho dicit ſeruius ad verbum. Vel dicamus ꝙ ĩpe veluti paſtor ignarus dixerit illum Atheniẽſen/ qui erat Thebanus: Nam & Theocritus ad exprimendam ſimplicitatem multa aliter dicit q̃ ſint. Hac ratione potuit. ſcilꝫ Virgilius dixiſſe Oaxem Cretæ fluuium / cum ſit

Meſſopotaniæ ſic Seruius. Pretereo hic ex induſtria ꝙ aliqui contra ſeruium dicunt in Creta quoq; eſſe Oaxem/nedum in Meſſopotania: id enim ad preſens non curamus. Quod vero ſemel aliquando ponatur pro cito & pro non diuiſim: Occurrit exemplum quod hic ſubijciam. Lucius florus in Capite de bello pyratyco ſic inquit Ille.s. Pompeius diſperſam toto mari peſtem ſemel & in perpetuum volens extinguere.

Dicunt etiam non minus abſurde ſibi non ſapere deriuationes quaſdam nominum quæ ſparſim in eius libris p̄uagantur vt eſt illud Tyrrhenyca: item illud Iberica/ et id genus alia cumpluſcula quaſi nunꝗ viderint alibi ſimilia: Nonne a Troia fit Trous / Troianus / tros & troicus? Ab Italia italus italicus/italicenſis? A gallia gallus gallicanus / gallicus/ gallius? A britania Britanus/ Britanicꝰ? Ab Abdera abderites abderitanꝰ abdericꝰ? A Creta Cres/ Cretēſis/Creticus? A ſicilia Siculus/ſiciliēſis/ſicelis? A græcia græcus/græcanicus? græcienſis? A Tuſcia Tuſcus/tuſcanicus/tuſcanienſis/A germania germanus/germanicus/ germanicianus/qui habitat in germania licet non ſit in ea natus: Sicut vrbanicianus qui habitat in vrbe: a ſchola ſcholaſticus/ſcholicus/et ſcholaris ſecundum nouos/vt a mola molaris/ & a Nerone Neronianus/& Neronæus. Statius in primo ſyluaruꝫ Parua Neronea nec qui modo lotus in vnda Macrobius fecit a ventre ventralis a ſpina ſpinalis: Et ab alijs alia fiunt huiuſmodi infinita pueris etiam cognita/ quæ longiori pudet reſencere ſermone. Sidonius quoq; in panegyrico Maiorani deducit a Tanai Tanaiticus in illo verſu/ Caucaſus / & ſcythicæ potor tanaiticus vndæ. Idem in eodem a Pholoe format Pholoeticus verſu illo. Nubentemq; nurum non ſic pholoetica monſtra. Cur

Scholari

ergo fieri nō pōt ab Iberia Iberic⁹/a Tyrrbenia tyrrbenicus? Et certe quibus bæc non ſapiunt videntur non ſanum babere palatum/ſtepbano teſte a Pſopbis/ quod eſt nomen vrbis/rite & ſecundum analogiam fieri debuit Pſopbites vel Pſopbita: Tamen valerius maxi. dixit Aglaum non Pſopbitam / ſed pſopbidium: ſicut ab Arcbadia arcadius: ab Aulide aulidius: ab inſula Tbynniade tbynniadius. Sed quid opus verbis tam multis? Ipſe Priſcianus in tranſlatione Dioniſij ponit Ibericus/inquit enim ſic: Eſt primus vaſtis qui pontus Ibericus vndis. Pro quattuor bis obiectis quæ eiſdem rationib⁹ videntur poſſe impugnari ac defendi Subijcio vnum quod ora eorum ſi frontem baberent poſſet obſtruere. Seruius in illud noni æneidos/Quam non duo taurea terga / dicit taurea/vſurpauit pro taurina/alibi / Taurinis follib⁹ Vnde ſicut & Plinius dicit/deriuationes firmas nō babēt regulas/ſed exeunt prout auctoribus placet. Sic Seruius ad verbum. Quod ſi legiſſent Critici noſtri tam inaniter non blaterarent.

¶ Perperam eū accuſant ꝙ in accuſatiuo caſu numeri pluralis dicat modo omnis modo omnes/Cum omnis dici ſemper oporteat. Gaudeo plane ꝙ eis ab Aulogellio ꝓ me reſpondeatur. Is i libro decimonono Capite decimo tertio noctium atticarum dicit antiquos curaſſe magis Eupboniam/ꝙ̄ grammaticorum regulas/et adducit virgilium qui eodem caſu/ modo vrbis modo vrbes dicat/ vt eſſe dicendum ſolo auris iudicio exſtimabat.

Cberuſci populi ſunt Germaniæ/ & ea dictio ſcribitur a ſtrabone cum dypbtbongo in prima ſyllaba. Damnat̄ ergo poeta noſter ꝙ eam breuē poſuerit alloquēs Imperatorē de gentibus Germaniæ. Sed ſciant Critici poetā non ſine magnis auctoribus ſic dixiſſe: eam nanq̄ ſylla-

bam bremant/ & Lucanus & Claudianus. Albim lique re Cheruſci. Item: Quęq; domant Chattos immanſue toſq; Cheruſcos. Non debent ergo Critici imperiti perſuadere ſibi ſimilib⁹ īperitis id a poeta fctū̄ ſine exēplo Venio ad id quod eſt Achilles Criticorum / putabant ſe poetam in manifeſto & inexcuſabili errore deprehendiſſe/ q̄ in Trophæo mantu. dixerit/ Ante diem pro eo quod vt ipſi volunt latine dicitur ante lucem/ vel ſub lucem/ vt in Virgilio: Sub lucem exportant Calatis: Et exſtimabant hanc maculam nullo vnq̄ ſmigmate dilui poſſe/ & hoc eſſe telum Cephali ineuitabile: & iam certi de victoria cogitare cœperant de triumpho. Ego vt reſciui pœtam conueni/ remq; indicaui. Ille autē continuo vt eſt Comis/ & vrbanus. Vide inquid homines Turdis perſimiles, quivis cum quo capiātur paſſim excernāt & miſſa manu ad Codicem Horatianum paucis phyllu ris euolutis inuenit epiſtolam ad Lolium, vbi ſic legitur Si nolis ſanus, curres hydropicus, & ni Poſces ante diem librum cum lumine, & reliqua: Habent ergo inq̄t locum ex auctore non triuiali, ſed ex ipſo Horatio latinitatis patrono atq; parēte: qui ſola ſua auctoritate pōt totū̄ iſtorū̄ ex ercitū̄ ꝓfligare: eāt nū̄c et trū̄phēt et de illata Calū̄nia glorient̄: ſubiū̄xitq; carmē illđ maronianū̄
I nunc & verbis virtutē illude ſuperbis.
Hoc idē ex illo virgiliano verſu colligitur.
Noctes atq; dies patet atri ianua Ditis:
Et ī Geneſi ligit̄: apellauitq; lucē diē, et tenebras noctē. Accidit ꝑfecto his Criticis, qđ olim et ꝑſis recitat Pauſanias accidiſſe. Scribit' enī̄ Perſas gloriabū̄dos quaſi iā græciam viciſſent, lapidem parium ſecum tuliſſe, vnde tropeum fieret pro victoria: Lapidem hunc poſt eorum fugam Phidias in Nemeſeos ſtatuā formatū̄ Rhānū̄t-

collocauit/gratias hoc pacto deæ referens quæ iuſta ĩdi gnatione percuſſerat homines elatos & contumelioſos: meminit rei huius Auſonius illo epigrãmate. Me lapidẽ quondam Perſæ aduexere/tropæũ vt fierem bello:nũc ego ſum Nemeſis: At ſicut græcis victoribus aſto tro- peum/Punio ſic Perſas vaniloquos Nemeſis: Cauſaʒ ve ro ꝙ pleriq; antiquorum potius ante lucem dicerent /ꝙ̃ ante diem/ tanꝙ̃ Corrolarium quoddam hic ſubiungo. Dierum incoatio non vna fuit apud antiquos. Apud Ro manos/a/media nocte incipiebat/ſicut modo apud nos quoad religioſam abſtinentiam ciboruʒ quorũdã. Apud Athenienſes ab occaſu tendebat ad occaſum: Sicut & apud hebreos/quibus precepit Moſes a veſpera vſq; ad veſperam Sabbata celebrare. Apud Babylonios a ſolis ortu vſq; ad ſolis ortũ: Apud Aſtronomos hodie quoq; tendit a meridie in meridiem. Ergo ſi Athenis vbi ab oc- caſu dies incipiebat/quis dixiſſet ante diem/poterat ĩtel- ligi ante occaſuʒ: Apud Aſtronomos ante meridiem: & alio modo apud alios/iuxta morem gẽtium & nationũ. Vt ergo tolleretur hæc dubietas dicebãt pleriq; ante lu- cem/cum de die artificiali loquerentur: Eſt enim dies ar- tificialis tempus ab ortu vſq; ad occaſum. Dies autẽ na turalis eſt tempus vigintiquattuor horarum. Sumitur etiam dies pro interminato tempore vt apud Virgiliũ. Multa dies variuſq; labor mutabilis æui.

¶Damnant etiam eum falſo crimine ꝙ in Dionyſio di cat / ad preſens/pro eo ꝙ aliter dicitur/in preſens / vel in preſentiarum / Contendentes nuſꝙ̃ a latinis hoc eſſe vſurpatum/labuntur autem in has ineptias/ꝙ cum pau ca legerint ac intellexerint/audẽt de omnibus/tanꝙ̃ qui omnia ſciant iudicare. Cornelius. Tacitus hiſtoricus elo- quentiſſi. vtitur frequenter eo modo loquendi: Sed gra-

tia breuitatis vnum locum citaſſe ſufficiat in.xvij. libro ſic inquit. Compoſiti ad preſens qui coberceri non poterant. Eiuſdem rei alud exemplum profero ex Plinio: Nam in libro octauo de naturali biſtoria/ Capite.xxij. ait ſic. Sed in Italia quoq; credit̃ Luporum viſus eſſe noxius: vocemq; bomini quem priores contemplentur/adimere ad preſens.

¶Poeta Valentiam vrbem Hiſpaniæ florentiſſimam vocat genioſam: volens per genioſam ſignificari omni vbere glebæ refertam/ponens cauſam pro effectu/cognitam tamen ab effectu: vt ſi videas terram berboſam dicas eam eſſe vlliginoſam. Hoc iſti vocabulum/genioſam ſ.accuſant & conſpuunt dicentes eſſe inſolens: & apud idoneos non inueniri. Sed vt paucis expediamus/fateamur iſtud noue dictum/vt pleraq; alia ſunt in poetis & in oratoribus. Refert. A. Gellius Siſennam ſolitum dicere in Senatu aſſentio: cum alij dicerēt/aſſentior/ & multos eum ſequutos. Item dicebat velitatim ſaltuantim cū dicere vellet properanter & curſim: Noue ergo dictum ſit. Dici certe non poteſt incōcinne fictum/aut ſine ratione excogitatum. Vocamus ingenioſum qui ingenio ſit magno ac excellenti: Cur ergo vocare non poſſumus locum genioſum/boc eſt genijs multis vel vno excellenti gubernatum/quem berbis/arboribuſq; conſitum/& oī bona fruge plenū viderimus? Sed vt boc magis cōſtare faciamus, cōmemorandum eſt antiquos putauiſſe genios eſſe Deos/qui rerum procreandarū vim baberēt: atq; ita vr̄ genium poſſe poni pro oīum rerū copia exuberāti/ſicut ponit̃ Ceres ꝑ frumēto/Baccbus ꝑ vino/Vulcanus pro igne/Neptunus ꝑ mari/ Veſta ꝑ terra/ Iuno pro aere/ Mars ꝑ bello/Pluto ꝑ īferno. In eundem ſenſum dixit Ouid. in Heroid. ad Leandrum Vos mō venādo/mō rus

Noua vocabula.

geniale colendo. Vbi accipit geniale ꝓ frugifero. Simili deriuatione & nõ minus audacter dixit Horatius a belluarũ multitudine belluoſum oceanũ: Cur nõ licet ergo dicere locũ genioſum ubi multi ſunt genij ſicut ĩpe dicit mare belluoſum/vbi multæ ſunt belluæ? ſi hoc eis nõ placet/quia nouũ eſt & inſolẽs/diu ſi poſſũt viuãt/et vſitatũ videbũt. Inter alia multa hoc quoq; Nonio teſte noue dictũ eſt a Lucretio. Quã ſit paruula pars / & ꝙ multeſima conſtet: Ibi enim ponit multeſima ꝓ minima vel vt alijs placet ꝓ maxima. Et in ſcd'o libro dicit Immani maximitate ſũt et in pacuuianis fabulis mlta/quæ cõſilio delectandi & ſtudio innouãdi ſunt inuenta / vt curuicernicũ pecus/chlamide brachium clypeare. Lucill9 etiã vocat delphinos repãdi roſtrũ pec9: Sũt etiã cõpluſcula alia noue dicta/quibus Furius Antias dr̃ delectat9 vt lapideſcere/ ſereſcere/dieſcere nocteſcere / cauleſcere/ vireſcere: ꝓ eo quod eſt vires aſſumere/opuleſcere/luteſcere: Propter quæ a Ceſellio vindice accuſat9 eſt/ ꝙ in his latinã linguã dedecorarit. Libet ſubicere ipſius Furij Antiatis compluſculos verſiculos/ in quibus continẽtur quædam noue dicta.

Sanguine diluitur tellus: caua terra luteſcit?
Omnia nocteſcunt tenebris calliginis atræ.
Increſcunt animi/ vireſcit vulnere virtus
Vt fulica leuis volitat ſup æquora claſſis ſpũs Eurorũ

virides cũ purpurat vndas Pacuui9 quoq; lapire dixit ꝓ dureſcere/ſeu rigeſcere. Iuli9 Capitolin9 noue dixit Cõſecraneos milites: Credo volẽs ĩtelligi ꝑ Cõſecraneos eodẽ ſacro militiæ obligatos. Dixiquoq; nullã Ciuitatẽ æq̃ militaneã. Inuenit et ſuffarane9 ꝓ frumẽtario/ vt qdã exiſtimãt et cõterrane9. Sidoni9 cõſecraneos vocat q ſũt eiuſdẽ ſectæ: et ſupforaneũ ꝓ ſupuacaneo. Sex. Ruff9

dixit reparato de limitaneis Daciæ exercitu: et hæc oĩa vocabula putat Hermolaꝰ ĩ Caſtris eẽ orta: Cũ Lucretiꝰ poſuit reboare/et terrã dixit Dedalã hoc ẽ ĩduſtriã/ Cũ dixit itũ ꝑ ĩceſſu Sonorẽ ꝑ ſonitu/vagorẽ ꝑ vagitu Supera ꝑ ſupra/ ſtrigorẽ aquarum ꝑ concretione/poteſtur/pro poteſt/ retinentiã pro memoria. Itẽ Variãtiã Pellãtiã/& multa alia noua vel rara nõ fuit ꝓſcriptus a latinis: Catullus loquens de Colũbis fœminã Colũbã vocat mulierẽ. Virgilius Caprũ vocat virũ/Vir gregis ĩpe Caper. Horatius dicit Capras olẽtis vxores mariti: quæ oĩa de ſolo humano genere ꝓprie dicunť. Cũ Actiꝰ noue dixit Mulciberum pro vulcano: Et Ennius triſte pro amaro. Potuit ea nouitas ad vomitũ prouocare aliquẽ moroſum: Permanſerunt tamen illa vocabula: & apud Virgiliũ noſtrũ vſu tot ſæculorũ ſunt attrita. Forſitan et iſta quæ modo ſũt noua apud poſteritatẽ fient trita. Simile qddã obijciebat Nigidiꝰ virgilio/q̃.s. male dixiſſet præpetibus pennis / Cum pennæ non dicantur præpetes/ſed aues Cui reſpõdet Auluſgelius debuiſſe eũ dare veniã poetis tranſlatione & ſimilitudine nõ ſignificatione vtentibus: Vbi tandẽ includit & pennas et locos ĩpos vbi aues præpetes cõſederint/ꝓ trãſlationẽ præpetes dici. Sidoniꝰ ad papã Lupum ſcribens ponit vicinari ꝑ appropinquare/ſic enim dicit: Cõſolatorie potiꝰ cõpellare curauimꝰ/qa vicinareť ĩnocẽtiæ feſtinata Correctio: Solebat dicere Politianus noſter vir ſane eruditꝰ & plurimũ diſertꝰ placere ſibi admodũ noua vocabula quæ eſſẽt apte lapideq̃ formata: et ex Laberio exẽpluz afferebat. Is enĩ dixit arietes reciprocicornes/& lanicutes. Item ex Tertuliano/qui dixit beſtias exungues & excornes: Probabat etiã quæ Theodorus Gaſa adinuenerat vocabula deplumes / depiles / depedes / denares.

Paucis ergo concludã omnes qui bene inſtituti & re-
cto ſunt iudicio fauent ingenijs: & inuidia liberi aliorũ
inuentis non ſecus ac ſuis delectantur. At contra qui fe-
runt in corde malam mentem/ac prauum ingenium la-
bores aliorum ſemper labefactant. Dicit Hermolaus ſe
finxiſſe/deſimum/& poſuiſſe in Themiſtio/ pro eo qđ
eſt ſimo contrarum. Et Theodorum Gazam dum trad
duceret libros Ariſtotelis de animalibus pro Arſenothe/
lys dixiſſe maſculo fœminos fideliter quidem / ſed mini-
me feliciter. Significant autẽ hæ dictiones animalia quæ
dam quæ ſe ineunt: qualis eſt Trochus inter piſces. Ea-
dem ratione poteſt alius locus excuſari quem accuſant /
vbi poeta vocat aliquando alpes Apoenini iuga ꝑ tranſ-
lationem/Cum proprie alpes appellentur mõtes ꝗ Gal-
liam trãſalpinam & germaniam ſeparant ab Italia. ſic
ob ſimilitudinem altitudinis Cœlum olympum vocare
ſolemus: eadem ratione mare marmor dicimus/ & pla-
nitiem æquor/& maria Campos. Vnde illud Virgilij.
Campoſqꝫ liquentes. Nec fuit ipſe primus qui vadũ hoc
attentare ſit auſus. Lucanus ĩ primo libro loquẽs de Ru
bicone ſic inquit. Tum vires prebebat hyems atqꝫ auxe
rat vndas. Tertia iam grauido pluuialis Cymthia cor-
nu Et madidis Euri reſolutæ flatibus alpes. Ecce Luca-
nus vocat alpes Apœnini iuga/ex quibus labi poſſunt re
ſolutæ niues in rubiconẽ. Iuga aũt hæc nõ dubiũ ẽ eſſe
inter Ceſennam/& Ariminũ: quæ longe ab alpibꝰ ve-
ris ſunt remota: poterunt ergo poeticæ alpes dici omnes
alti montes/ſicut virgilius teſte Seruio ĩ tertio Georgi.
poſuit Gargara ꝓ oĩbꝰ mõtibus: & Aſcaniũ ꝓ oĩbꝰ flu-
uijs cũ dixit. Trans Gargara/trãſqꝫ ſonantẽ Aſcanium.
Supant montes & flumina tranant Sicut etiã oĩa alia
ædificia vocantur pergama teſte ſeruio in illud Eneid.

Troiæ ſub mœnibus altis contigit opetere.
Subijcio hic duo/quæ audio ab his Veru ſignari / q᷑. s. dixerit in tertio Alphonſi Melius poſt fata recepi/ Iudicium: Cum dicere vellet Alphonſum melorem vim iudicandi poſt mortem accepiſſe: Quod non multum diſtat ab illo Virgilij dicto. Mentēq᷑ benignam accepit ī Teucros Et cum dixit turpiter in luxus & numina vana deorum degenerat/hoc eſt degenerādo labitur/Quale eſt illud Virgilij/Ardet Alexim.i.ardenter amat. Et illud Propertij in ſecundo. Seros inſanit amores: ideſt ī-ſaniendo amat/ vel amando inſanit. Et illud Maronis Fremit arma Iuuentus.i.fremendo capit. Et illud Perſij: Quis expeduit pſitbaco ſuum Chere/ ideſt expedite docuit proferre: Mirantur quaſi adhuc pueri interlitteratos/has loquendi figuras/ hæc idiomata mirentur magis quæ reperiuntur in antiquis: Vt cum dicitur oues capræ/boues/& id genus alia: Item non eſt opus mihi medicus. Item ea quæ refert. A. Gelli9/Partim hoīm venerunt pro pars hominū Venit. Item Iniuria mihi factū itur p̱ īiuria mihi fit. Et illd' virg. in quarto Eneid. Intēditq᷑ locū ſertis: hoc ē intendit ſerta per locū/vt Ser. exponit. Si vellem hic latius euagari/& niſi barū ineptiarū me tæderet poſſem oſtendere/ nihil in proprie / nihil noue dictum: Sed vt me & lectorem paucis exſoluam concedamus hæc & alia quædā & noue et improprie eſſe dicta. Quid tum poſtea? Virgilius in Eneid. dixit. Quid puer Aſcanius ſuperat ne? Vbi dixit Ser. ſuperat ne pro viuit ne? Noue eſſe dictum & exēplo carere / vt pauca alia in virgilio/in.ij. Eneid. dixit ipſe virgilius improprie ſatis Et quæ ſit me circū copia luſtro. Dicere nanq᷑ debuit Copiæ, ſi ratio verſus pateretur / Nam copiæ dicuntur de exercitu: Copia vero de reliquis.

Video certe ad ſic dicendum nulla eũ neceſſitate coactũ: Quanti enim erat dicere/& quæ me circum ſint/vel cir cunſtent agmina luſtro. Idem dixit in octauo Eneidos. Frenaq́ bina/meus quæ nunc babet aurea Pallas Vbi Ser.inquit/duo debuit dicere.bina enim ſecundum Cicero ronem non dicuntur niſi de bis quæ ſunt tantum numeri pluralis: dicimus enim binas litteras/& duas epiſtolas: Sic Ser.Patet autẽ Virgilium nulla difficultate adactũ fuiſſe/vt ſic diceret: quẽadmodum enim dixit/frenaq́ bi na/poterat dicere.& duo frena meus quæ nunc bẽt aurea Pallas.Quo fit vt arbitrer eũ nõ difficultate cõpulſum/nec ignorantia deceptũ/Sed licentia delectatũ.Dicit Ser.Horatium male dixiſſe in verſu illo.Quod pulchræ clunes.& Iuuenalem bene dixiſſe In illo tremulo deſcendunt clune puellæ.ꝙ Clunis ſit maſculini generis non fœminini.Quæ fuit ergo ratio vt Horatius/qui & antiquus & vere latinus & Cenſor eſt poetarum/ſic errarit/niſi vel ꝙ non erat tunc grãmatica quæ nũc eſt vel ꝙ grãmaticæ leges faſtidiret? Id certe manifeſtum vt refert Quintilianus in prĩo libro poetas antiquos ob ſolam Eupboniam/verſuũq́ modulationem regulas grã maticorum contempſiſſe: binc illud/imo de ſtirpe reciſũ & aereæ quo congeſſere palũbes & ſilice in nuda/& cum canibus timidi venient ad pocula Dãnæ . Lucillus ſolis auribus inſeruiẽs vſus eſt genere fœminino . Aurea de Cœlo demiſit funis in arua. Videant iſti tandem qđ iã diu vidiſſe debuerãt ante temeraria iſta iudicia, Quid Strabo in primo Geograpbiæ libro de licentia poetarũ ſit teſtatus.Ait enim ſic.Non enim poetam ad vnguem ſingula perdidiciſſeremur,nec ab eo rerum diligentiaȝ exquirimus.Simile quid dicit Ariſtoteles in etbicis de quibuſdam pbiloſopbis,vocans eos indiſciplinatos ꝙ apo-

dixim ideſt demonſtrationem euidentemq́ȝ probationeȝ in omnibus quærant/Cum debeant aliquando eſſe cōtenti perſuaſione. Sic nimirum conſtat & eos eſſe indiſciplinatos qui quærunt proprietatem a poeta quam neq́ȝ vident in oratione ſoluta.

¶Damnant etiam tanta eſt inuidia/vel certe inſcitia Criticorum q̄ dixerit plebes biſyllabum/pro plæbs monoſyllabo: & aiūt nō īueniri hoc apd' idoneos/Cū dicat Auſoni9. Læta operū plebes feſtinātesq́ȝ Colōi: & alibi.
Conſona quem celebrat modulato Carmine plebes.
Idem accidit in aliis quoq́ȝ dictionibus.
Dixerunt enim antiqui trabes pro trabs:
Ennius. Labitur vncta trabes remis roſtrata per altum
& duces ꝓ dux/teſte Varone q̄ dicit in his dictionibus/ trabes/& duces/e litteram de vltimis ſyllabis excluſaȝ.

¶Vocatur poeta noſter in iudicium a Criticis q̄ ſingulari numero dixerit Mycenam & ſacroſanctis ſcripturis manu tactis iurant non niſi plurali numero dici poſſe Thebas/Athenas/Mycenas/& id genus quædaȝ alia pauca/de quibus alias plura. Nunc oſtendendū hos eſſe periuros & ſecūdum leges pro infamibus habēdos: & vt inquit Auctor Carminis obſcœni Virgilius/vel vt alii putant Ouidius/magins teſtibus iſta res agetur. Homerus nono Iliados/Thebas/ægyptias dixit numero plurali. At Iuuenalis noſter numero ſingulari Satyra quintadecima ſic inquiens.
Atq́ȝ vetus Thebe centum iacet obruta portis.
Apolloni9 ī argonautico li.i. Thebas Boeotias ſingulari dixit nūe. Αμφιου και ζηθοσ απυρʒατοσ δετηβη. Hōe. li.iiii. Iliados dixit Mycenā ī nūero ſingulari. Αρʒοστε σπαρτητε/και εὔριαʒυια μυκηνη. Sene. quoq́ȝ ī Aedipo inquit. Viduas colonis reſpicis terras miſeranda Thebe.

Memorandum ergo eſt maſtigophoris iſtis dictuȝ illud Boeotij ex prologo libri de ſyllogiſmis cathegoricis. Sic enim illic inquit. Sed qui ad hoc opus legendum acceſſerint ab his petitum ſit/ne in his quæ nunq̄ legerint ſtatim audeant iudicare, neue ſi quid in puerilibus diſciplinis acceperint/id ſacroſanctum iudicent/quando quideȝ res teneris auribus cōmodatas ſæpe philoſophiæ ſenior tractatus eliminat/ſic Boeotius in omni diſciplinæ genere conſumatus.

In principio ſecūdi libri Plinij de naturali hiſtoria/vbi dicitur. Si vna videlicet natura omnes incūberent/grammatici plures ſcribi voluerunt non vna/ſed vni/ Quod verbum incūbo ſecundum eos datiuum poſt ſe velit. Vt ſi dicatur Columna baſi/& baſis terræ incūbere. Sed tamen peritiores quorum vnus fuit Hermolaus/barbarus phyſicam rationem attendentes grammaticorum regulis contemptis affirmant vna nō vni debere ſcribi: nā tali conſtructione verborū volunt fieri ſenſuȝ cuius grāmatici vix ſunt capaces/mundum. ſ. non naturæ incūbere/ſicut dicit/Pellibus incubuit ſtratis. Sed natura/hoc eſt vi naturæ mundum incūbere ideſt ſtare ac conſiſtere. Recte ergo Boeotius dicit non debere ſacroſanctum videri quod puerilibus diſciplinis ſit acceptum.

¶ Taxatur etiam poeta noſter perq̄ inique q̄ vtatur particula/Num/in interrogationibus/quibus affirmatiue ſit reſpondendum. Volunt enim tali īterrogationi ſp reſpondēdum negatiue: Vt ſi dicam/Num ego Dijs bellum indixi? Quaſi velim reſponderi/non. & non licere dici. Num Iupiter filius eſt Saturni? q̄ tali interrogationi debet affirmatiue reſponderi. Sed vide quæſo lector humaniſſime p̄ſumptio impudens quo ſeſe ingerat. Oſtēdo tibi perq̄ facillime vanam eſſē iſtorum diligentiam:

& licere hac particula vtrouis modo vti. Lucretiꝰ ĩ tertio. Num merito inclamet magis/ & voce increpet acri. Aufer ab hinc lachrymas Barde & compeſce querelas. Hic certe reſpondendum eſt confirmando quod dixit: & paulo infra. Num/quid ibi horribile apparet? Num triſte videtur quicꝙ̃? Hic proculdubio negãdo debet reſpõderi/ quod probatur per id quod ſequitur: Nõne omni ſomno ſecurius extat? Hoc.n.cum ſit affirmandum ſequitur illud præcedens eſſe negandum. Idem confirmatur teſtimonio Plinij ſecundi/ vt alios cauſa breuitatis omittam. Ipſe nãcꝫ in Panegyrico dicto Traiano Num eſt vſus/ & cum de eo quod eſt affirmandum/ & cũ de eo quod eſt negandum interrogat ſic inquiens. Nũ tibi ſemper in medio cibi? ſemper menſa cõmunis? Nũ ex cõuictu noſtro mutua voluptas? Num prouocas reddiſcꝫ ſermones? Hæc affirmanda ſunt. & paulo ĩfra. Gaudio quocꝫ quædam vis ineſt. Num ergo modum ei tua ſaltẽ modeſtia impoſuit? hoc negãdum? Vult enim dicere gaudio ſenatorum non potuiſſe Cæſarem ſilentium imponere. Sed quid? ꝙ etiam neutro modo poſitum ĩueni? Dicit enim Propertius in.ij.lib. Num ſibi collatam doluit venus? Vbi per interrogationem quærit cauſam ægrotationis Cynthiæ/ Cum neſciat affirmatiue ne ac negatiue ſit reſpondendum. Pontanus etiam quem ipſi dicunt errare non poſſe/ ponit affirmatiue. In vltimo.n. tumulo ſic inquit. Num veſtro eſt dignus honore rogus?

Poterat hoc quod ſequitur preteriri tanꝙ̃ hilum/ immo tanꝙ̃ nihilum: ſed tamen vt magis pateſiat Criticorum noſtrorum temeritas tanto audatior ꝙ̃to imperitior/ breuiter attingam. Vellicant poetam ꝙ dixerit Nuncia neutro genere & numero plurali/ qđ a vera latinitate aiũt abhorrere. Sed citentur ex medio Latio contra eos duo

idonei teſtes: & his ineptijs finē imponam⁹. Lucretius ī quarto. Nec calida ad ſenſus decurrūt nuncia rerū. Et Catullus de Berecynthia/ & Aty. Gemmas deorum ad aures noua nuncia referens. Audio & Pontanū noſtrū poſt q̄ ædita ſunt eius opuſcula carpi a quibuſdā/quib⁹ vt quid blaterēt cōpertū habuero/anim⁹ eſt reſpōdere: Erat enim ille vir poetæ noſtro ſic addictus / ſicut conſtat ex eius epiſtolis/vt eum loco Numinis habere videretur. Eſt vnū quod videt̄ nō iniuria taxari poſſe niſi licentia & antiquorū exēpla prohiberent. Quædā enim ſunt noīa gentilia/quibus in fœminino tantū genere vſi videntur tam græci q̄ latini/ Vt Libyſſa/phœniſſa/Creſſa/Thraiſſa/Lacena/His poeta noſter licentioſe eſt vſus in omni genere/cum eum coegit metri neceſſitas. Et hoc exemplo Maronis noſtri. Nam neq̄ ipe Maro ex amuſſim mores antiquorū obſeruauit. Volunt enim approbati grāmatici hāc eſſe legem verſus bucolici quā accurate obſeruat Theocritus/vt quarto pede terminet partem orationis: Qui pes ſi ſit Dactylus/meliorē reddit verſū debet & primo loco habere dactylū/vt in illo virg. Nos patriæ fines & dulcia linquimus arua: Normā hanc in paucis obſeruat virg. Vnde Terentian⁹. Plurimus hoc pollet ſiculæ telluris alūnus. Noſter rar⁹ eo paſtor Maro. Ser. finire verſuȝ participio vicioſiſſimū refert apud græcos. & ꝓpterea latinos quoq̄ id cauiſſe/ & raro in vſū veniſſe/virg. tm̄ id curauit/q̄tū aut numerū Lupus aut torrētia flumīa ripas: vn̄ ī. iij. eneid. Progredior portis claſſes & littora linquēs. Itē in ſexto: Quattuor hic īuectus eq̄s et lāpada quaſſās: Et eodē. Principio Cœlū ac terras cāpoſq̄ linquētes. Et in. vij. Cocytiq̄ petit ſedē ſupra ardua linquēs: Papinius quoq̄ ī quarto ſyluarum de Coma Earini loquēs. Olī etiā ne prima genas lanugo

nitētes. Et paulo infra. Leniter haud vllo cōcuſſum vul-
nere torpēs. Et id pceptū ī mille alijs locis ïuenies/a poe-
tis cōculcatū. Inuēti ſunt Elegi ad q̄rimonias deſcriben-
das/ & antiqſſimi poete id obſeruarūt: ſed poſteritas id
contēpſit: & vt inqt Horati⁹ in poetica/cœpit his verſi
bus icludi voti ſentētia cōpos. Verſus ſenari⁹ Iābicus vt
de alijs taceā/ſolos Iābos olī admittebat/vnde & nomē
habet Hinc Horati⁹ inqt prim⁹ ad extremū ſimilis ſibi
Mox cōtēpta auctoritate ātiquorū cœpit ī fine recipere
ſpōdeū & Trochеum/et ſic fact⁹ ē ſcazon.i. claudicās/
q̄ videat̄ pedib⁹ alienis ſuſtētari: Nūc dactylū et tribra
chū locis oībus recipit præter nouiſſimū. Recipit etiā lo-
cis iparibus ſpondeū et anapeſtū Sic oīa labēte tēporū
curriculo ſunt ïmutata. Nō p̄teribo qđ cū hæc ſcriberez
mihi occurrit: Aulus Gelli⁹ dicit apud idoneos auctores
nūq̄ legi mulieres deierare p Herculē/nec viros per Ca-
ſtorē. Tū Apuleius quē ſequaces dicūt auctorē nō capite
cēſum/nō proletariū/ſed claſſicū hoc eſt primariū/ ſiue
q̄ talē diligētiā nō aduerterit/ſiue q̄ cōtempſerit / facit
mulierē deierare p Herculē: In quarto eñ libro de aureo
aſino ſuo inducit mulierē ſic dicentem bono aīo eſto me
Hercules. Et in quinto loquit̄ ſoror Pſiches dicēs Deaʒ
quoq̄ illā de⁹ marit⁹ efficiet/ſic eſt me Hercules. Simile
etiā legi in libro.ij. Quid ergo dicem⁹ ad hoc / niſi illud
eccleſiaſticū? In multiloqo pctū nō deerit Atili⁹ quoq̄
fortunat⁹ ī libello de metris Horatianis dicit Horatium
feciſſe metrū illud. Lidia dic per omnes/ignorando qua-
le eſſet/ & in eo parum decenter erraſſe/et feciſſe illud
aſperi⁹ vno ïmutato pede/ ſpondeū p Iābo infartiādo/
& nō ſequutū fuiſſe Alceū. Hoc aūt adiūgo vt conſtet
poetarū principes diſciplinā maiorū nō cōtēpſiſſe ſolū/
ſed etiā ignoraſſe/& antiqua via p̄termiſſa nouā feciſſe

Fecit ergo poeta quod Alexandrum regem Macedonu; feciſſe olim recitat Iuſtinus: Cum enim audiſſet i fatis eſſe eum dominaturum orbi terrarū/qui lora ſoluiſſet iugi Gordiani/acceſſit vt ſolueret. At cum id non poſſet/ cultro ſecuit: Non fecit hoc poeta ignorans quid faceret nec viarū ambage ſeductꝰ huc venit αυτοματοσ venit/ Voluntariū in moribus teſte Ariſtotele peccatū auget/ in ſcientijs minuit. Eadem licentia videtur vſus & Pontanus noſter: dicit enim in Acone Mella fauis heliconis & anteferēda libyſſis: Quod puto Criticos noſtros nō vidiſſe: q eū predicant irreprehēſibilē. Sūt quoq; q mirentur eū in ſecundo Vraniæ dixiſſe/ Canceris imperio atq; vndæ dominantibus aſtris. Dicunt enim apud nullū auctorē idoneū ſe legiſſe Cancer Canceris ſignificare Cancrū ſignū cœleſte ¶ Imputāt eidē poete quædā alia quæ ſilentio malo preterire/ ꝙ ſuſurro et ſugillator appellari. Et quo diſcant Critici in huiuſmodi facilius indulgere poetis: ſubijcio hic dictum Quintiliani libro decimo Capite primo. Nā cū ex ſententia Theophraſti dixiſſet oratori lectionē poetarū eſſe ꝓutilē/ſubiūxit. Meminerimꝰ tñ nō per oīa poetas eſſe oratori ſequēdos. Et paulo infra de poetis loquēs ꝓſequit̃. Qd' alligati ad certā pedum neceſſitatē non ſemꝑ vti proprijs poſſint: Sed depulſi a recta via neceſſario ad eloquēdi quædā diuerticula cōfugiāt/nec mutare quædāmō verba ſed extēdere corripere/cōuertere/diuidere cogant/ſic Quintilianus. Audio etiam non probari ꝙ dixerit in quarto libro Tropei mant. Natare Hydros in predam ranarum. hoc eſt ranas paluſtres ire predatum/ & hoc dicunt phraſim latinam male olere. Ad quod obiectum Cum omnino ſit abſurdum / reſponderi certe nihil eſt opus. Ariſtoteles enim de phyſica auditione libro primo dicit/non eſſe

argumentationibus quæ manifeſte abſurdæ ſunt reſpondendum. Mittendi ergo ſunt ad duodecimū Caput libri Auli Gellij de noctibus atticis/ ubi loquitur de verbis in vtrāq; partem ſignificatione reciprocis. Quorū in auctoribus etiam antiquis magna eſt Copia. Adducitur illic Saluſtius ita dicens. Id bellum excitabat metus Pompei. Non metus quo Pompieus metuebat / ſed quo metuebatur. Itē Virgilius. Et vulnere tardus vlixi/ Non quod Vlixes acceperat / ſed quod dederat vulnus intelligit/ cum de vtrouis poſſit intelligi. Pari modo dictum eſt a poeta Hydros natare in predam ranarum / non ꝙ hydri preda eſſent ranis / ſed ꝙ ranas ipſi predarentur. Virgilius in decimo loquens de Mimante poſuit ignarum pro ignorato ſupina ſignificatione / vt inquit Seruiꝰ. In quarto quoq; eo verſu/ Liquitq; volatile ferrum Neſcius: poſuit neſcius/ pro eo qui neſcitur & pro ignorato/ ſenſu contrario/ ſicut & apud Lucanum ponitur Vector pro eo qui vehitur. Vectoris patiens tumidum ſuperenat amnem. Item teſte Seruio in decimo eneid. formidoloſus cum ſignificet timidum/ ponitur pro timendo. Similis locus eſt in libro Geor. virgilij primo vbi dicit. Cur tantum Oceano properent ſe condere ſoles Hyberni/ vel quæ tardis mora noctibus obſtet Seruius dicit hoc intelligendum de noctibus æſtatis/ quæ ꝓpter dierū longitudinē differūt venire. Sunt ꝗ putent intelligēdū de hybernis. nā nō minꝰ dr̄ morari ꝗ differt recedere/ ꝙ̄ ꝗ differt venire Apuleius. Sic me abire oppido volētē ſuaui remoratur illecebra. Quītilia. Quid me pater detines? Quid moraris abeuntē? Et remora dr̄ piſcis ꝗ naues detinet abire ꝓhibēdo. Mora igiť noctibꝰ hybernis dr̄ obſtare ꝗa tardius recedūt. Sunt etiā ꝗdā loci qui intelligūtur per contrarium: vt ille. in Virgilio/ Tot vo

luere caſus ideſt volui tot caſibus Et ille ĩ quarto eneid. Intenditq́ꝫ locum ſertis id eſt tendit ſerta per locum vt exponit Seruius. Eſt & ſimilis locus in Bucolicis virgilij: Nam in verſu illo. Incipe parue puer riſu cognoſcere matrem. Ambiguum eſt an ſit intelligendum de riſu pueri/an magis de riſu matris/vt expoſitores illo loco referunt. Et q̄uis hæc abunde poſſint ſufficere / tamen afferam ſimile ex Lucano. Legitur ſic in ſexto Pharſaliæ/ Cernit miſerabile vulgus ſe in pecudum cecidiſſe cibos Poteſt hoc dicto intelligi / factos eos qui obſidione cingebantur/pecudum cibos: & more pecudum fœnum & herbas mandere coactos.

Damnant quoq́ꝫ ꝙ inſtrumentum id quo Tympanum pulſatur dixerit plectrum/quo nomine / ſi quis recte iudicet/ſponte confitebitur inſtrumēto tali nullum potuiſſe rectius dari: dicitur nanq́ꝫ a plecto vel, a, πλιτΓω græco verbo quod eſt ferio: quo fit vt omne quo quid pulſatur poſſit recte plectrū appellari. q̄uis conſuetudo pectini Citharарum illud appropriet. Iſtorū ergo nugæ nō eſſent nobis magnipēdendæ/niſi ꝑgerent iſta in vulgus quottidie magis ac magis mittere. Vbi dum nō ſunt qui excuſent/immo neq́ꝫ qui rem intelligant / facile perſuadent imperitis. Contra huiuſmodi blaterones locutuleios & linguaces in verba proiectos dicit poeta Paulū apoſtolum dimicaſſe: & eorum offucijs coactum reſpondere: ne ſi propter eas haberetur ipſe cōtemptibilis/ predicando veritatem minus proficeret. Dicit ergo Paulus ſe Gamalielis qui fuit inter Iudeos doctor inſignis fuiſſe diſcipulū & profeciſſe ſupra Coetaneos: ſeq́ꝫ & ſi forte ſermone / tamen non eſſe ſcientia imperitum.

¶ Vſus eſt in Tropæo hoc verbo remulco / qđ nōnulli cū antea nuſq̄ illud legiſſent/ſic exhorruerūt vt Nar-

nienſes Cocleã quæ cornib⁊ tenſis verſus vrbẽ ꝓpepens adegit eos illũ eximiæ pulcbritudinis pontẽ qui Narem fluuiũ cõplectebatur demoliri:et de quo Martialis ĩ.vij. libro inquit.Perpetuo liceat ſic tibi ponte frui. Eſt autẽ remulcare a ſcapba remigando grandẽ nauem trabere. Siſenna.Si quæ celeriter trabi poterat in altũ/remulcã do trabebatur.Verũ ergo eſt Epigrãma quod allegat ꝓ ſe Demoſtbenes in oratione contra Eſcbinẽ.s.oĩa perfice re/& in nullo falli Deorũ eſt:& illud Horatij/Qñq̧ bon⁊ dormitat Homer⁊. Quid ꝙ natura quoq̧ ĩpa quæ tã bene/tam exacte ab ipſo opifice rerum Deo eſt cõſti tuta/quãdoq̧ in errore eſt deprebenſa?Nam & aliquã do monſtra producit:monſtra enim naturæ ſunt errata Subijcio bic Carmen quod de boc errore ipſe conſcripſit

¶ Carmina de noſtro duo ſunt tollenda Tropæo
Quæ liber in primo limine quartus babet:
Dum memoro magni fatum Demoſtbenis/ erro:
Alterius culpam culpa ſequuta mea eſt.
Scribo quod inuenio ſcriptum/ſeducta fefellit
Me mea Credulitas/& male cauta fides.
Scribo ꝙ ad calabrum littus deceſſit.& illam
Non Calaber vidit/ſed Calaurœa necem
Nam Calaurea ſedet pelopenſia littora contra
Inſula in Ionio vel ſcopulus pelago.
Siue doli interpres ſeu ſit librarius auctor/
A ſimili fraus eſt iſta ſuborta ſono.
Cum venies illuc Lector reminiſcere verſus
Hos vt Ariſtarcbus eſſe negare meos.

Pro duorũ vltimorũ verſuũ d'claratiõe noſce debes lector iucõdiſſie Ariſtarcbũ fuiſſe virũ græce doctiſſimũ q li bros Homeri/mltis/vt legit/purgauit errorib⁊:ſ3 ea mo deſtia ſemꝑ eſt vſus vt nũq̃ dixerit Homerum erraſſe:

At q̃cq̃d nõ ꝓbabat illud Homeri eẽ denegabat. Vñ Cicero ĩ epiſtolis inq̃t Ariſtarchꝰ Homeri verſũ οβελιζει/ hoc eſt oblitterat & necat quem non probat.

Dictiõis/Mulier/quæ cum videatur quibuſdam breuiare penultimam in obliquis/ſicut acer aceris/cicer ciceris ipſe tamen aliqñ lõgam poſuitat motus auctoritate Priſciani/& exẽplo Laurẽ. Vallæ/& Gregorij tripbertis. Verſus enim hic eſt Laurentij Vallæ. Picturata inerant vbi pallia/opus mulierum. & hic Gregorij tripbertis Strabonis interpretis in Aſia. Ducunt ex halope vnde ferox genus eſt mulierum. Item in dictiõe Lotium/quæ videtur habere primam iure productam/& tamen aliqñ ipſe poſuerat breuem/ſequutus documenta Lau. Vallæ/Peroti/& Domitij/& Piladæ brixiãi: Qui omnes tunc erãt viri ſumma auctoritate/& grãmatici vt fama ferebat conſumatiſſimi. Ita vt eorum doctrinæ fidere/ſe ſeq; cõmittere dubitaret nemo. Hæc volui ſubiũxiſſe vt intelligant omnes quibus rationibus in illam opinionem ſit deductus: licet eam non videatur approbare Pompilius. Quod ſi quis quærat an ſit vitium ſic illas ſyllabas poſuiſſe. Reſpondeo fuiſſe fortaſſe aliqñ vicioſum: quando. ſ. conſuetudo repugnabat: Nunc autem poſtq̃ Conſuetudo quæ teſte Quintiliano in primo inſtitutionum eſt certiſſima loquendi magiſtra/videtur conſentire/nõ eſt vicium/quod alio exemplo ſic perſuadetur. Lucretiꝰ in quinto producit penultimam in fidei: Eſt.n. illic iſte verſus. Nec iacere induma via qua munita fidei. Tamẽ quia Neoterici breuiant/vanum fuerit eam ſyllabã nunc velle extendere. Cui ſententiæ ſubſcribit Priſcianus. cũ agit de genitiuo quintæ declinationis. Dicit enĩ penultimã in fidei breuiari/q̃a nõ p̃cedit.i.añ.e. ĩ recto: ſicut in dictionibus/q̃es/& dies. Audi ſodes audi Qũtilianum

in primo inſtitutionum ſic loquentem. Inhærendum ei iudicio.ſ.antiquitatis quoad licet/diu etiam mutantibus repugnandum/ſed abolita atq abrogata retinere/inſolentiæ eſt cuiuſdam/& friuolæ in paruis iactantiæ: Sic ille. At quoniam ſupra citauimus Priſcianum principem grãmaticorum ne fortaſſe vani videamur/proferat̃ iam eius de muliere ſententia/de accentibus Capite tertio ſic dicit/& omnia hæc & ſimilia in obliquis corripiuntur excepto mulier/eris. Ecce iam habes vnde compeſcaris atq reſipiſcas:& manifeſte cognoſcas poetam noſtrũ & ſupradictos grãmaticos Laurẽ. Vallã/atq Gregoriũ Tiphernatẽ quẽ poeta noſter habuit preceptorẽ/nõ eſſe temere dehoneſtãdos/qui tãti Auctoris/hoc eſt Priſciani ſũmi grãmatici diſciplinam & documenta ſunt ſecuti. Si tamen obſtinate contendas errorem eſſe/& de ſnĩæ tuæ pținacia nõ vis deijci/vide quid alijs quoq imputetur:& animaduerte forſitan longe turpius eſſe qđ Nicolaus Perotus in Cornucopiæ obijcit Virgilio. Videlicet eum/ſi verũ dicit neſciuiſſe grãmãticam. Carpit enim illos verſus. Viuite felices quibus eſt fortuna peracta. Iã ſua. vbi vult nullo pacto dici poſſe ſua: Sȝ oportere dici veſtra/& eos verſus Virgiliũ fuiſſe correcturũ ſi vixiſſet. Placet hic in fauorẽ oĩm poetarũ neotericorum cõmemorare qđ in illud noni Eneid. Poſt mortẽ rutuli bello pugnaq potiti/dixerit Seruius: hec eius verba ſunt. Sane ſciendũ eſt hunc locuȝ eſſe vnũ de duodecim Virgilij/ſiue p naturam obſcuris/ſiue inſolubilibus/ſiue emẽdãdis/ſiue ſic relictis/vt a nobis/p hiſtoriæ ãtiquæ ignorãtiã liquide nõ intelligant̃. hactenꝰ Seruiꝰ. Si ergo tãtus inter ſcribẽdũ ſomnꝰ obrepſit poetarũ pricipibus quãta venia digni ſunt iuniores/cum qbus ſatis preclare agitur ſi ſint illius probatæ antiquitatis ſimulacra.

Subijcio paucis quod ꝗdā redarguebat more canū ruſti
corū in lunā latrātiū Pctm̄ dicit eſſe in Tropæo vbi dr̄
Canes latrare ī tergū ferarū/& a tergo dici debere cō-
tendit/nō aduertēs ꝙ ꝗa a tergo latrat poteſt quouis ver
ſum reſpicere: Qui vero in tergū latrat/cōtra tergū ītel-
ligitur rictum porrigere/ac minari: ſed feras nō audere
morſu inuadere Simile huic eſt illud virgilij in.ix.eneid.
Excipit: hinc raptas fugiētibꝰ ingerit haſtas In tergꝫ.
Dānari etiā videbit̄ ꝙ ſcđam ī dictiōe ſtratagema ſylla
bā corripiat. Græci enī ſcribūt στρατηγημα per.η. quæ
longa eſt vocalis. Reſponderi poteſt latinos contēpſiſſe
hanc obſeruationem/vt pluribꝰ locis ſupra mōſtratū eſt
Poteſt item dici.η.apud nos aliquando verti in.a.breuē
vt patet in his dictionibꝰ αυλη.aula.ποινη.pœna.φυγη.
fuga.ρωμη.Roma.στεγη.ſtega.i.caſa.vnde ī Geneſi tri-
ſtega. Iteꝫ Αφρυκη.Aphrica.στολη.Stola.κιοτη.ciſta.
Vnde Ciſta fellis apud medicos.κρητη. Creta.πομπη.
pompa.δωδωνη.Dodona. φημη.fama.πληγη. plaga.
vbi vtraqꝫ.η.in a breue conuertitur. Virgilius. Et ſi quē
extenta plagarum.ακτη.acta pro littore. Virgi. Secreta
troades acta. Vtit̄ poeta more ātiquorū metaplaſmis tro
pis ac figuris apud poetas tā græcos ꝙ̄ latinos vſitatis.
¶Propterea ſi quis carpat in parthenice ꝙ illic dicat̄/
in ſcriptis redigi/& in ſcriptum/vel in ſcripta dici debe
re cōtēdat qū melior nō occurrat rn̄ſio/dicat̄ eſſe anti-
ptoſis/figura poetis pꝙ̄ familiaris/qua vtūt̄ ēt pricipes
eorū. Dixit enī virg. Vrbē quā ſtatuo vr̄a ē/vbi vrbem
ꝓ vrbs eſt poſitū. Itē hæret pede/pes ꝓ pedi: & in deci
mo. Forte ratis celſi cōiūcta crepidine ſaxi ꝓ Crepidini.
& Tibullus. Me mea pauptas vitæ traducat ierti ꝓ vi
tā inertē/vt pleriſqꝫ placet. & Catullꝰ dicit ad Ortalū.
Fuit oībus expers vnguētis/ꝓ oim vnguentorū: expers

enī ſemꝑ iūgit̄ genitiuo. Idē ibidē. Per mediū claſſi barbara nauit Athon. poſuit claſſi ꝓ claſſe. Terē. quoq̄ pͨcipuus ꝓprietatis obſeruator ſine ulla neceſſitate teſte Donato Caſum ꝓ caſu poſuit. Dicit enī Donat⁹ p̄ſtolari eē p̄ſto eē & parere: & q̄ cū Teren. dixit, Quē p̄ſtolare hic parmeno/ noue dixit quē ꝓ cui/ ꝑ Antiptoſim. Idē in Adelphis. Hei mihi nō te hoc pudet? ꝓ hui⁹ pudet. Priſcia. in. vij. dicit poetas ponere ſæpius ablatiuū quartæ declinationis pro datiuo. Virgi. in prīo Eneid. Parce metu Cytherea manent īmota tuorū. & in quarto Georg. Nāq̄ aliæ victu inuigilant. Item/ Concubitu indulgēt. Virgi. in. ix. dixit preceps animi pro animo teſte Seruio. Ibidem verbis virtutē illude ſuperbis/ pro virtuti dixit virtutē teſte Seruio: & Saluſtius in Catilinario: Multos a pueritia bonos cōſultauerat/ ponit accuſatiuū pro datiuo. Virgilius O preſtans animi Iuuenis/ pro animo/ teſte Seruio. Idem in octauo. Volat haſta Tago ꝑ tp̄us vtrūq̄ dixit Tago ꝓ in Tagū. teſte Priſcia. de conſtructione verborū. Et in ſeptimo dixit. Aliſq̄ ab origine reges: vbi teſte Seruio poſuit ab origine ꝓ ab originū gr̄a metri. Terē. in Andria/ Ex Andro cōmigrauit huic viciniæ/ ꝓ in hāc viciniā. Saluſt. in Cati. Preter rerū Capitaliū cōdēnatis/ ꝓ cōdēnatos teſte Priſciano ī lib. de Cōſtructio. Cice. in. i. Verrinarū. Vt cū illius mihi tp̄is venit in mētē: ꝓ illud tp̄s teſte Priſciano vbi ſupradictuȝ. Terē. ī Adelphis. Vereor ī os te laudare/ ꝓ ī ore vt inq̄t Priſcia. de cōſtru. Hora. ī. iiij. Carmi. Deiecit acer plus vice ſimplici maior Neronū pōit Neronū ꝓ Neronib⁹. Sȝ facio his finē. Poſſet enī ex hmōi exēplis īgēs aceru⁹ cumulari. Nō poſſū tn̄ vnū nō ſubijcere exēplū qd̄ hoc loco quadrat ex amuſſim/ ī quo ſili mō ponit̄ ablatiu⁹ ꝓ accuſatiuo. Virg. ī. x. enei. Dū pluit ī terris/ vt poſſit ſole

reducto. vbi Seruiꝰ dicit/debuit dicere ĩ terras: Tũ ſciẽ-dũ ẽ hemiſtichiũ hoc Lucretij eſſe: qđ ita vt inuenit virg. trãſtulit. Sic Seruius ad verbũ. Fecit poeta etiã Ectaſim ac ſiſtolen in quibuſdã locis. Primã enim figuli ꝑduxit & primã Glareæ ſyllabam corripuit contra vſum. Itẽ in primo libro. primæ parthenices eſt hoc hemiſtichium Caudã Trigonis aquoſæ: in quo longat ſecundã ĩ Trigonis/quæ breuis eſt quia ꝑ .o. paruũ ſcribitur a grecis. vel poſuit Tribrachum in quinta ſede more virgilij qui dixit molli fultus hiacyntho. vel vltimam, n, abiecit: ſicut fecit Papi. in Agamẽnon/& reduxit ad regulã nominũ latinorum in, o, exeuntiũ/quæ ĩobliquis habẽt, o, longuã vt ſermo. nis. Et huiuſmodi licẽtias ꝗ plurimas leges in Corollario. Virgilius quoq; eandẽ ſyllabam in appellatiuis modo ꝑduxit modo corripuit: vt in loco illo Cõnubio iungã ſtabili: & in tertio eneid. Pyrrhin cõnubia ſeruas. In eodem tertio mediã in ſteterunt corripuit Obſtupui ſteterũtq; Comæ: et ĩ Buc. Mr̃i lõga decem tulerũt faſtidia mẽſes: In qbꝰ locis vſus ẽ Syſtole: ꝗꝗ nõnulli velint in Buc. legendum tulerint/pro abſtulerĩt Faciunt hoc idem frequenter alij poete antiqui vt familiares eorum habent compertũ In vltimo libro Tropæi loquens de Eliſabella principe mantuanorum ſic inquit Vires inſtaurare parum viſa eſt. Vbi dicunt Critici eẽ viciũ ꝙ particula parũ ponitur ꝓ aliquantulum/ contra morem antiquorum penes quos hæc particula vt aiunt ſignificat ſemper id quod eſt nõ multum Vt cũ dr̃/puer parũ ꝑfecit. ſic dicens nõ intẽdit affirmare puerũ profeciſſe ſed magis negare multũ ꝑfeciſſe: ſic ſe aiunt obſeruaſſe apud omnes auctores linguæ latinæ. Credo Criticos cum cauillationem iſtam veſtigaturi eſſent more Carneadis elleboro ſe purgaſſe: vt non altius ſed potius

profundius ſpecularentur: & venirent paratiores ad nocendum. Reſponderi ergo poteſt poetam per Apocopen dixiſſe parum pro parumper / vt apud Lucretium Gannitu vocis adulant pro adulantur. Et virg. in verſu illo. O mihi ſola mei ſuper Aſtianactis imago / poſuit ſuper / pro ſuperes teſte Priſciano de Conſtructione verborũ Eſt autem parumper teſte Seruio idem quod paulatim. virgi. Pulſuſq; parumper corde dolor. At quoniã reſpõſio hæc licet vera ratione nitatur / & omnibus pturbatione carentibus ſatiſfacere poſſit: exemplum tamen affero quod obſtruat penit⁹ ora Criticorum. oſtendo enim particulam illam parum / poni ab antiquis aliquãdo pro aliquantulum / vt videtur eam poeta poſuiſſe / & profero lucum / qui q̃uis in promptu ſit omnibus: Criticis tamẽ noſtris eſt ignotus. ſi eñi notus eſſet / nunq̃ in dedec⁹ ſuum ſic delirarent. Lucanus in quarto Pharſaliæ deſcribens Curionẽ circũuentum fraudibus Poenorum ſic inquit. Cum procul e ſummis conſpecti collibus hoſtes / Fraude ſua ceſſere parũ. dum colle relicto Effuſam patulis aciem commiteret aruis. In his enim verſibus vt manifeſte apparet ponitur parum pro aliquãtulũ / quo modo poni poſſe negant aduerſarij. ¶ Eſt & in alio loco cuius non memini / Sycopa ab his nõ cõprobata / q̄a noua ponit̃ eñi redimẽdus pro redimiẽdus a redimio quod eſt orno. Sed harum omniũ figurarum vſus cũ non fuerit æetern⁹ / aliq̃ñ fuit nouus. Noſt eſt ergo nouitas quæ rẽ faciat malam / licet aliq̃ñ reddat viliorẽ / q̄ careat maieſtate antiquitatis. Antiquitas eñi neſcio quid p̄ſtigij videt̃ habere / & mẽtes nr̃as ita afficere vt videri faciat interdũ immo fere ſemper res meliores. hoc eſt quod in prefatiõe librorũ de Naturali hiſtoria Plini⁹ dicit rẽ. s. eſſe p arduã antiq̃s nouitatẽ / nouis auctoritatẽ ĩpartiri. Po-

ſuit Horatius in poetica/Valdius pro validius/Soldum pro ſolido.pueritiæ pro pueritiæ:quæ omnia parimodo damnarentur forſan a Criticis niſi vetuſtatis timeretur auctoritas.Si quis etiam aduerterit qualibꝫ ſyncopis vtatur.Lucretius deſinet more puerorum poſt bos papiliones curſitare.Dicit enim Diditur pro diuiditur: Nilum pro nibilum:Subus pro Suibus:Singlariter pro ſingulariter : Alid pro aliud : Initum pro initium : Apiſci pro adipiſci/Remoſſe pro remouiſſe . Donus pro dominus . At cum membra donus perſenſit frigida ſeruis. Dicit etiam metutum pro metuitũ:Scibam pro ſciebam: vementi pro vebementi. Vtitur idem eponteſi aliquãdo fortaſſe adeo dura vt a cruditate iſtorũ poſſit male concoqui:ponit enim indugredi pro ĩgredi/quod & noſter Pontanus vſurpauit.Item indupedita pro impedita;nominicamus pro nominamus:Nominicanda pro nominãda:Itiner pro iter.Redeo ad Syncopas:Poſuit Propertius boſpita pro boſpitia.Virgilius in decimo poſuit Metum ꝑ Metiũ.Haud ꝓcul ide citæ Metũ in diuerſa quadrigæ.Idẽ in vndecĩo dixit Vixet/ꝑ vixiſſet ꝙ ſyncopa vr̃ duriuſcula.Vixet cui vitã deꝰ aut ſua dextra dediſſet. Et circa finẽ primi libri Tropæi dr̃ eſſe mendũ vbi legit̃ in principio verſus ꝓpagante:quaſi dictio illa nõ poſſit bẽre primã longã:ſic iſti nouicij calũniant̃/ꝗ ſenſus exercitatos nõdũ bẽnt:Sed videãt illud Lucretij in priõ.Propagare genus poſſit Vitãq́ꝫ tueri . Item illud in quinto. Vt propagando poſſint procudere ſæcla.

Obſtĩate ac temerarie volũt oẽs ne parũ docti eẽ videãtur/ſꝑ obſtrepe & expimẽto didici.Qui ĩdoctiores ſũt audaciores eẽ.Adeo eñi ſũt ignorãtes/vt neq́ꝫ id ſciant/ qd̃ neſciũt.Grãmaticuli qdã vicio dant poetæ ꝙ mediã ſyllabã in dictiõe Maria corripuerit.Exiſtimant eñi &

id i Canonē redegerūt/Cū dictio illa ē latina/vt apud Claudianū mediā ſyllabā corripi debere:Cum vero eſt hebraica/ſicut apud poetā noſtrū/producendā.Aſtipulat̄ his Beda qui dicit ſyllabā illam proprie produci & aliqñ improprie per licentiā corripi:Atteſtat̄ ēt Cōſuetudo/& vulgaris accentus/Qui nomē Matris Chriſti ꝓducta media ſemꝑ ꝓnunciat. Id cū poetæ retuliſſem/ille nihil cōtatus mediā reſpondit huius dictionis neq̧ lōgam eſſe neq̧ breuē:Super quo reſponſo cū mirarer/ac ſuſpenſus eſſem/ille ſubītulit.Quod nihil eſt/quo pacto breuiari longariue poteſt? Tunc ego/nōne triſyllabū inq̄ eſt nomen iſtud? Quod ſi triſyllabū/nōne mediam ſyllabā hēat neceſſe ē? Ergo aliqd ē.Mox ille.Vide inquit O Ptolemee q̄ ꝑiculoſū ſit iudicare q̄ ꝓcul a vero ſit vulgi ſnia.Scis me vt inqt Victruui⁹/& ſi nō ſū Ariſtarch⁹/nō eē Agrāmatō/& ſi nō ſū Timothe⁹/nō eē Amuſon:& ſi nō ſū Eſras/lr̄arū hebraicarū nō eē exptē. Dictio hæc Maria qcqd dicat Beda/apd' hebreos ē biſſyllaba/quo fit vt mediā hēre nō poſſit.Prīa ſyllaba terminat̄ i.r.ſcd'a icipit ab.i.cōſonāte nō vocali.Sed nulli hoc dixeris/& ſine eos circūagi opīonib⁹ falſis/q̄ temeritati pœna eſt debita:ſic poeta.Ex quo ptȝ hō hoī qd p̄ſtat vt inqt Comic⁹.Et q̄ cōdēnāda ſit horū garrulitas/q ꝓcacis līguæ fluxū oīa cōtamīare nō verent̄.Adiūgendū hic vt mltis locis breuiter ſatiſfiat qd' Beda ī lib. de metrica rōe ſcriptū reliqd:ait ergo ſic ad verbū.Attū ītuēdū ē nobis qa & auctoritas nōnūq̄ & neceſſitas metricæ diſciplīæ rl'as licite cōtēnit.Neceſſitas qdē i verbis q̄ nō alr' ī verſu pōi pūt:vt ſūt ea q̄ quattuor ſyllabas breues hñt/vt Baſilica/Italia/relligio/vl' tres prīas breues vt reliquiæ/vel vnā i medio breuē/Vt veritas/Trinitas:q̄ neq̧ Dactylū cōſuetū neq̧ ſpōdeū facer̄ pūt/q̄ ꝓpriis

nominibus maxime ſolent euenire. huius exemplum. Italiam ſequimur/ longam poſuit/ quia non aliter Italiam quam erat ſæpe nomiaturus/ appellare valebat/ niſi aut ſyllabam quæ natura breuis eſt produceret/ aut Tribrachum loco dactyli poneret. Sic Beda. Hic excuſari & poteſt & debet poeta noſter cui neceſſarium fuit tales dictiones intexere verſibus vt Aurelianus/ Valerianus/ Theodoſius. & huiuſmodi alias: nec debent preſentes proterue accuſare quod maiores nr̄i benigne excuſarūt. In ſecundo. Tropæi mantuani fortunam vocat Rhāuſiam: quod & ego ipſe cum inconueniēter dictum putarem/ Nemeſis enim non fortuna/ dicitur Rhamnuſia a Rhānunte oppido atticæ regionis/ vbi colebatur/ Conueni poetam. Qui ſciſcitanti mihi an ſatis examinaſſet locum illum/ ſatis/ reſpondit/ vt arbitror. Tunc vide inq̄ ne cum Tortelio forſan erraueris: Non erro ĩquit o Ptolemee/ Nam fortuna & Nemeſis diuerſa quidem ſunt nomina: Sed res eſt vna: Quod deprehendi ex Antimachi poetæ græci verſibus quos ĩ. xiij. Geographiæ libro recitauit Strabo: Sunt Autem hi.

Eſt Dea quam dicunt Nemeſim/ dea magna potenſq́;/
Quæ bona Cœleſtum conceſſu cuncta Deorum
Poſſidet. huic primum ſacratam condidit aram
Fluminis Eſapi gelidas Adraſtus ad vndas.

Vides ne inquit vt dicat Nemeſim Deorum conceſſione poſſidere cuncta bona? Hoc idem dicitur de fortũa/ Nā diuitiæ/ potentia/ honores/ imperia bona fortunæ nuncupantur. Indicat hoc Clauus & Copiæ Cornua quæ fortunæ ſolent appingi. Si eſſet igitur fortũa quid aliud a Nemeſi quæ bona poſſidebit/ ſi Nemeſi cuncta vt inquit Antimachus ſunt ſubiecta. Tum ego/ cogit me inq̄ ratio quam attuliſti Confiteri Nemeſim eſſe fortunam

Sed obſtare videtur Plinij auctoritas non floci pendenda/ĩ.xi.nãq̧ naturalis hiſtoriæ libro de Nemeſi loquẽs inquit. Quæ Dea nomen latinũ ne in capitolio quidem inuenit. Quæ vero Pomponius Lœtus grãmaticus nr̃æ ætatis doctiſſi. rhetor, quoq̧ clariſſimus/& antiquitatis pſcrutator eximius in vita Diocletiani dicit de Nemeſi partim pro te partim contra te videntᷣ facere. Dicit enĩ Romanos in bellũ profecturos Nemeſi ſacrificare cõſueuiſſe/& ꝙ virgo & alata fingebatᷣ: ꝙ pedibus eius rota ſupponebatur. Item ꝙ eam pleriq̧ vim fortunæ/pleriq̧ filiam Iuſticiæ putauerunt. Legi etiam Nemeſim eſſe vim ſolis/& poteſtatem quæ obſcura illuminat: & clara offuſcat. Sic ego. Tũ ille: Quid opus eſt inquit Põponium citare/Cum Pauſanias & Amianus Marcellinus de geſtis Galli imperatoris multo plura referant de hac dea? Prætereo autem conſulto/quæ Pauſanias dicit Quædã ex Marcelli. decerpta ſubijcio ait ergo ſic. Hæc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorũ impiorum bonorũq̧ premiatrix/aliquotiens operatᷣ Adraſtia atq̧ vtinã ſemper/quã vocabulo duplici etiam Nemeſim appellamus. Ius quoddam ſublime Numinis efficacis hũanarum mentium opinione/lunari circulo ſuperpoſitum: vel vt diffiniunt alij ſubſtantialis tutela generali potentia partilibus preſidens fatis/quã Theologi veteres fingentes Iuſticiæ filiam ex abdita quadam æternitate tradunt oĩa deſpectare terrena. hæc diſceptatrice vrna ſortium temperat accidentium vices alternans volũtatũq̧ noſtrarum exorſa interdum alio/ꝙ̃ quo contendebãt exitu terminans/multipliceſq̧ actus permutando cõuoluit. Eademq̧ neceſſitas inſolubili retinaculo mortalitatis vinciens faſtus tumẽtes. Et paulo infra: Et nunc erectas mẽtium ceruices opprimit/& eneruat/nunc bonos ab imo

ſuſcitãs/ad bñuiuendũ extollit.Pinnas aũt ideo illi fabu
loſa vetuſtas aptauit vt adeſſe velocitate volucri cũctis
exiſtimeẽ.& pretendere gubernaculũ dedit:eiq́ ſubdi-
dit rotam vt vniuerſitatẽ regere per elementa diſcurrẽs
omnia non ignoreẽ/Sic Amianus:Quæ ex eius lib.xiiij.
tranſumpta ſunt ad verbum quoad fieri potuit inculpa
te.Subijcit autem quædam de Agathocle & Dionyſio
Tyranno quæ quia non videnẽ ad Nemeſim pertinere
conſulto pretereo.Sed ſciſne ſubiecit o Ptolemee cur di
xit Plinius Nemeſim nomen latinum non habere? Nem
pe ꝙ reſpexit etymologiam vocis græcæ. Nemeſis eniꝫ
venit a ηεμσαω verbo græco quod interpretari poteſt
ſuccenſeo vel indignum exiſtimo . Vnde in magnis ethi-
cis dicit Ariſtoteles Nemeſim eſſe indignationem ex ma
lorum hominum proſperitate cõceptam/& huic rei no
men Latini non fecerunt:ſed vtebanẽ græco vocabulo.
Fortunæ vero nomen venit a fero:ꝙ fortuna more fera
rum ſine ratione ferri videaẽ.Cicero ĩ rhetoricis refert
Carmen Pacuuij tale de fortuna.Fortunam eſſe & cæ-
cam & Brutam perhibent philoſophi ſaxiq́ ad inſtar
globoſi predicant eſſe volubilem.Res igiẽ eadẽ reſpectu
diuerſorũ diuerſam hẽt nomenclationem . Vocũ autem
iſtarũ ſignificatum nihil eſt aliud ꝙ̄ id qđ theologi no
ſtri dicunt vim vel potentiam diuinæ prouidentiæ exe-
quutiuam/ſiue id ſit diuina voluntas/ſiue quid aliud pre
ter voluntatẽ/puta intelligentia quædã munus id obiẽs:
& in diſpoſitione rerum Deo ſubſeruiens.Res ea igitur
quæcũq́ ſit & Adraſtia & Nemeſis & fortuna nun
cupatur.Verũ Nemeſis dr̃ cum rõ facti deprehẽdiẽ:vt
cum Tyrannus e patria expellitur:cum vero facti ratio
non apparet/puta cum bonis mala/cum malis bona eue-
niunt/fortuna appellatur:non ꝙ quicq̄ ſine ratione fiat

a Deo/vel ab eius miniſtris:ſed ꝙ facti rō nobis occul-
ta ſit. Quæ aũt Pōponius & Marcellinus dicũt ad no
ſtra hæc alludunt: & nobis ſi recte intelligas nō aduer
ſantur. Rei hæc veritas: de qua non grāmaticis (res eſt
enim ſupra captum eorũ) Sed ſolis theologis diſputare
conceſſum eſt. Lege verſus illos Tropæi mantuani: &
cognoſces me innuere fortunā eſſe Nemeſim/cum ei at-
tribuo quæ alij quidam tribuere fortunæ. In agellarijs
noſtris clarius id expreſſi/illic.n.ſcriptum eſt. At qm̃ no
bis cœlorum incognitus ordo/Fortunā Nemeſimq́ ho-
mines/nam noīa ꝙꝙ Sint duo/res tñ eſt/ſi quis conſide
ret alte/Vnica/certatim accuſant: vomitumq́ furentis.
Proijciunt animi in vanũ ſine Numine nomen. Dixi aũt
nomen fortunæ vanũ eſſe ac ſine Numine/ꝙ antiqui di
uinitatis ignari crediderīt fortunā vim quādam eſſe ex
legē/meritis non reſpondentē Sed Iuſticiæ probitatiq́
inimicā: iuxta illud Senecæ: Fortuna viris inuida forti-
bus/ꝙ nō æqua bonis premia diuidis. Plinius ad Veſpa
ſianum de fortuna ſic inquit: Sola laudať/ſola arguitur
& cum conuitijs colitur/volubiliſq́ a pleriſq́ vero &
cœca ēt exiſtimata/vaga/inconſtans/incerta/varia/īdi-
gnorum fautrix Sic Plinius. Apud Scythas eius ſimula
chrum ſine pedibus fingebatur: & manus tantũ ac pen
nas hēbat. Apud Smyrnā caput ſimulachri fortunæ ful
cire polũ videbať & manu altera Cornu Amaltheæ re
tinebat. Neq́ ad ea reſpexeris ſubiũxit quæ in ſecundo
phyſicorum libro dixit Ariſtoteles de fortuna/ꝙ ſit vi-
delicet cā per accidens: non enim accepit fortunā queād-
modũ accipiebat illa ætas ꝑ vi.ſ.q̄ diſtribuēdorũ bono-
rũ ius hēbat/& ea nō recto iudicio Sed ꝑ libidīe ſua di
ſpēſabat. Sic igiť īqt: & facto hic fine qeuit. Vide igť vt
allucinēť iſti mali rerũ extīatores: vt totiēs repħēſi nũꝙ

corrigant̃/vt errata ſequentes/in errata labant̃: & certe verũ eſt illud. Sordibus imbuti nequeũt dimittere ſordes. Nec mirũ eſt qđ poeta dicit de Nemeſi & fortuna ꝙ eadẽ res ſint. Nã vt meminit Seruius ĩ primũ Georg. Stoici volebant vnũ Deũ & vnam Deam/& eandem eſſe poteſtatem/quæ pro rõne noſtrorũ officiorũ diuerſis noĩbus appellaret̃: ẽt pro locorũ diuerſitate ſũt Deorum & rerũ fere omniũ diuerſa vocabula. Venus apud Arabes dicebatur Alitta per duplex. tt. eandem Sidonij vocabant Aſtracten/cui Salomon dicitur aram poſuiſſe vnius concubinarum ſuarum amore deprauatus.

¶ Critici noſtri ad nocendum ſtudioſi/ad vellicãdum prompti dum cum aliorum dedecore putant ſe poſſe claros euadere/dicunt poetam in primæ Parthenices libro diſcum pro menſa poſuiſſe in verſu illo. Vt quando in leui ſtat ferrea lamina diſco. Hoc autem accidit ꝙ qđ diſcus ſignificet nondũ ſatis ſciunt. Poeta eo loco diſcũ accipit non pro menſa eſcaria vt calumniantur, ſed pro re plana/qualis eſt area/qualis eſt Abacus: & proculdubio ſi legeris Ouidiũ/Victruuiũ/Apuleium/& Hermolai nr̃i gloſſemata in Pliniũ inuenies diſcum ſignificare qđ planũ. Lege ergo Hermolai gloſſemata ĩ verbo Scaphium & in verbo lenticula. Apuleius de Aſino aureo libro ſecũdo ſic inqt. Lucerna aio ꝑgrandis/& oleum ad lucẽ luci ſufficiẽs/& aqua cũ ænophoris & calice/Cœnarũq; reliquijs diſcus ornatus. Vbi Philippus. Beroaldus Iulij Polucis documenta ſequutus dixit diſcũ eẽ vas eſcariũ. Sunt qui cõtendant diſcum eo loco mẽſam ſignificare: eo ꝙ dicat̃ reliquijs eſcarũ ornat⁹/id enim magis vr̃ mẽſe cõuenire ꝙ̃ vaſi: Vas nãq; vt aiũt poti⁹ diceret̃ plenũ ꝙ̃ ornatũ. Sed iudicio meo ꝑ vaſe accipit̃/& in Beroaldi ſñiã vado. Vas aũt id nõ cauo ambitu ſed pla

no erat/quale id qđ vulgo dr̄/Tagliero. Talis erat diſcꝰ quo in certaminibꝰ olympiacis exercebanť. Quod Ouid. in.x.metamorpho.li.luculenter exp̄ſſit dicens. Corpora veſte leuāt: & ſucco pinguis oliuæ ſplēdeſcunt: latiq́ꝫ ineunt certamina diſci. & īfra. Tollere Tænarides orbem ꝓperabat: at illū. Vides vt diſcū dicat orbem latum? Sic ergo poeta nr̄ ab oī errore ꝓcul diſcū accepit pro orbe lato plano ac leui in quo lamina ferrea a magnete poſſit trahi: Exponendū ergo in diſco hoc eſt in plano. Confirmanť hæc ꝑ id qđ Pauſanias tanq̄ miraculū quoddam refert de Milone Crothonienſi qui in athletica claruit: q.ſ.diſco vncto īſidēs a nullo detrahi poterat: vbi diſcꝰ vel ꝑ mēſa vel ꝑ re aliqua plana ꝓculdubio accipi vr̄. Sunt qui non probent qđ poeta poſuit pluribus locis feſta hymenæa pro nuptijs. Aiunt enim vocē hanc hymenæus nomen eſſe proprium & ſubſtantiuum: nec poſſe dici autumant feſta hymenæa: ſicut neq́ꝫ dr̄ veſtis Antonia: ſed antoniana facta inflexione a principali. Respondemus paucis reprehenſionem hanc eſſe hominis audaculi/male in litteris exercitati/& q hodie vel nudiuſtertius cœperit erudiri: hymenæus enim poteſt eſſe ꝓprium vt cum pro filio Veneris & Liberi ponitur: poteſt eſſe appellatiuum vt cum pro nuptijs ſumitur vt apud Virgilium in terrio Eneidos.

Ledæā Hermionem Lacedæmonioſq́ꝫ hymenæos. Pōt ēt eſſe adiectiuū/& iūgi ſubſtātiuo qđ in ſili ptȝ. Lycæus enī eſt mōs in Arcadia: & ab eo fit Lycæꝰ lycæa/lycæū Ouid.ī.ij.faſto. Quis vetat Arcadio dictos a mōte lupercos? Faunus in Arcadia tēpla Lycæus hēt. Liuiꝰ in prīo. Solēne allatū ex Arcadia inſtituiſſe vt nudi Iuuenes Lycæum pana venerantes per luxum atq́ꝫ laſciuiam currerent. Virgilius in octauo.

Parrbaſio dictũ panos de more lycei. Papinius ĩ.ij.theb. Finitimiſq; agitaẽ agris.iuuat vſq; lyceos Partbenioſq; ſup ſalt⁹. Dicunẽ etiã ludicra lycæa quæ Ioui lycco vel Pani celebrabanẽ. Itẽ Sigeũ eſt Ciuitas in Troade vt dicit ſteph. a qua dr̃ Sigeũ ꝓmõtoriũ vt vult ſuidas / et Sigeus/Sigea/ſigeũ. Vñ illud Ouidij in beroidib⁹ Hac duce ſigeo dubios a littore feci/luca. Sigeaſq; petit fame mirator arenas. Itẽ Retbeũ ꝓmontoriũ vt retbe⁹ re thea/recthenm /Virgilius

Teucrus retbeas primum eſt aduectus in oras:

Itẽ dicim⁹ egæũ mare: & egæus/egea/egæũ. Tibullus. Ibitis egæas ſine me Meſſala per vndas. Simil'r Alpbe⁹ dr̃ primitiuũ nomẽ fluuij: & Alpbe⁹ .a.um. Virgili⁹ in iij. Georgicorũ. Cũcta mibi Alpbeũ linquẽs: & ĩ eodẽ. Aut Alpbea rotis p̃labi flumina. & idẽ Alpbeæ ab origine Piſæ. Itẽ Pãgæus ꝓmõtorium thraciæ a quo fit pãgæus.a.um. Itẽ Lilybeũ ꝓmõtorium Siciliæ vnde lilybæus æa.æum. Stepbanus. Nec debet mirũ videri ꝙ deriuatiuũ a principali in voce nõ differat: id eñi frequenter reperimus. Tros nomẽ ẽ regis: & tros idẽ qđ Troianus. virg. Tros tyriuſq; mibi nullo diſcrimine ageẽ. Ind⁹ eſt fluuij nomẽ/& bõ ex India. Idẽ dicẽdũ de noĩb⁹ bis Tbeſſal⁹/Græcus/Med⁹/Macedo/Pbœnix/Lyd⁹/ Tyrrbenus quæ & ſubſtãtiua ſunt & adiectiua ſubſtãtiuis ſimilia: vt etiã ĩ quarto eneid. Quos Apbrica terra triũpbis Diues alit. Sitbonia pars eſt Tbraciæ teſte Stepbano vnde fit Sitbonius Sitbonia.um. Virgilius.

Sitboniaſq; niues byemis ſubeamus aquoſæ.

Et qñ apđ græcos.i.ĩ p̃cipio dictionis videẽ ſp eẽ vocalis et pſe ſyllabã facere/vt ĩ Iaſõ Iaſpis/Ne deẽ vicio poetæ/ꝙ id nõ obſeruauit: vt ĩ bierotbe⁹ et ĩ bieropbãta quæ ĩ Dionyſio ponit quadriſyllaba metri neceſſitate cõ

pulſus. Idẽ dic de dictione Hieronym⁹ ĩ libro de faſtis.
Moneo lectorẽ alios quoq́ꝫ poetas latinos id nõ obſeruaſſe: cui⁹ rei ſebijcio duo exẽpla. Iazyges ppl'i ſunt ſeptẽtrionales/et apud græcos dictio eſt quatriſyllaba: qđ valeri⁹ flacc⁹ obſeruat. Increpat & ſtricto ſic vrget Iazyges enſe. Ouidius in libro de triſtibus non obſeruat.
Iazyges & Colchi metereaq́ꝫ turba/Getæq́ꝫ Virg. quoq́ꝫ facit Iaſius triſyllabũ nam in. x. Eneid. ait.
Iaſius Imbraſides. Icetaoniuſq́ꝫ Timetes
Quia extimo poetã aliqñ lꝫ loci nõ memineri poſuiſſe tale ꝑ quãto vt ſi dicã tm̃ æquor quale ẽ egæũ: moneo lectorẽ ne mireť. Terẽtian⁹ eñ grãmatic⁹ de poſitione lõgis dicit: ſiue duplũ quale & oĩs qũ ꝓducta eſt habet nota duplũ/quale. Quoniã poeta in dionyſio dixit Iſti⁹ ærũnis ducẽdi ĩ millib⁹ æui. Admoneo te lector iucũdiſſime. ne ꝑcipites ſententiã. poſſes eñ forte putare nõ debere dici millibus ærũnis/ ſed millibus ærumnarũ. Exẽpla ſubijciã quæ oſtẽdẽt ſaluari poſſe figurã hãc loquendi.
Vitruuius. lib. i. Ducẽtorũ quinquagĩta milliuꝫ ſtadiorũ quæ faciũt paſſus trecẽties quĩdecies cẽtena millia. Item Plinius. li. ij. capl'o vltimo. Vt circuitu eẽ. ccl. millia ſtadia ꝓnunciarẽt Idẽ in tertio li. Capite de Corſica Intra vero. lx. millibus paſſibus a corſica. Infra eodem Capite. Mox a Surrento. viij. M. paſſibus diſtantes. Tyberij ĩperatoris arce nobiles capreæ. Idẽ in octauo dixit milia preſagia: eius hæc verba ſunt. Milia preterea vt pote cũ plurimis animalibus eadem natura rerum Cœli quoq́ꝫ obſeruatione & vẽtorũ & ĩbriũ & tẽpeſtatum preſagia alia alijs dederit. Virgilius quoq́ꝫ in. ix. Eneid.
Tot millia gẽtes arma ferunt Italæ ſic legit locũ illum Georg. valla. licet poſſit legi gẽtis et nõ gẽtes: vt ſenſus Sit tot milia gẽtis italæ ferũt arma non tot milia arma.

Videor recordari me legiſſe ī poematis poetæ noſtri lo-
cū autē nequaq̄ recordor poſitum eſſe nedū pro nō ſolū
Quod ne temere quis damnet putans apud nullū idone-
um reperiri ſubijciā hic exemplū Ciceronis ad Atticum/
vbi ſic inquit. Tu quoniā cares quartana & nedū mor-
bum remouiſti ſed etiam grauedinē Dixit quidā in ſugil
lationē poete noſtri nō minus imprudēter q̄ indocte di-
ctionē filius non cōuenire poetis maxime grandibus / qđ
mendacium refellere poſſent etiā pueri. Horatius ī Odis.
O mr̄e pulchra/filia pulcrhior Ouidi⁹ in primo meta.
Filius ante diem patrios exquirit in annos Virg. in.vij.
Filius huic fato diuum proleſq̄ virilis. Idem . ſtabat in
egregijs Arcentis filius armis. ¶ Cum interrogaſſem
poetam noſtrum cur diceret Cœlos numero plurali cū
vt refert. A. Gellius li.xix. noctium ſuarum capite. viij.
Grāmatici velint id ſemꝑ dici numero ſingulari. Reſpō
dit Gregorium doctorem eccleſiaſticū in prologo libri
moralium non ab re dixiſſe ſcripturam ſacrā non ſubdi
legibus grammaticorum. Nam cum habeamus omnes fe
re Codices ſacros ex peregrinis linguis tranſlatos in la-
tinam/vt fideliter tranferent/oportuit latinitatis limites
tranſilire in multis & preſertim in hac dictione Cœlū
Nā cum in alijs linguis pluraliter declinetur / oportuit
et apud nos pluraliter poni. Quomodo enim trāferret
illud in pſalmis laudate eum Cœli cœlorum. Quod he-
braice dicitur Aleluu ſemei aſſamaim & græce αἰνεῖτε
αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν/ niſi daremus ei di-
ctioni numerum pluralem? Et ideo factum eſſe dixit pro
pter auctoritatem maieſtatēq̄ non doctorum ſacrorum
tantum ſed etiam ipſius ſcripturæ diuinæ/quam immu-
tare fas non eſt/vt ſic nomen id declinandi conſuetu-
do iam diu recepta ſit paſſim/ab omnibus etiā doctiſſi-

mis atq; grauiſſimis. Nec allegandos eſſe grāmaticos/ cum ipſimet confiteantur linguam latinam ſequi magis anomaliam q̃ analogiam/ & vſu ac conſuetudine gubernari. Quod maxime probatur ex dictione fames/ cuius genitiuus referente ipſo. A. Gellio lib. noctiū. ix. fuit aliquādo fames/paulomox famij. deinde famei nouiſſime famis. Qd' vero ſit recepta a Neotericis talis Cœli declinatio/probatur eo maxime/q̃ numeratur a grāmaticis inter eteroclita in ſingulari neutra/in plurali maſculina. Subiecit quoq; poeta Ariſtoteles quidem loquēs de corporea ſubſtantia dixit preter quattuor elemēta eē vnam quintam ſubſtantiam/ſeu eſſentiam quæ Cœlum appellatur: cum ergo Cœlum dicis/quintam illam ſubſtantiam dicis Cum vero Cœlos profers / dicis orbes Cœleſtes/in quos illa quinta eſſentia diſtributa eſt: & cum legitur in ſepbertelim / ideſt in libro pſalmorum. Aquæ quæ ſuper cœlos ſunt/ſi ſuper Cœlum dicas falſum enunciabis. Aquæ enim illæ/ideſt Cœlum Chryſtallinū quod aqueum dicitur/non ſunt ſuper Cœlum/ hoc eſt ſuper illam quintam eſſentiam ſed ſup aliquot orbes/ideſt ſup ſeptē errones & firmamētū ſub empyreo Ergo locus ille bene aliter tranſferri nō potuit. Sic poeta. Ego quoq; memini me legiſſe apud Lucretiū eam dictionē numero plurali poſitam & ni male memini in ſecundo eius libro eſt hic verſus. Quis pariter cœlos oēs cōuerteret? In Dionyſio lib. tertio eſt hoc hemiſtichiū Sed adhuc ſeruire Luperco. In quo Pana Deum olim Arcadiæ Lupercū appellat. Dānabant hoc quidā: putabant. enim nomen id ſignificare non pana ipſum/ ſed eiꝰ ſacerdotem: ſuper qua re poeta interrogatus reſpōdit. Sicut Bacchi ſacrificulæ dicebātur bacchæ/& vnū nomē mutato genere cōmune erat Deo & ſacerdotibus:

Sic Pan & eius ſacerdos latine Luperci dicebãtur. De ſacerdotibus id cõfeſſum. De Deo ipſo mox conſtare faciam: & his dictis iuſſit Codicẽ Iuſtini afferri: et cõfeſtim in libro.xliij.ſic legit. Poſt hunc tertio loco renaſſe Faunũ ferũt. Sub quo Euãder ab Arcadiæ vrbe Pallãteo in Italiã cum mediocri turba popularum venit: cui Faunus & agros & montẽ quẽ ille poſtea Palatinuꝫ appellauit/benigne aſſignauit. In huius radicibus tẽplũ Lyceo quẽ græci pana/Romani lupcũ appellãt cõſtituit Cum audiſſent taxari poetã ꝙ in vita Diui Georgij ferum pro equo poſuerit/Cogitaui ſi apud aliquẽ antiquorũ poetarum talẽ phraſim legiſſem: Et cõtinuo venit in mentem illud virgilij ex ſecundo Eneid.

In latus inq; feri curuã cõpagib⁹ aluũ Et illud ex quĩto Spumãtiaq; addit Erena feris: manibuſq; oẽs effundit habenas. Marcus Manilius in vltimo cum agit de imaginibus orientibus cum Ariete dicit.

Exagitare feros/pnũq; anterire volãtes. Idẽ loquẽs de ſagittario. Terdecuma ſub parte feri. Videor recordari in poete nr̃i opuſculis legi alicubi marẽ nubere. id qñ pleriq; reprehẽdendũ putant/ne fiat tumultus inter Criticos æque ea quæ neſciũt/atq; ea quæ ſciũt/ſi qd tamen ſciunt / iudicantes / monẽdũ puto lectorẽ figurã hanc loquẽdi nõ dãnandã/cum ea ſint vſi latini antiq litteratiſſimi. Non citabo Hieronymũ litterarũ ſacrarũ interp̃tẽ doctiſſimũ ꝙ litteras didicerat ab ipſo Donato. Nam Cretici nr̃i nolunt eũ ſcribi in albo latinorũ Barbarum eum vocãt. Si ei crederẽt afferrẽ illud ex euãgelio: Neq; nubẽt neq; nubent. Quod exponẽs ipſe Hieronym⁹ dicit nubunt viri/nubunt fortaſſe vxores. Et cõtra Heluidiũ alludens ad illud euangelicũ/nubebant omnes & nubebantur, Prætereo hæc. Venio ad gentiles quib⁹ magis

credunt Plautꝰ in Cas. Charinū libet ſcire ꝙ agat nouum nuptū.i.maritum vt exponit Priſc. Dicebat̃ ergo vir nuptus/ſicut virgo nupta. participia hæc deducunt̃ a.nubor. Sed p̃tereo etiā hæc. Feſtus ex pōponio. Meus frater maior poſtꝙ̄ vidit me domo eiectū/ nupſit poſterius dotatæ Vetulæ varicoſæ aphræ. Poſſet hoc ſufficere. Affero tamē aliud teſtimoniū momēti nō minoris. Valeriꝰ li.iiij.cap.de amore cōiugali. Quid aliud adiecerim ꝙ̄ dignas quibus Myniæ nuberent? Myniæ theſſali erāt viri non mulieres: qui acceperant ſpartanas. mulieres: ideo dicit valerius eis eos nupſiſſe.

Multa genera ſunt ſtulticiarum: ſed id quoq; non minimum/dum quis alienam turpitudinem vult palam facere / ſuam detegere: hæc eſt miſera cōdicio Criticorū p̃ſertiꝫ nr̃orū: q dū conãt̃ oñdere poetā erraſſe/ſuos vbiq; propalant orrores. Scriptum eſt niſi fallor in ſyluis poetæ hoc emiſtichiū. Certamina ponat olympus. Quo vult dicere gloriam græcorum ſuperari a noſtris. Et qñ de gymnico certamine quod fiebat ad Alpheū et Piſam in Arcadia/ Videt̃ hoc dictū/ Critici inſurgentes cōfeſtim exclamarunt illud euāgelicū Blaſphemauit: qd vobis videtur / non opus hic teſtibus. Putat gymnycum certamē fieri ad olympū/qui eſt in Theſſalia. quā ſinus Corinthiacus partit ab Arcadia. Hoc cum reſciſſem mecum dixi poteſt olympus locus valde inclytus poni pro græcia/ſicut apud Virgiliū Germania ponit̃ ꝑ occidēte & Euphrates ꝑ oriente verſu illo. Hinc mouet Euphrates/illinc germania bellū Paulo mox euoluto codice ſtrabonis inuenio libro. viij. vbi loquit̃ de Piſa ſic ſcriptum. Vrbē aūt in ſublimi ædificatā vertice mōſtrāt duos iter mōtes. Oſſam & olympum: quo noīe & alter i Teſſalia nuncupatur. Sic ſtrabo. Corripio confeſtim Odas

Horatij: & inquo quonam modo Cōmētatores enarrēt verſus illos Pulverem olympicū collegiſſe iuvat: & coniectis caſu oculis in Chriſtophori Landini cōmētum Video ſcriptū pulverem olympicū dici ab lympo Arcadiæ: quo ſit poetā recte dixiſſe Certamina ponat olymp⁹/ nō ꝙ in Theſſalia/ſed ꝙ in Arcadia:hoc cū ītellexerint Critici dubito ne forte exanimenť ipe quoqꝫ Apollonij interpres in primū Argonauticū dicit ſex olympos Macedoniæ/Teſſaliæ/ in quo & olympia dicit Apollodor⁹ fieri. Myſiæ. Ciliciæ. Helidis . Arcadiæ.

Rep̄hendebāt locum illum in vna ſylvarū Siſte tuos Helicon curſus.putātes poetā deceptū poſuiſſe. Heliconē ꝓ fonte Caſtalio:recurri ad Protocolū/ & ſylua inuenta vidi ſcriptum in verſu/curſus/et ſupſcriptū fluxus . vbi manifeſtum eſt poetā ꝑ heliconē intelligere Pernaſſum ſicut poniť frequēter a poetis pars ꝓ toto/vt Carina et puppis ꝓ naui/axis & rotæ pro curru:mœnia ꝓ vrbe: & per fluxum ſeu curſum intelligere fontem Caballinum qui fluit ex radicibus montis Parnaſſi.Vel dicēduꝫ ꝙ imitatus ſit Aratum qui loquens de Pegaſo dicit eum pede ꝑcuſſiſſe verticē heliconis:et fluxiſſe latices/ quib⁹ nomē eſt hippocrene verſus Arati ſubijcio . Gorgonis hinc proles in pierio helicone Vertice cum ſūmo nondū decurreret vnda Muſeos fōtes dextri pedis ictibus hauſit.Inde liquor genitus nomē dedit hippocrenen Idē refert ſtrabo ī octauo de Helicone ſic ingens/Fama ē equū Pegaſum cū potaret in hoc loco a Bellerophōte dep̄henſum fuiſſe.Alatū inqꝫ caballū e Meduſæ ceruice & de Gorgonis execto gutture ꝓſilientē.Vulgatū eſt etiā Caballinū in helicone fontē erupiſſe cū ſubiectā rupē feriret vngula In vna itē ſyluarū loquēs de Polycrate ꝙ vt aliqd in vita patereť aduerſi & haberet vnde conqueri

poſſet & dolere annulū in mare dr̄ piecisſe dixit poeta
Et ridēs pcuſſit aquas adamāte marinas: pclamatū ē a
Criticis gēmā illam nō fuiſſe adamantē / ſed ſardonycē,
vt inqt Plini⁹ in vltimo libro naturalis hiſtoriæ. Hic re
cordatus ſum libri illius/quem Aulusgellius in. xiiij. no-
ctium ſuarū ſcribit ſibi datū vt inde exerperet mera mi-
racula. In eo enim ſcribebantur multa quæ & ſi ſpēm
doctrinarū haberēt nō tamē delectabāt/neqꝫ vtilia erāt:
vt quæ noīa fuerint ſociorum vlyxis. Vtrū vlyxes erra-
rit in mari interiori: et ex quinqꝫ operimētis qbus Achil-
lis Clypeus munitus erat quod factū ex auro dicit Ho-
merus ſummū fuerit an mediū: quæ oīa intēpeſtiuā ſo-
nāt vanitatē. Talis eſt curioſitas horū Criticorū q non
aduertunt poetas frequēter ponere ſpēm pro genere/vt
cum ponitur Ilex pro arbore Dāmæ pro quadrupedib⁹,
& adamas pro gēma. Horatius in odis/ Et ſupiecto pa
uidæ natarūt æquore Dāmæ. Simile quid accidit Plau
to poetæ Comico Dicētibus enim oībus antiqs Iouē de-
diſſe Alcmenæ in preciū ſtupri Carcheſiū aureū ipſe in
Amphitrione dicit vas illud fuiſſe Craterā: cū vtriuſqꝫ
poculi forma ſit longe diuerſa: hoc autē fecit vt arbitror
ꝙ verſui ſuo magis cōueniebat Cratera ꝙ̄ Carcheſium
Sic et poeta noſter Plautū eſt imitatus. Damnat̄ quod
etiā poeta nr̄ dixit in ſyluis. Crudā doctiſſimus artem
Dat enī ſuperlatiuo caſum quē regit poſitiuus Sed ne tē
pus in vanū conteramus/ reſpondetur ꝙ ſcire Criticos
oportebat talē loquēdi modū reperiri apud Auctores p-
ꝙ̄ idoneos/quorū duos citare ſufficit Cicero dixit. Pro-
ximus pompeium ſedebam: & propius vrbem mouent
Saluſtius dixit. Proxime hiſpaniā mauri ſunt. Oporte-
bat etiā eos nō ignorare poni aliqū ſuplatiuū ꝑ poſitiuo
Virgilius facit Eneam ſic alloqui Euandrum in. viij.

Optime Graiugenũ/vbi Seruius dicit poni optimũ pro bono/vt ſit ſenſus Optime Graiugenum o tu qui bonus es inter græcos. Sic & Home. i.ij. Iliados. δικεοτατος κεητανρωη. hoc ẽ iuſtꝰ ĩter Cẽtauros. Sic ergo ſero ſũt docẽdi qui ꝑpoſtero ordĩe priuſq̃ dicerent/iudicarunt.

Quidã Bauius contra poetam noſtrũ oblatrãs dicebat nõ debere dici. a. teneris/niſi adderet̃ annis. Cuius temeritati reſponſum eſt illud Virgilij. Adeo a teneris conſuſcere multum eſt.

Eidem improperanti q̃ poeta poſuiſſet accingo ſine accuſatiuo cum datiuo: vt accingo fugæ/accingo ſtudio. reſponſum eſt pariter illud Virgilij. Accingunt omnes operi: pedibuſq̃ rotarum/Subijciunt lapſus.

Alius homo nauci futilibus nugis vt aliquid eſſe videretur/aiebat patriam pluraliter non inflecti: & in hoc volebat poetam peccaſſe: Continuo quidam bonæ indolis adoleſcens Virgilianum illud ex Georgicis attulit.

Diuiſæ arboribus patriæ: ſola India nigrum
Fert Ebenum: Solis eſt thurea virga Sabæis.

Quidam Sciolus oĩum bonarum artiũ inſcius quærebat vbinã & apud quẽ idoneũ auctorẽ poeta repiſſet amorẽ eſſe cæcũ: cũ ex tp̃e q̃dã vir frugi ſic intulit/vbi nam repperit Seneca. Irã eſſe cæcã/cũ inq̃t Cæcus eſt ignis ſtimulatus iraꝰ Poeta ipſe & ſi alibi nõ legit p̱ ſe id nouit: q̃ taliũ affectuũ & ꝑturbationũ naturas intelligit/ ſicut intelligebat Cato q̃ apd̃ Saluſt. in Cati. dicit/Oĩs hoĩes q̃ de rebus dubijs conſultant ab odio/ira/amicicia vacuos eſſe decet. & diuus Gregoriꝰ inq̃t. Vbi regnat affectio perit oẽ iudiciũ. Dant̃ interdũ eadẽ affectui proprietates cõtrariæ p̱ contrarios effectus intellectæ: in q̃busdam enim amans aliq̃ñ eſt Cæcus/aliq̃ñ nimis oculatus: Quod Ouidius in. iiij. metamorpho. de Pyramo

& Thiſbe loquens expreſſit cum inquit.

Id vicium nulli per ſæcula longa notatum
(Quid non ſentit amor)? primi vidiſtis amantes.

Facit ad hoc q᷑ paſtor q̄dā apud Theocritū vocat amorem cœcum. Moſchus autem dicit ei eſſe ὄμματα δριμύλα καὶ φλογόεντα. hoc eſt lumīa acuta & flamātia. Nōdū ſunt pacati Critici nr̄i/nōdū cōquieſcunt/volunt totū penus argumētorū exhaurire/nō remanebit in ſchedis eorū epichærema nō enthymema/nō Apodixis: totiꝰ ſuppellectilis vim effundūt. Vitioſuꝫ dicūt in poeta nr̄o q᷑ locis nō reddat antiqua vocabula: ſed noua q̄dā ꝓferat: q̄ vt inquiunt vulgus corrupit. Rn̄demus poetaꝫ fere ſemper dare locis antiquis antiqua vocabula/aliquando etiam antiquis antiquiora: vt/cum pro Hieroſolyma dicit Luzam: pro Antiochia Reblata/pro Bononia Felſinam. Aliquando quoqꝫ noua ſed citra vitium. Cum.ſ. dubitatur de antiquis/an talium locorum ſint vocabula. vt de Ateſte. Sunt enim q̄ dicāt Eſſe oppidū agri Patauini eſſe id qđ olim Ateſte vocabaṫ. Sūt q̄ id negēt. Hermolaꝰ in ānotationibꝰ plinianis non audet ſuꝑ hoc ferre ſn̄iaꝫ. Ideo poeta Ferrarieſiū duces dicit Eſtēſes/nō Ateſtēſes, q᷑ ab eo oppido deſcendiſſe feranṫ. Veteres ēt vſi ſūt ſilr̄ nouis vocabulis: Dixerūt enī ꝑ Anxure Trachynā/mox Teracynā: Narniā ꝑ Nequo: Cœre ꝑ Agillina. At clamabunt & non loqui ſe de integris dicent: ſed de his tantum quæ vulgus corrupit. Pacifice & æquo animo reſpondemus & huiuſmodi etiam vti antiquos. Afferam cauſa breuitatis vnicum exemplum. Cōdidit in Daunia Diomedes vrbem quam dixit Argos hippon. nomine iſto vetuſtate corrupto dicta eſt Argiripa. Rurſus hoc quoqꝫ nomine corrupto dicta eſt Arpi: Teſtis eſt Seruius in.xi. Eneid. Corrupto ergo vſus eſt Virgi.

Sic dicens. Ille vrbem Agiripam patriæ cognomine gētis: Vrbem quæ modo dicitur Ferraria Sunt idonei auctores qui ſcripſerint. Forum Arij primum appellatam: mox vulgo corrumpente vocem illā dicta eſt Ferraria: & eam ipſi Critici vocant. Ferrariam. Quærendū ab eis cur eam forum Arij non appellent: quid ergo reſtat niſi vt diſcant tacere qui nunq̄ recte loqui didicerunt?

Vidi quoſdam dubitare an ſcite fecerit poeta noſter qui quaſdam ſyllabas nominum hebraicarum modo producat/modo corripiat: Sicut in helias, cuius mediam nunc contrahit nunc extendit. Secundam etiam in Andrea producit/quam in quodam epigrāmate græco vidi breuiari. Ne quis ergo temerarie & hoc vt cætera ſupradicta culpare nitatur pauca ſubijcio. Priſcianus in libro de accentibus ſic inquit ad verbum. In peregrinis verbis & barbaris nominibus vel interiectionibus nulli ſunt certi accentus: Ideoq̄ in poteſtate vniuſcuiuſq̄ conſiſtunt: vt quod neceſſarium videat ſic in metro ponat. Sic Priſcianus. Quod ſi quis dicat de accentibus/non de ſyllabarum quantitate loqui Priſcianum/reſpondeo paucis/ Accentus ſequi ſyllabarum quantitatem/& ideo neſciri accentus/quia ſyllabarum quantitas ignoratur. Meminiſſe etiam debet æquus iudex licere poetis vti pro arbitrio nominibus proprijs/vt Seruius oſtendit: & ſuperius eſt dictum: Subijcio exempla ātiquorum poetarum Chriſtianorum/quia id nomen apud poetas gentilium non eſt in vſu. Auſonius in precatione matutina.

Raptus quadriiugo penetrat ſuper æthera curru
Helias: & ſolido cum corpore preuius Enoch.

Fortunatus his venit Helias/illis in curribus Enoch.

Moneo etiam lectorem dictionem hāc Helijas ſcribi ab hebreis per duplex .i. quorum vnum iungitur cū .l. aliud

cum.a.& hæc põt eſſe rõ producendi mediam ſyllabaȝ: q̄.ſ.ſecunda.i.ponit̃ inter duas vocales/ſicut fit in dictio ne maior.Simile quid accidit apud græcos ĩ dictionibus Arpyia/Oritbyia/Cynomyia/& ſimilibus/vbi duplex i.ponit̃/ſcilicet bypſilon.& Iota:quæ tñ videntur acci pi pro vna:quia dypbtbongum faciũt apud græcos.Ex bis patet poetam noſtrũ nulla ex parte poſſe redargui. De noĩe Iobãnes dicet̃ ĩ Corollario.Venio ad Andreas/ Nomen boc aut barbarum eſt/aut græcum/ſi barbarũ/ poetarum arbitrio relinquendum eſt/vt traddit Priſcia nus/& ſic vſus eſt epigrãmatarius ille græculus Αὐ δρεασ οὐ ȝωεισ.i.Andrea tu viuis. Si vero eſt græcum videtur deduci a ποτησ Αὐδρειασ.i. a fortitudine. Et ꝓpterea ſecundam ſyllabam longam eſſe/ſicut in Eneas quod Pompillius in libro de metris approbare videtur. vbi Fortunati verſum bunc citat.Nobilis andream mit tit Acbaia ſuum.Ex bis ergo patet qđ noſter poeta fecit ſcite conſultiſſimeq̈ eſſe factum.

Cogam bic in vnum locum quæ videtur poeta noue vel inuſitate dixiſſe/vſus illa licentia quã dicit Horatius cõ ceſſam Catoni/& Ennio/& concedendã ſimiliter Vir gilio & Varro.Stapes formauit/ſicut formatũ eſt an tiquitus ſonipes/Aeripes/Loripes.Audio tñ boc inuentũ fuiſſe Pbilelpbi.Diuiſco quod eſt fio diuus/ſicut Dite ſco/ſeneſco adoleſco:dixit ẽt ſyluas alticomãtes/q̄ bẽant altas Comas.ideſt frondes: & Diuiniloquẽtia.i.ſermo excedens modũ bumanum/vel oĩo de Diuinis:ſicut Lu cretius finxit leuiſomnus.vt illo verſu.Et leuiſomna ca nũ fido cũ pectore corda:& cæcigen⁊ ꝓ cœco nato/ait eñi in.ij.Nã cũ Cæcigeni/ſolis ꝗ lumina nunq̈ Diſpe xere.Medio medias/verbũ nõ tã finxit q̈ ab alijs iãdiu fictũ vſurpauit.In ſacris eñi lr̃is vt ipſe dicebat reperit̃

ſæpe Mediator nomē verbale. Chriſtus eniȝ dr̃ eſſe me
diator Dei & hominū: legit̃ ēt in Euangelio ſecundū Io
hannem capite. vij. Iam vero die feſto mediante: & ſic
tranſtulit Gæorgius trapezuntius cū tradduxit Cyril-
lum in Iohannis Euangelium: & neceſſarium fuit ſacris
doctoribus vt rem nouam exprimerent/illo vti nouo vo
cabulo/iuxta illud Horatij. Si forte neceſſe eſt.
Indicijs monſtrare recentibus abdita rerum/
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget: dabiturq; licentia ſumpta pudenter.
Cicero inquit dura qui fingit eſſe intelligit.
Sed molliet vſus. Vt idem refert/Zenoni licuit cum reȝ
aliquā inueniſſet inuſitatā inauditum quoq; ei rei nomē
imponere. Cur ergo ſacris doctoribus ad explicanda di
uina myſteria idem non licebit? Erāt & apud antiquos
quædam vocabula formata a dictione Medius/non mul
tum diſſimilia: Vt dimidio verbum actiuū/& dimidior
paſſiuū. Item dimidiū & dimidiatū mediaſtinus quoq;
quo ſignificat̃ ſeruus quodā mō publicus: qꝛ ī medio ſtet
vt ſeruiat oībus. Vſurpat ſil'r hoc verbū Appropio id-
eſt appropinquo deductū a prope: ſicut elongo a longe:
Reperit̃ id verbum vt inquit poeta fuiſſe in vſu ante an
nos ab hinc mille. Legit̃ enī in æditione vulgata pſalmo
rū/q̄ Hieronymū anteceſſit/Dn̄ appropiāt ſup̱ me nocē
tes. Vtitur ſil'r hoc verbo approximo/qđ in eadem ædi-
tione vulgata reperitur: illo verſu: In Camo & freno
maxillas eorū conſtringe vt nō approximent ad te. Di-
cebat ēt poeta ſe legiſſe a prolixus noīe verbum prolixo
deriuatum ſicut a proximus/fit proximo. as. Columella.
n. libro qnto dicit monendus eſt putator vt p̱lixet aciē
ferramenti: qđ ſi ſuppreſſo noīe Columellæ/q̄rat̃ a Cri
ticis an ſit latinum/dicent de p̱lixo qđ dicunt de medio.

Vtiť ēt hac dictione potentatus/quæ in ſacris litteris fre
quenter reperitur/vt in illo pſalmo. In potentatibus Sa
lus dextere eius: & eccleſiaſtici capite.x.dř oīs potenta
tus vita breuis Guarinus Veronenſis magnæ vir aucto
ritatis trāſferens Stratonē in decimo cum ſermo eſt de
Epiro & Acarnania dicit Infreni potentatus ſucceſſio
nem. Iohānes placentinus Carmelita qui Lexicō græcū/
opus laudatiſſimū cōpoſuit/cū interpretať δυναστιαν
dicit potentatus: & in pſalterio quod ipſe ex græco in
latinū tranſtulit vbi eſt δυναστιαις/dixit potētatibus
ꝙuis illo loco/in quo pſalmiſta loquitur de vitæ huma
næ annis: Conuenientius vt poeta dicebat tranſferri po
tuerit fortibus: in hebreo eniꝫ eſt Geburot qđ deriuatur
a gibor/quod interpretatur fortis vel potens. Sed quid
mendicamus teſtes? Afferā vnū cui Critici tm̄ tribuunt
vt eū iurent irrefregabilē. Iohānes Pontanus ea ipſa di
ctione vti nō eſt veritus: lege Cōmētationes eius in Cē
tiloquiū Ptolemei: videbis in Cōmētatiōe.xlix.eū ſic di
cere/Nō mō rei domeſticæ cura verū ēt rei publicæ ac
potētatus moderatio illis redať. Idē in libro de fortuna
vtiť hac dictione/dominatus/quartæ declinationis: ſimi
liter & p̄dicta dictione potentatus. Formatur autem po
tentatus a potente per Analogiam/puta ſicut a principe
principatus/a Conſule Conſulatus /a ſummo ſumatus
qua dictione vtitur Lucretius: a Duce ducatus/ quo vti
tur Iuſtinus deſcribens mortem Philippi Macedonum
Regis Sic enim ait: & honoratum inſuper ducatu cer
nens aduerſarium/Iram in ipſum Philippum vertit. Vti
tur etiam Lacenus dictione & quibuſdaꝫ aliis in maſcu
lino genere contra græcorum morem/& a genio forma
uit genioſus/quod eſt noue dictum. Sed de his ſuis locis
ſatis ſuperq; diximus.

Vocabula latina nõ vna die formata ſunt oĩa/ſed longo annorum ſuccedẽte curriculo: quo fit vt neceſſe ſit oĩa ali quãdo noua fuiſſe: ſi ergo quia noua/fuiſſent repudiata/ vt fieri debere Critici dogmatizãt/ nullã hodie linguam haberemus: ꝙ ſi antiqui noua receperunt/cur nos quoq; nõ recipiemus? Sat excuſati erimus ſi quod illi fecerunt & nos fecerimus: Fuit enim antiquis iſta concertatio dum cõtraria ſtudia alij noua cuderẽt/alij repudiarent: ſemp tñ inualuit inualeſcetq; Cõſuetudo linguã ꝓpagan di. Quid ergo agendum? Dicã quod ſentio/& quod Ciceroni/Horatio/Quintilianoq; placuit/ Non oĩa noua paſſim recipienda/nõ omnia repudienda: ſed ea recipien da quæ videnť magis regulis Horatij conſentanea. Qua lia ſunt quæ noſtris tẽporibus finxerunt Hermolaus/et Politianus: & paulo ante noſtrã ætatẽ Theodor9 Gaza. Ariſtoteles in metaphiſicis (vt ad vocabulorũ inuen tionẽ reuertamur) dicit artes inuentas per additamenta ideo dicit tẽpus eſſe omniũ ſapientiſſimum ꝙ cõſumatio artium nõ repente neq; in momento/niſi forte diuinitus fieri poſſit: ſed tẽpore egeat/& quidẽ non breui: op9 eſt ergo addere prius inuẽtis donec conſumẽtur. Additio autẽ (de grãmatica loquor) fit aliquãdo ꝑ analogiã/vt do cuit Ariſtarchus. ſicut cum inſtar antiquorũ noua formantur: aliquãdo ꝑ Anomaliã vt Crates fieri precepit: Anomalia reſpectum nõ habet: ſed vſum cõſuetudinẽq; ſectatur. Si ergo ꝑ additamẽta fiunt artes/ quærendũ ẽ a Criticis an putẽt iã cõſumatas eſſe artes: ſi conſumatæ ſunt/fieri nulla poteſt additio: Cur ergo dixit Horatius Licuit ſempq; licebit ſignatũ preſente nota producere nomẽ? Si cõſumatæ adhuc nõ ſunt/licet ergo addere donec conſumentur. In ſcientijs rerum quales ſunt mathematicæ & philoſophia/ naturam rerum imitamur:

& quod indies deprebenditur eſſe in rebus/ id ſi nõ eſt miſſum/in regulas mittitur.Primi qui aſtronomiam inuenerunt/de Epiciclis mentionem non fecerunt : Poſteriores epiciclos addidere:quos Ariſtoteles / & Auerois eius interpres non recipiunt.Geometræ a tempore Ariſtotelis & Arcbimedis bucuſq; Circuli quadraturam queſiuerunt:nec dum inuenerunt.Medici a tẽpore Hippocratis/& Heſculapij bucuſq; queſiuerunt remediuz Quartanæ & podagræ nec dum repererunt .Tbeologiæ terminos Cbriſtus ampliauit:et quottidie magis ac magis extenditur.Hæc ergo eſt artium ſciẽtiarumq; natura/vt accipiant quottidie incremẽta.Cõqueritur Ariſtoteles in etbicorũ libro ꝑpter mutabilitatem atq; incõſtantiã rerũ bumanarũ ſe nõ poſſe de moribus loqui ad amuſſim: & certum atq; infalibile dogma conſcribere: leges quæ ad moderandos contractus bumanos ſunt inuentæ/quia vt aiunt plures ſunt caſus q̃ leges/diu conſiſtere nequeunt:correctione indigent: & ſepi⁹ æqtas pro lege vſurpatur.& volunt in diſciplinati iſti diſciplinis limites figere/ſermonẽ infrenare/q nullo vnq̃ tẽpore freno eſt vſus.Propterea bñ dixit poeta in epiſtola quam ad me ſcripſit quadruplicem fuiſſe linguam:ante Latinum regem priſcam a Latino vſq; ad reges exactos Latinam a regibus vſq; ad imperatores romanã. ab Imperatorib⁹ vſq; ad nos mixtã qua nos vtimur/& poſteri nr̃i poſt nos vtẽt: donec ars qđ nũq̃ futurũ puto ſit cõſumata.Dicebat autẽ poeta ſe de induſtria quædã vocabula eccliaſtica ſuis inſeruiſſe opuſculis: ſicut etiã res & biſtorias ſacras inſeruit/ vt ꝑ virili portione ſatageret & conaretur religionẽ cbriſtianã illuſtrare / ac quoad poſſet celeberrimã reddere:maluiſſeq; ſe boc pacto minorẽ grãm conſeq apud boĩes gẽtilitatis ſtudioſos/& cum

aliquo ſuæ gloriæ detrimento ſanctorum patrum veſtigia potius ſequi / q̄ de religione in qua ſaluamur ma le meritum videri. Damnabatq; epiſcopum ſipontinum quod cum eſſet primi ordinis in eccleſia/ tātopere laborauit in enarratiōe Martialis poetæ gētilis epigram matarij: Accuſabat etiam per quam acerrime litterarum ſtudioſos noſtræ ætatis / quod ſacras litteras ſic exhorreant vt eas legere nō dignētur / Cum antiq gentiles libros ſibyllinos/pōtificios/ac rituales æque rudes et incul tos īſūma reuerētia ſp habuerint. Dolebatq; nō quidē quod homines eſſent veræ latinitatis amatores / ſed quod multi Chriſtianorū viderent male de eccleſiaſticis litteris ſen tire/& neſcio quid gentilitatis in animo retinere/falſoq; iudicare latinā līguā a religiōe nr̄a diſentire: Cū fidei no ſtræ doctores Hieronimus/Ambroſius/Auguſtin9/Cyprianus/Tertulianus/Lactantius/Leo/Hilarius & alij q̄plures litteras ſacras cum humanis ita coniunxerint vt intelligere volētibus conſtare fecerint latinæ oratiōis ſplēdorem magis Chriſto cōuenire q̄ Ioui.

Dixitq; mihi aliquando inter ambulandum ſi non nulli noſtræ ætatis ſunt tam ſeueri Cenſores Poetarum / quid dicturi eſſent ſi nunc primum æderetur Eneis virgilij noſtri / in cuius prima pagina tot licentiæ ne dicam errores legenti ſe offerunt? Suſpicor eos voce/vultu/geſtuq; inhumano facturos / aut ſaltē conaturos ne inuulgaretur. Dicerent enī quod Tucæ & varo quoq; viſum eſt/Maronē tantū opus male incohaſſe: Et quattuor primos verſus ex frōte tollendos Itē quod dicenda male propoſuerit. Cū dicit Arma virūq; cano: Nam eodē ordine proponere debemus quo exequimur ipſe aūt primo exequit de viro/poſtea de bellis. Itē quod falſo dici videatur Troiæ qui primus ab oris: nam

Aeneas non primus / ſed Diomedes ab oris Troiæ ve=nit in Italiam / nam tempore Aeneæ iam condiderat Argyripam. Item ꝙ Italiam dixerit pro ad Ita=liam. ꝙ primam ſyllabam dictionis Italia produxe=rit / quæ natura breuis eſt. Item cum dixit Mul=tum ille & terris / Ille ſuperfluit: Item ꝙ cum dici=tur terris iactatus & alto / improprie loquutus ſit / ia=ctatus enim conuenit Non terris / ſed ſolum mari. Sunt etiam qui dicant debuiſſe eum dicere non venit / ſed venerat: Et ꝙ in illo verſu Multa quoq; & bel=lo / ſuperfluat vna illarum duarum copularum. Item ꝙ dixerit Latio pro in Latium: & genus Latinum deſcendiſſe ab Aenea / cum ante Aeneam fuerit La=tium / & Latinum genus / Item ꝙ dixerit Deum pro Deorum. Item ꝙ illud / Tot voluere caſus per Contra=rium ſit intelligendum / ideſt volui tot caſibus: & ꝙ in illo verſu vrbs antiqua fuit Tyrij tenuere / deeſt quam. Damnatur item ꝙ Iuno fingatur neſcire fu=tura quod; Virgilius attribuit Palinuro cum dixit / Portuſque require velinos: Item quod inconcinne fingat eam velle fatis reſiſtere / quibus ſciebat Ae=neam mitti in Italiam: Dicitur enim de ea Proge=niem ſed enim troiano a ſanguine duci Audierat: Ec=ce dicunt quomodo ſciebat fatis id fieri. Item ꝙ ponat preſens pro futuro: Dicit enim Seruius Du=ci exponendum pro ductum iri: ꝙ ponat etiam no=men pro participio / cum dixit / Hinc populum la=te regem pro regnantem: & cum dixit Hic illius arma / Corripuit ſecundam in illius quæ natura lon=gua eſt Et ꝙ in illo verſu ſi qua fata ſinant qua ſupfluit: Itē ꝙ coliſionem non fecerit in illo verſu Poſt habita coluiſſe ſamo / hic illius arma: Itē ꝙ in particula

illa/Sp̃tæq́ iniuria formæ/ſupfluit/q́ꝫ/& in illo Troas relliquias geminat.ll.licentioſe/vt producat ſyllabã natura breuẽ: Item ꝙ proiicit.ſ.finalẽ in dictione Achillis. Quod ſi dicas pathos fieri/cõcedo/ſed pathos/tropus/ Schema qd ſunt niſi nomina viciorum quæ poetæ veteres cõmiſerunt? Q̃ro tot licentias ne dicam errores Critici in prima pagina conſpicati quot fere in magno volumine ſatis eſſent/poſſent parcere graui cenſuræ? Q̃no non acclamaſſent poetam hunc nimis licentioſum/i quo fere tot licentiæ reperiunt̃/quot & verſus? Hoc volui ſubiunxiſſe/vt lector aduertat nõ in poetæ noſtri tantũ operibus/ſed multo magis in antiquis quorum auctoritas irrefragabilis/fama ĩmortalis/facũdia cœleſtis/Criticos ampliſſimã carpendi & taxandi habere materiã: Et eos illis ideo parcere/ꝙ iam extra omnem aleã poſiti ſint:ſed mira ſedulitate contra nouos inuehi: ac velle genuinum infringere in illis/priuſq̃ legentium conſenſu fiant omni exceptione maiores. Vident enim breui futurum vt cum quidam noui poetæ Calũniarum iſtarum nubes euaſerint/& ĩ altos gloriæ tractus per humanas laudes fuerint eleuati vituperando p̃dant operã & impenſas. Circũeunt ſatagunt/& vigilãter intentis oculis lucernis accenſis rimant̃ & veſtigãt Si quiſquilias & peripſema aliqd̃ inueniant: & ad oẽm auiculã vt aiunt/ retia trahunt/ne domum reuertant̃ ſine p̃da. Nec locos illos ex virgilio citaui vt rep̃hẽderẽ dixit Poeta: ſunt eñi ab antiqs excuſati: & ſi defenſiõe egerẽt defenderem?: ſed vt Maronis auctoritas nos eriperet inq̃t a labiis ini quis/& a lingua doloſa. Velim Critici mihi reſpondeãt an voces a Theodoro Gaza/ab Hermolao/ a Policiano nuper inuentæ ſint latinæ: latinas non eſſe probat ratio Criticorum: ꝙ videlicet apud nullum antiquorum ſunt

in vſu: Solas enim tales volunt eſſe latinas: q̄ vero latiæ ſint/argumento hoc probatur/q̄ vȝ formatæ ſunt a latinis/ex partibus latinis/& a dictionib9 latinis deriuatæ & ſecundum regulas traditas a latinis/hiſq̄ antiquiſſimis quorū vnus eſt Horatius: Nec videtur vera definitio latinitatis data per Criticos/dicentes latinam eſſe dictionem quæ ſit in vſu apud antiquos: ſed videtur addendum/vel quæ formata ſit ſecundum regulas antiquorū/vel q̄ apud nouos latinos ſit in vſu: nec enim minor eſt nouorum latinorum auctoritas circa vocabula/q̄ fuerit priſcorū: Quippe qui nouam grāmaticam poſſent condere/ſicut antiqui fecerunt Qui nouis vocabulis nouis declinationibus nouis caſibus/nouis generibus/nouis cōiugationibus veterem grāmaticam excluſerunt. Dicebāt antiquiſſimi/precipes/ancipes/bicipes/pro quibus poſteriores dixerunt p̄ceps/anceps/biceps: Dicebant item Lapi pro lapide. Ennius Occūbunt multi læthо/ferroq̄ lapiq̄. Aut intra muros aut extra precipe caſu. Item dicebant hæc amnis/hæc anguis hæc funis/nos maſculina facimus. Dicebant item hoc ſexus neutri generis Plaut. in rudente. Virile ſexus nunq̄ vllum habui. Dicebāt hic aluus genere maſculino. Actius. Maia nemus retinēs grauido concepit in aluo. Tunc pario erat quartæ Coniugationis/quod modo eſt tertiæ. Ennius/ Oua parire ſolet: Similiter & Sapio/quod emittebat preteritum in iui vt ſapiui/dicebatur etiam tunc ſepelitus/ſicut auditus/nos dicimus ſepultus. Dicebant inſuper bina media: quam locutionem Cicero ꝓteſus cœpit dicere medietates. Meſalla reatum primus dixit. Auguſtus numerarium. Piraticam velut muſicam non audebāt dicere Quintiliani preceptores/quod in vſu adhuc non eſſet. Terentius primus dixit obſequium. Sed exempla non adducam plura/non

ꝙ deſint/cum prope infinita ſint: ſed qm̄ alibi ſatis mul
ta congeſſi: & ne ſim oneroſus auditori/ illud cōmemo
rare non omittam/ Quintilianum dare quędā antidota
volentibus impune vti nouitate: ſunt aūt huiuſmodi / vt
ita dicā/ſi licet dicere quodā modo/ꝑmitte mihi: Qd̓ eſt
aūt antidota hęc docere/niſi nouitati viā aperire?
Cum in vita Diui Georgij quidā litteris intinctus hemi
ſtichiū illud legiſſet Protheum remige pontū: putans
protheum nomen eſſe primitiuum Dei marini qd̓ gręce
ſcribitur πρωτευσ fecit vngue ſignum in margine.
Tum p̄ſbyter Iohannes Gazaldus noſter/vir litteratiſ
ſimus qui caſu aderat: quid facis inquit illepidum caput:
putas protheū eſſe primitiuum: ſi primiteuum eſſet/dice
retur prothei pontū/nō ꝓtheum: Cōtinuo puduit homi
nē ſemidotum/ & rubore genarum culpā confeſſus eſt.
Subiecit Gazoldus vinum es omphacinū/qd̓ ex vuis im
maturis eſt expreſſum/ & audes certare cū Phalerno.
Enerra verſum illum Virgilij/Ilionea petit dextra lę
uaq; sereſtum. Ilionea nō ne caſus eſt accuſandi ab Ilio
neus/quod in fine habet gręcam dyphthongum / ſicut
Theſeus/Orpheus/Achileus? & tamē penultimā habet
longuam/nec poteſt dicere eſſe poſſeſſiuū: eſt enī nomē
ꝓpriū viri Troiani: Diſce ergo a me hodie/quod p̄cepto
rē tuū forte adhuc latet: Diſce tales caſus habere nōnūq̄
penultimam longuā/etiā cum veniunt a recto primitiui
Sic Gazoldus. & confeſtim attulit verſum alium ex ter
tio eneid. Idomenea petens. Item alium ex ſtatio. Pen
theumq; trahens: & alium ex Iuuen.
Per q̄ tuū pr̄ Egei Nēptune tridētē Nomina hęc inqt
Ilioneus/idoneus/Pētheus/ & Egeus habēt eus dyph
thōgū i fine/ſicut Orpheus: & tn̄ penultimā in obliqs
habēt interdū lōguā/nō apd̓ latinos tātū/ſed etiā apud

græcos ꝓpter varia gn̄a linguarū. Sapiētia nr̄orū Criticorū dicit nō reperiri apud idoneos inaro verbū cōpoſitū ex in & aro ras/qui tā͞q rudes pueruli merent̄ verberari ferula & ſcutica/ꝙ nō legerint Pliniū in octauo ſic dicētē: Sunt q iā natas inarēt ſegetes: & in/xviij.li. capite de Lupino. Si depaſtū ſit in frōde inarari ꝓtin9 ſolū op9 eſt: & in capite.xviij. Dicunt etiā habitudinē nō eſſe antiquū vocabulum/qđ nequa͞q dicerēt ſi Ciceronē in libro quarto ad Herenniū legiſſent. ibi enī ſic dicit Nā vt Corporis bonā habitudinē tumor ſæpe imitatur Ita grauis oratio ſæpe īperitis videt̄ ea/quæ turget & inflata eſt. In libris poetæ nr̄i eſt hemiſtichiū hoc ī verſu pentametro/abbreuiāte dies: quod quidā ſuperſticioſe extimantes dicebant breuio verbum apud idoneos non reperiri: habebam tum ego forte in manibus volumen quorundam grāmaticorū Mediolani impreſſorū/quod cum aperuiſſem primum mihi occurrit opuſculum Victorini de metris/vbi ſic ſcriptū erat. Il. in fine breuiat̄/ & paucis philluris euolutis occurrit Seruius de naturis vltimarum ſyllabarum ad Albinum/ & in ſex paginis ſaltim lectitans verbum illud Vigeſies repetitum inueni. Contentus ergo duorum inſignium grammaticorum auctoritate/nihil amplius querendum exiſtimaui.

Sunt quidā qui ſupra modum ſe mirant̄/ & inflati gloriantur ſe poetarū familias noſſe/domos eorū pluſtraſſe vſ͞q ad penetralia/vſ͞q ad ſcrinia: & cum veniunt in cōflictum vt virtutis ſuæ periculū faciāt/vix veſtibula vidiſſe deprehendunt̄: & cū ſe putēt eſſe Achilles / vix inueniuntur eſſe Patrocli: De horum numero erat qui nuper notare ſtudebat poetam ꝙ naturas dixerit numero plurali. Tum Marius oliuetanus vir doctiſſimus at͞q ornatiſſimus qui facto intererat dixit.

Hæc fierēt ſi teſticuli vena ulla paterni Viueret ĩ nobis & adeſdũ clamauit Frãciſce / paucis te volo. Erat autē Frãciſcꝰ ſiſmundi Cãtelmi principis Sorani viri fortiſſimi filiꝰ puer optime ſpei & indolis regiæ? Cui cum ꝓdijſſet/Meminiſti ne inquit Mariꝰ legiſſe te apud Ciceronē/vel apud Maronē naturas numero pluratiuo? Puer ſe colligēs/aliquãdiu beſit cogitabundus: mox verſus illos ex quarto Georgicorum virgilij protulit.

Nunc age naturas apibus quas Iupiter ipſe
Addit/expediam pro qua mercede Canoros
Curetum populos/& reliqua, Tum Marius vade iam inqt in rē tuã grãmatice tã ꝑclare doctus a puero: et da operã litteris/quod ſi feceris vel Priſcianus vel Caper breui euades. Quidem ex illorum numero de quibꝰ dr̄ illud Terēciacum/Faciunt ne intelligendo vt nihil intelligant/Cum nuper legeret Tropei librum quartũ incidit in verſum illũ Mox Capuanæ arcis vexillũ in culmine fluctu: & volēs ſuo ſale pultē aſpergere / Credebat enĩ qcquid loqueret̄ ſal merũ eſſe: dixit Capuanũ apud idoneos nuſꝙ̃ reperiri: & debere eũ q Capuæ ſit natꝰ dici Cãpanũ nõ Capuanũ. Cõtinuo ꝓtuli Valeriũ maximuꝫ Nã meminerã ĩ eo legiſſe Capuanũ et in vltimo Capite tertij libri ſic legi Capuanũ ſenatũ ĩpij decreti auctoreꝫ funditus delere conſtituit: & paulo infra litteras a patribus conſcriptis nequaꝙ̃ Capuanis ſalutares accepit. Protuli & ſtephanũ de vrbibꝰ/ in quo ſic legit̄ ad verbũ Capua vbrs Italiæ a Capy troico gētile. Capuanus vt Aſianus. Volo hic venturæ Criticorum calũniæ paucis occurrere. Poeta in Dionyſio ponit Sequanã q fluuius eſt Galliæ pariſios irrigans & in oceanum Britãnicum deſcendens/genere fœminino: cum ſecunduꝫ grãmaticos nomina fluuiorum ſint maſculina: Reſpondeo

igitur perq̄ breuiſſime ne tēpus inaniter cōteramus. Fecit boc poeta Ouidiū imitatus q in.iiij.de faſtis li.ſic iqt

Hoſpes Auentinis armētum pauit in aruis
Clauiger: & tanto eſt Albula pota Deo.

Et bæc loquendi figura talis eſt: qualis eſt cū Terētius dixit ſuā eunucbū reſpitiēs ad Comediā: & cū virg. dixit Preneſte ſub ipſa/reſpitiēs ad Ciuitatē nō ad nomen Sic Ouidius & poeta nr̄ ad aquam nō ad nomē reſpexerunt. Poſuit aliqū poeta adolere pre creſcere: quod q pauca legerunt dānantes dicebāt adoleo ſignificare tantum incēdo. Vnde virg.in bucolicis. Verbenaſq; adole pingues: & maſcula tura. Ego vero reſpondebā verbū id vtrunq; ſignificare & incendere.s.& creſcere. Qd Lucij Flori teſtimonio ꝓbabā: ait eñi ſic in principio Epitomatis Si quis ergo populum romanum quaſi bominē conſideret totāq; eius ætatē ꝑſenſeat vt ceperit/vtq; adoleuerit: vt quaſi ad quendam iuuentæ florē ꝑuenerit Subijciam & boc magis vt agnoſcat quales ſunt q poetā vituperant: q̄ q; ſit locus annotatione dign⁹. Fuit quidā maioris auctoritatis/immo & temeritatis q̄ doctrine qui volebat ſibi credi precipito verbū eſſe neutrum/ſicut cado: Per illud in ſecūdo Eneid. Et iā nos bumida cælo Præcipitat/ſuadētq; cadentia ſidera ſomnos. Cui reſpōſuz ē teſte ſeruio poni loco illo præcipitat pro p̄cipitatur: q; vero actiue ponatur/ſicut poeta noſter ponere conſueuit/oſtenditur per illud Virgilij in.ij. Eneidos Furor iraq; mentem precipitat. Et per illud Senecæ in Hippolito. Et noctem breuibus precipitat rotis.

F I N I S.

¶PTOLEMEI SPAN. COROLARIVM DE LICENTIIS ANTIQVORVM POETARVM.

NE quis forte putet licentiam poetarū intra breuē ambitū locorū iſtorū quos in Apologia diximus/limitari/libet aliquātulū latius euagari & colligere plures locos vt memoriæ occurrent/ex imēſitate ꝓpe infinita licentiarum harum. Simul vt Scioli iſti diſcant ꝑ quouis minimo delicto vocem nō attollendam contra poetas.
Videmus antiquos poetas aliqn̄ &.i.&.u. conſonantes vertiſſe in vocales. Horatius. Nūc mare nūc ſyluæ: vbi ſyluæ eſt triſyllabū. In carmine obſcœno ſcriptum eſt. Pallorē maciemq; larualē· vbi larualē fit quatriſyllabū. Propertius quoq;/ Priſtina vota tuo munere diſſoluo. vbi diſſoluo fit quadriſyllabum ſimile fit in illo Catulli. Qui zonam ſoluit diu ligatam. Ouid. Nūc q̄z te saluo ꝯsoluenda r.
Seneca in Hippolyto ponit ſubiecta quadriſyllabū: & facit ex.i.conſonante vocalem in illo verſu ſapphico. Si qua feruenti ſubiecta Cancro eſt.
Et aliqn̄ ex vocalibus fecerūt cōſonātes. Virg. Intexunt abiete coſtas. Vbi.i.&.e.in vnā ſyllabā cōtrahunt/& ex dictiōe quatriſyllaba fit triſyllaba. Sil̄r in illo eiuſdez poetæ Tenuia nec lanæ. Idē fit in dictionibꝰ Ariete & pariete/& aliis multis cū venit occaſio. Sil̄r facit ſilius in dictione ſinuatis quā fecit triſyllabam Cætera ſinuatis glomerat ſub pectore curis. Sic ſaluantur loca illa ſecundum Probum grammaticum claſſicarum.

Qui latinitati ſtudent debere poni incobo ſine infinito precipiunt/nec dicendum incobo legere/ Sed iũgendum ei accuſatiuum/vt incobo librum/Cõtra Lucanus in vltimo/ Longis Cæſar producere noctem . Incobat eloquijs . & Claudianus contra Ruffinum in.ij. Infandis iterum terras incendere bellis incobat.Dant vero infinitum Verbo Incipio/vt incipio legere non accuſatiuũ.Cõtra tamen boc preceptum venit Virgilius.Incipe menalios mecum mea tibia verſus.

Videntur etiam dediſſe aliquando ipſi.u.vocali vim conſonantis vt cum alia conſonante longet ſyllabã/vt in illo Lucretij.Liquor aquarum.vbi producitur prĩa in dictione Liquor contra leges.

Mutant etiam terminationes nominum. Nã dicũt Vallis cum debeat dici Valles in nominatiuo ſingulari:quod ſuum diminutiuum oſtendit Facit enim Vallecula/ſicut Vulpecula fit a Vulpes:buius rei meminit Seruius in.xi. Eneidos/exponens verſum illum.

Eſt curuo anfractu valles accommoda fraudi.

Item cum quædam nomina vtrũq genus babeant maſculinum.ſ.& fœmininum Vt pauper/boſpes/Leo. poetæ tamen per licentiam faciunt declinationis alterius fœminina & dicunt paupera.Plaut9 Paupera eſt mulier. item boſpita/Dracena/Leena/Lea.Similiter cuȝ dicatur bic & bæc Nepos dixerunt tamen Neptis:quod ꝑpter ſucceſſionis diſcretionem admiſſum eſt.Meminit buius Licẽtiæ Seruius in illud duodecimo.Eneidos.Ars fuerat pauperq domus.

Fuerunt qui poſuerunt Tribracbum in quinta ſede verſus exametri vt Papinius.Crebris arietibus vrbem.& Virgilius in vndecimo.Seu mollis violæ/Seu languentis byacĩntbi.Item/Molli fultus byacintbo : Et Ponta

nus noſter in tertia/Vranies capite de lyra & Orpheo. & centum geminus Ophialtes: & in prima vt Virgi. Priamides Helenus. & Dactylum in vltima. Lucretius enim ponit omnium in fine verſus exametri/ſequenti ver ſu a vocali non incipiēte Sic enim poſſet fieri colliſio: Similiter ſecundum quoſdam Virgilius. Nam verſum illū in Georgicis. & ſpumas miſcet argenti ac ſulphura viua: volunt ſic legi: Et ſpumas miſcent argēti/viuaq; ſulfura: Quibus & ſeruius aſſentitur ac Macrobius. Similiter & illum in ſexto Eneidos. Quin protinus omnem perlegerēt oculis: volunt legi debere: Quin protinus omnia: & hos verſus vocant dactylicos.

¶ Ionium ſcribitur per. ω. mega: tamen Virgilius breuiat eam ſyllabam/vt Ionio in magno.

Orichalcos habet dyphthongum/ei/in ſecunda Syllaba & tamen breuiatur ab Horatio in poetica. Tibia non vt nunc orichalco iuncta tubæq;. & Virgilius finit ſic verſum in Eneidos. Alboq; Orichalco.

Dicit Hermola9 ſe putare etruſcos dictos ab Aetria quæ aliter dicitur Adria/ Vnde Sinus Adriaticus: & licet ea dictio ſcribatur cum dyphthongo/tamen breuiat primam Martialis. Quantū ſollicito natura parentis etruſco. Sunt quoq; qui putent eos dictos απο της αιθρας. q̄ ætbera propter auſpicia conſiderent. Vbi eſt ſimilis ratio producendi primam propter dyphthongum.

Martia. in ſeptimo. Hæc eſt illa tibi promiſſa Theophila cani. producitur. o. micron in Theophila: niſi recurratur ad licentiam quæ in proprijs eſt nominibus/peccatū eſt: vel ponitur tribrachus pro dactylo.

Sithonia pars thracie teſte Stephano: Vnde fit gentile Sithonius. a. um. & ſcribitur per. ω. Tamen Virgi. breuiat. Sithoniaſq; niues hyemis ſubeamus aquoſæ.

Aemonia ſcribiť a græcis p.ω.αιμωνια.tamen poetæ latini breuiant mediam ſyllabam eius dictionis . Ouidius. Tiphis in æmonia puppe magiſter erat.Item Peliō Aemoniæ mons eſt obuerſus in auſtros.

Itē verbū φεριο fero quod p.ω. ſcribiť/nos breuiamus. Similiter δύω duo/Sed hoc defendi poteſt quia ſecundum communem linguam ſcribitur non per.ω. mega ſed per.o.micron.

Idem fecit Virgilius ī Orion cuius prima eſt lōga Nimboſus Orion.Vbi dicit Seruius ex.ου.dyphthongo græca cum qua olim nomen id ſcribebatur/nam Vrion dicebatur/demptam ſecundam litteram.ſ.v.& remanſiſſe. o.micron.quod eſt breue.dum ergo poetam purgat vno crimine/coinquinat alio.Græci tamen Orion per.ω. magnum in principio ſcribunt.

Virgilius in Cyri primam in Scoria breuiat primā ſyllabam quæ per.ω.magnum ſcribitur a græcis . Sordibus & Scoria patiar tabeſcere tali.

Epar quoq̄ ſcribitur per.η.a græcis/tamen Latini breuiant primā eius ſyllabam/vt illud in medicinalibus. Inter ter ternas abſcynthi potio luces/Curat epar/ coniungatur modo gallica Nardus.

Crepida ſcribitur ſimiliter per.η.& tamen Perſius breuiat.Non hic qui in Crepida graiorum ludere geſtit.Et Catullus Et Crepidas lingere carpatinas: vel vt aliqui legunt Coprotinas a κοπροσ/quod eſt ſtercus.

Similiter pater/mater per.η. ſcribuntur tamen a latinis breuiantur.Aer videtur ſeruaſſe longam vltimam ſyllabam/& eam pleriq̄ obſeruauerunt propter.η. græcum Claudianus tamen id contēpſit cum dixit.Lucidus vmbroſo miſcebitur aer auerno. Et hoc exēplo poeta noſter aer & æther breuiauit: Quod Probus grammaticus nō

improbat:ipſe enim in libro de inſtitutis artium ad Cæleſtinum ſic inquit. Nominatiuus ſingularis. R. littera terminatus in omni genere græcis latiniſq́ nominib9 breuem habet/græcis vt Hector vbi eſt. Latinis vt ager ille malus. Sic Probus ad verbum. Idem ſentit & Victorinus Hieronymi preceptor qui Romæ ī foro Traiani ſtatuam meruit. ait enim ſic. Quicquid in. R. finitur genere maſculino breue eſt. Et per hoc Criticis ſit reſponſum/ qui hoc in poetam noſtrum crimen inpingunt.

Hector quoq́ per. ω. magnum ſcribitur a græcis/noſtri tamen breuiant. Ouidi. Hic alacer miſſos teruit Hector equos. & Virgili. Decimū quos diſtulit Hector ī annū. Sillius in. xiiij. contra morem produxit primam dictiōis Coſyra. Et bellare Tabas docilis/Coſyraq́ pua. ſcribit enim per. o. micron vide ſtephanum de vrbibus.

Rhomphæa penultimā pducit. Valeri9 flaccus in ſexto breuiat. Aequaq́ nec ferro breuior nec Rhōphea ligno. Nemo eſt qui neſciat Chorea & platæa ſcribi a græcis cum dyphthongo. ει. in penultima & tū antiq poete noſtri breuiant eam in vtraq́ dictione quandocūq́ aliqua minima etiam difficultate laborant. Tibu. Hic Choreæ cātuſq́ vigēt. Catul9. Iſtos q in platea mō huc mō illuc. Ouidij eſt/Hemiſtichion Orpheō eſſe ratæ. vbi orpheō accuſatiuum ponit non ſequutus latinos neq́ græcos. latini naq́ Orpheum græci vero orphea dicunt.

Horatius. Qui tam emunctæ naris/eſſe videtur/græcaȝ ortographiam minime obſeruauit Illi enim ptiſſana qđ eſt hordeum decorticatum per duplex. s s. ſcribunt / vt notat Theodorus in ortographia. Ipſe autem primam eius dictionis breuem Ponit. Quid ceſſas agedum. Sume hoc ptiſſanarium Orize.

Lacus ſcribitur a gæcis per duplex. κ. λακκοσ tamen

latini breuiant primam. Virg. in geor. Atq; arguta lacus circum volitauit hirundo.
Item grabatus ſcribitur a græcis per duplex. b. latini tñ breuiant primam. Virgilius in moreto. Membra leuat ſenſim mollis demiſſa grabato.
Item Horatius qui clamat: vos exemplaria græca noſturna verſate manu verſate diurna/et qui gloriatur ſe obſeruaſſe ad vnguem mores & leges græcorum poetarum notatur ab Attilio fortunatiano q in Carmine illo choriambicho. Lydia dic per omnes receſſerit ab Alceo/pro Iambo Spondeum infartiendo.
Iuue. longat ſecundam in phreneſis. Q. Seren. breuiat. Ex vitio Capitis phreneſis furioſa mouet/q̄q̄ nō phreneſis/ſ; phrenitis dici: dēat ſicut et pleuritis nō pleureſis
Propertius in ſecundo breuiat primam in Electra quam virgilius producit
Electra vt Grai perhibent Atlentide cretus. & Ouidi9 in. iiij. faſtorū Dardanon Electra quis neſcit Atlantide natum. & recte quidē nam per. H. ſcribitur a græcis quæ vertitur in e longum/ Quod videtur Proper. cōtēpſiſſe
In Cous primam longat Propertius.
Callimachi manes/ & choi ſacra Philetæ & Ouidius
Si Venerem Chous nunq̄ pinxiſſet Appelles. Illa ſub æquoreis nuda lateret aquis. Tamen Papinius breuiat ī prima ſylua ni male memini
Hunc ipſe Choo plaudente Phileta.
Macer ſi tñ ille liber Macri eſſe credendus eſt breuiat ſcd'am in clyſtere/quæ p. H. ſcribitur a græcis ait naq; ſic
Appoſitus digitis aut intus Clyſtere miſſis.
Græci ſcribunt Ganymedes per duplex. n n. Latini vero per vnum & primam ſyllabam breuiant. Virgilius ī primo eneid. Rapti Ganymedis honores.

Virgilius in tertio eneidos. Infandi Cyclopes. atq; altis montibus errant. Et pauloinfra Luſtra domoſq; trabo/ vaſtoſq; ab rupe Cyclopas. longat & breuiat ſecundã in Cyclopes quæ ſcribitur per. ω. Quidam tamen iunio-res qui græcas litteras venerantur verſum Virgilij cor-rexerunt/ & loco atq;/ponentes/ et/ imprimi fecerunt. Infandi Cyclopes & altis montibus errant. Sed hi mi-hi videtur fuiſſe parum cauti. Accidit enim eis quod di citur: Incidit in Scyllam cupiens vitare Charibdim. ſiç nanq; ſcribentes Ceſuram ſemiquinariam/ & ſemiſepte nariam tollunt e verſu quod vitium videtur q̃ lon-gam ſyllabam breuiare: Quod ſi dicant poſſe fieri me-trum ſine Cæſuris. Reſpondeo poſſe id fieri: uitiũ tñ eſ-ſe. Vnde Terentianus inquit. Rarum concedam: fieri nõ poſſe negabo. Reſpondeo item ſyllabam longam breuia-ri / quod itidem / vitium / & iudicio multorum mi-nus vitium q̃ pretermiſſio Cæſurarum / cum minus re-cedat ab euphо. ratione cuius/ Cæſuræ obſeruantur. Et tanti erat Euphonia apud antiquos vt (quod Sæpius di xi in apologia) Solo iudicio auriũ regulas grãmaticorũ. cõculcarẽt His ergo pẽſitatis/li/ quæ a nona annotatiõe ponũt vſq; huc pcurant videt ſatis eſſe poete ſi vel regu lis vl aliquo pbato auctore nitat. vñ fit vt mirer cur her mola? Sidoniũ appollinarem vſq; adeo īſectet vt ppter huiuſmodi licẽtiæ vſum dicat eũ litteras græcas nõ ſci-uiſſe. Accuſat eũ q corripiat primã in phonaſcus & p-ducat ſecundã in ſyllogiſmus/ q breuiauerit penultimã in heraclitus: & primã in Cteſiphonte. itẽ penultimam in Diaſtema: & primam in Iohannes. Si enim Antiqui reperiunt breuiaſſe ita. H. & . ω. mega/ & dyphthõgum/ vt pxta in virgilio & Perſio magnis auctorib⁹: cur hoc Neotericis iputat? Si antiq vt breuiẽt ſyllabas deſtruũt

dyphthongos/vt in dictione Eneas/ex qua obijcitur iota. Vt Eneade in ferrum pro libertate ruebant. Si hæc in ꝙ multaq; alia ſimilia faciunt/& impune: Cur pro huiuſcemodi delictis Iuniores quottidie in ius trahuntur? Si pro his culpis pœna infligenda eſt/qui prius peccauerunt prius puniantur. Et hæc quoad græcas dictiones pauca dixerimus.

De dictione autem Iohannes ꝙ ſcribatur apud græcos per ω magnū/nō eſt negandū. Eſt tamen dictio hebraica ſic a grecis mãgonizata/& ortographiæ græce partim ſine ratione/partim contra rationem ſubiecta/ Cur u.ꝑ ω.magnū ſcribi debeat magiſꝙ per/o/paruū/rō nō apparet/quæ ſi vlla eſſet/petēda eſſet ab hebreis non a græcis. Hãc tamen rationem aſſignabat poeta nr̄ ꝙ ea dictio.ſ. Iohannes ſcribitur ab hebreis cum vau.& holē: nam vau littera cum puncto quod dicitur holem ſuperpoſito ſonat.o.& eſt de maioribus vocalibus apud eos: habent enim quinq; magnas/& quinq; paruas vocales/ ſi tñ puncta illa licet vocales appellare: Nam Iohannes Reuclin qui grammaticam hebraicam fecit latinam puncta illa nō vocales ſed voces appellat. In dictionibus ergo externis vt ex ſententia Priſciani principis grammaticorum dixi in Apologia/non vr̄ habēda rō græcæ ſcripturæ: Quod vnico (ne ſim longior) patefiat exemplo. Scribunt græci Ariminum per.ει.dyphthongum in penultima ſyllaba/Vide Stephanum de Vrbibus. Breuiat tamen Lucanus illam ſyllabam: ait enim ſic in primo. Vicinumq; minax inuadit Ariminum/& ignes. Quod vero fiat a græcis hoc nomen quatriſyllabum/non inficiamur: non ſunt tamen in hoc ſequendi/ Quando intelligimus in propria lingua eſſe triſyllabum. Vulgare nanq; prouerbium eſt non ſequenda veſtigia cum Lupum vide

mus. Iungitur enim apud hebreos in hac dictione I. cum o. & fit conſona: ſicut in dictiõe Iocus apud nos. Quod item ſine aſpiratione ſcribatur penultima eius ſyllaba vt ſcribunt græci eſt contra rationem: habet nanq́ manife ſtam aſpirationem/cum per het ſcribatur ab hebreis. Vnde teſte Hieronymo in libro queſtionum hebraicarũ ſeptuaginta interpretes qui ſub Ptolemeo philadelpho legem Moſis ex hebreo in græcum tranſtulerũt: ꝓ het littera hebraica/quæ duplicez ſeu maiorẽ importat aſpi rationem. X. græcum quod aſpirationez habet poſuerũt. Id patet in dictione Rachel/quæ ſcribitur ſine. c. apud hebreos/ſicut nihil/& mihi apud nos. Vnde ſi vellemus ſeptuaginta imitari ſcriberemus Iochanes per ch. ſed me lius eſt more noſtro aſpirationem interponere/ꝙ more græcorum non aſpirare. Hermolaus ergo reduxit id no men ad Canones græcos/quia neſciuit hebraicos/q ſunt iudices harum dictionum.

¶ Satis imprudenter nonnulli ex litterarum hebraica rum ignorantia reprehendebant poetã noſtrũ/ꝙ Nem rod/& Mamre nomina hebraica ſine. b. inter. m. & . r. contra latinorum & græcorum conſuetudinez ſcriberet Quibus ipſe prolato Codice hebraico confeſtim ſatiſfe cit: Viderit ergo quiſq́ Quid garriat/ne in eum dicatur illud prouerbium ſus mineruam: & ſupra Crepidam ne aſcendas.

Solent etiam truncare dictiones: & litterras longuas in breues mutare/vt teſtis eſt Seruius in illud octaui eneid: Haud Procul hinc Tarco/& Tyrrheni tuta te nebant. Ait enim ſic Tarco nominatiuus eſt de græco ve niens ab eo quod eſt Tarcõ/ꝑdito/n/&/ω/mega muta ta in o micron/vt Απολλων Apollo/ Πλατων Plato/ ſic ſeruius.

Papinius quoq; idem fecit in dictione Agamēnon: Dixit nanq;/ſtimulatq; Agamēno volentes. Fecit idem & poeta noſter in Agellarijs / vbi Laco vltima breui pro lacon poſuit.

Sidonius in panegyrico Maiorini dicit Attis mel.phœnix palmas Lacedæmō oliuum. eo loco Baptiſta pius accipit Lacedæmon pro lacedæmonio/ vt apud Vegetium lib. iij. Athenienſes & Lacedæmones ac Macedones rerum potitos priſci teſtantur annales. ibi aliud noto. Lacedæmon. η. per. ω. ſcribitur: & tamē breuis ponitur nō ſeruata reuerentia linguæ græcanicæ.

Puteus habet primam breuem. Virgilius. Nec puteis manare cruor ceſſauit. Ouidius tamē in. xiiij. dicit. Puteoloſq; ſinus meſſapiaq; arua reliquit Puteoli enim loc9 ꝓpe Neapolin dictus eſt a puteis.

Idem Ouidius. ij. Metamorphoſeon ſors mea principijs fuit irrequieta/ pigetq; Actorum ſine fine mihi. Videtur iungere piget cum mihi.

Propertius in. ij. Non Amphiareæ proſunt tibi fata quadrigæ: producit ſecundam ſyllabam in Amphiareæ/ vel ponit tribrachum pro Dactylo.

Virgilius in primo eneid. Aurea compoſuit ſponda: mediaq; locauit. fecit ſyreneſim trahendo/e/ & a/in vnum & fecit ſpondeum: vel Amphimacheum. vt alibi Inſulæ ionio in magno.

In antecædēti verſu vbi legitur. Cum venit auleis iam ſe regina ſuperbis. ponitur improprie/cum/particula. nō enim indicatiuo ſed ſubiunctiuo debet iungi. vel ponitur venit pro veniret: vel ponitur/Cum /pro/dum/ Et dicit Seruius cū et dū apud latinos malo errore eſſe cōfuſa.

Priſcianus in tranſlatione Dionyſij Continuoq; iacent gymnaæſi: has baleares. producit ſecundā in gymnaſiæ/

quam alij corripiunt: breuiat dypbtbongum per ſequentem vocalem/ & non facit debitam colliſionem.
Ponunt etiam tempus pro tempore Virgilius in Georg. Quam quibus in patriam ventoſa per æquora vectis. ponit enim vectis pro bis qui vebunt. Similiter ponitur Orſus pro eo qui incepit loqui/ Vt virgilius Sic Iupiter Orſus: & pro eo quoq; qui finiuit loqui vt virg. Sic orſus Apollo. Mortales viſus medio ſermone reliquit. vt notat Seruius.
Virgilius in.xi. Pulſant & pictis bellantur Amazones armis: vbi Seruius dicit bellant pro bellant: & in Georgicis. Et placidã paci nutritor oliuam. Vbi dicit Seruius futurum tempus a paſſiuo poni pro preſenti ab actiuo: atq; ita duplex ẽ vitiũ dũ.s. genus pro genere.s. paſſiuũ pro actiuo & tempus pro tempore vſurpatur.
Sidon. Appolinar. de laudibus Conſentij & Narbonæ Ciuitatis/ bæc centeſima laudium tuarum. Omnes alij dicunt laudum ipſe addidit/i/ ſatis licentioſe.
Item Priſcianus in tranſlatione Diony. Procurrens Pacbyno longe/ & paulo infra Eminet ad Zepbyrũ Lylibe. Pacbinuſq; ſub ortum in quibus locis corripit ſecundam in Pacbynus/ quam omnes alij produxerunt. & dicit Lylibe pro Lylibæo per apocopen.
Idem ibidem. Qui ſyriam medius diſterminat Arabiãq; producit primam in Arabia quam alij corripiunt
Virgilius in.xi. eneid. Lacbrymis ita fatur abortis. Tene inquit miſerande puer cum læta veniret. Cum ſuperius dixiſſet fatur: ſuperfluum certe eſt/ inquit / & id addidiſſe Videtur inaduertenter. Quod Critici noſtri in quouis neoticorum deriderent.
Virgilius. Ectaſim fecit in illo verſu. Exercet diana cboros producit enim primam in Diana quæ breuis

ē natura: Itē ī ill⁹ Italiā fato ꝓfug⁹: nā Italia h₃ primā breuē/vel pōt dici ponere Tribrachū ꝓ Dactylo. Similr̄ Propti⁹ Et dom⁹ intactæ te tremit Arabiæ/ vbi ꝓducit primā Arabiæ. Cū oēs fere poetæ ꝓducant ſcd'am ī Latona vt Virg. Latonæ tacitum pertentant gaudia pect⁹ tamē Papi. in primo Theb. breuiat/loquēs eñ de Apolline inq̄t. Latonidē votis iterūq̄ʒ. iterūq̄ʒ cana⁹. Facit Lucan⁹ Syſtolē in dictione Edonis Edonis ogigio decurrit plena Lyæo. Nā Edonis hēt mediā lōgā. Idē in dictione Fidena. Vrbēq̄ʒ Fidenam. Item Iuuenalis in ſatyra Cū poſſis honeſtius illic: nā poſſis habet vltimam longam. E/quoq̄ʒ aliquādo ſequente alia vocali ſupprimitur a poetis vt dicit Priſcianus in. vij. in cap. de Caſibus quartæ declinationis. virg. in Georg. ſeu lento fuerint aluearia vimine texta: Claudianus in epithalamio Serenæ Theodoſius priuatus adhuc. Propterea dicit Victorin⁹ ex quattuor ſyllabis breuibus fieri aliqū ſpōdeum: vt genua labant. vbi prima/e/ſupprimitur. Iuue. Incude & Lutheo Vulcano. vbi luthe o eſt biſſyllabum virg. in. vi. Ferreiq̄ʒ Eumenidum thalami.

Prob⁹ dicit Virgiliū corripuiſſe ſcd'am ī feruere q̄a tertiæ eſt cōiugationis. Et ſimili mō corripuiſſe fulgere/cū tñ ſit ſecundæ. Illæ autē paribus quas fulgere cernis ī armis/quod nō niſi licentiæ vel negligentiæ poteſt aſcribi. Serui⁹ tamē deriuat a fulgo/ꝙ Virg. taxare non audeat. Lactātius in libello de Phœnice ponit duodecies quadriſyllabum. Duodecies vndis irriget omne nemus

Epenteſim ſæpiſſime faciunt antiqui medias augendo dictiones vt patet cum dicūt Induperator pro Imperator Indugredi pro ingredi quo vtitur Lucretius/ & noſter Pontanus Cœlituum pro Cœlitum/Alituum ꝓ alitum. Itē cū addūt vnū. t. ī rettuli/et in quattuor: et/L/in pol-

lypus : et ĩ relligio & i reliquiæ: & ĩ Cybelle: & / A/ĩn
trabaæ Virg. Tribulaq́ꝫ trabaæq́ꝫ. Addit ẽt Virg. t/ĩ di-
ctione Pattagiũ. Simil'r/n/ĩ Porſenna Nã Seruiꝰ ĩ illd'
octaui Eneid. Tarquinũ eiectũ Porſenna iubebat . dicit
ad ꝓducẽdã ſyllabã/n/adiunctũ Proꝑtius addit,r, ĩ di
ctiõe ꝑrbæbi. Et ſimil'r Ouidiꝰ in. xij. metamorp. Perrhæ
bũ Ceneavidi. Cenea ꝑrbebũ. Eſt aũt perrbæbꝰ Ciuitas
Teſſaliæ quæ ꝑ ſimplex,r. ſcribit̃ a græcis/et bẽt primã
breuẽ Vide ſtepbanũ de vrbibꝰ. Lucretiꝰ vt lõget bre-
ues ſyllabas ĩ reficit duplicat,ff,in recidere duplicat,cc,
in reducit duplicat,dd,Papinius ĩ ſyluis diuidit dictionẽ
Huic/Lætꝰ Huic dono videas dare iura nepotes. Simil'r
Paulinꝰ. Cũ ſubito aut illis corda boſtibꝰ/ aut buic ora.
Idẽ diuiſit/Cui/Cõſcia ſeruitij ꝗd geſſeris & cui tandẽ
In dictiõe quoq́ꝫ Pleiades abijcit. e. et. i. retentã breuiat.
Idẽ cõiũgit. e. cũ. i. Aſt aliꝰ pictis accẽdit lumina Cereis
Idẽ ſibi ipi Cõtrariꝰ primã dictiõis Illiſſus mõ corripit
mõ ꝓducit. Riparũ ĩcuruus illiſſos. Et alibi. Celauit geti
cos ripis illiſſus amores. id aũt nomẽ fluuij muſis ſacri in
Attica. Dicit Beda quoſdã reſoluiſſe,r, Lr̃aꝫ ĩ duas lr̃as
s. in ſe,et in,e,vel in,i,et dixiſſe ĩterefectꝰ ꝓ ĩterfectꝰ: in
terceptꝰ ꝓ ĩterceptꝰ. prudẽtiꝰ ĩ pſicomacbia/palpitat at
q́ꝫ aditu ſpiraminis ĩterecepto. et boc dicit factũ vt,r, mi
nus dure ſonaret/qd' ꝑtinet ad Eupboniã: ſicut et illud:
Atq́ꝫ imitis Acbilli ꝓ Acbillis/ & cũ dicit Virg. olli ꝓ il
li. Priſcianꝰ adducit verſum Ennij ĩ quo ꝓducit̃ ſcd'a ĩ
annuit/licet ſequat̃ vocalis Annuit ſeſe mecũ decernere
ferro. Catullꝰ diuidit/au dypbtbõgũ: & ex vna ſyllaba
facit duas breues. Si linguã clauſo tenes ĩ ore. Itẽ verboſa
gaudet venus loq̃la facit triſyllabum / clauſo et gaudet.
Lucretiꝰ ĩ. iiij. diuidit oe dypbtbõgũ: licet ꝗdã eius nouus
Corrector ad id euitandum addiderit coniunctionẽ/q́ꝫ/

vetus lectio ſic habet. Premere ac ſiccare cœpit. ipſe aũt ſic mangonizauit Premere exſiccareq́ cœpit.
Aliquando faciunt Synaloephain/vt/Ille ego.
Aliquando non vt/vale vale inquit Iola
Aliquando breuiant vocalem longam quæ ſuſcipitur a vocali ſequentis dictionis. Inſulæ Ionio in magno. Item Te Corydon o Alexi. Item credimus an qui amant: vbi duplex vitium eſt: & q Synaloepha preteritur/& q longa breuiatur. Aliquando pretermiſſa Synaloepha vocalis longitudo ſeruatur. Vt Aoniæ Aganippes. & ſecũdum Bedam in illo verſu Virgilij in primo Georgi. Sit pecori: apibus quanta experientia parcis. Sic enim ipſe legit Sine Atq́ item in illo. Antiqua Cedro Italuſq́ paterq́ Sabinus.
Victorinus dicit vocalem dycronam modo corripi modo longari in eadem dictione. Virgili. Hic amor & ſtudium. hic mor corripitur. Omnia vicit amor/& nos cedamus amori: hic mor producitur: quod addidi propter quoſdam qui dicunt talem vocalem in eadem dictiõe poni ſemper eodem modo: licet in diuerſis modo longa modo breuis poni poſſit.
Catullus: non ita me diui (vera gemunt) iuerint pro iuuerint. Syncopa iudicio meo duriuſcula. breuiat quoq́ primam dictionis iuerint/quæ natura longa eſt ipſo teſte. Nam alibi dicit. Nõ poſſum reticere Deæ qua Mallius in re iuerit. Et quantis iuerit officijs.
Iambum in ſecundo loco ponit Valerius Flaccus. Sed qualis & quanta viris Item Sillius italicus. Ni decoris adſint. Lucanus quoq́: Dum ſanguis inerat. Item Virgilius. Drimoq́ Xanthoq́. Itẽ idem: Euriq́ Zephyriq́ Ouidius. Sideraq́ ventiq́ nocent. Item idem Sarculaq́ raſtriq́ graues. Idem Eurytidos Ioles. Virgilius. Limi

naq̃ꝫ:lauruſq̃ꝫ Dei. Et hoc videtur excuſari per Cæſu‑ram. Vbi productio ſpiritus in pronunciando/defectum quantitatis ſupplere videtur/ & hoc commento poetæ excuſantur.

Antiqui.ſ.non pronuntiabant vt dignu loco pro dignus loco: Sed Seneca tales coactiones pronuntiari iubet/ con tempta auctoritate antiquorum. Quod facit contra eos qui ſunt antiquitatis nimium ſtudioſi.

Auſonius longat primam in Diogenes contra leges/Dio genes obijt/non obijt ſed abit.

Aliquando etiam apud antiquos ſequẽs vocalis breuiat dyphthongum. Pontanꝰ noſter in Meteoris: Vt cũ meo niæ in campis vada ad alta Mæandri. Virgilius. Sudi‑buſq̃ꝫ præuſtis Idem: Freniſq̃ꝫ aduerſa præbenſis. Idẽ Flerunt rhodopeiæ arces. Terentianus dicit poni Creti‑cum pedem qui aliter dicitur Amphimachrus pro dacty lo vt illo loco: Inſulæ ionio in magno: & item illo/ſolus hic inflexit ſenſus/quia hic/eſt lõga/ꝙ ab antiquis hicce per duplex.cc.ſcribebatur.

Similiter/De/Syllabam natura longam Virgilius corri pit. Vnda dehiſcens. & .o.longum Virgili. breuiat. Sub Ilio alto Idem/Imponere Pelio oſſam.

Ouidius: Quod tibi donaui perfide littus emi. In epiſto la Didonis ad Enæam: vbi primam in emi breuiat con‑tra legem.

Idem i.ix. His Cacus horrendum tyberino gurgite mõ‑ſtrum. Vbi breuiat primam in dictione Cacus: quã Vir‑gilius in octauo ſæpius ponit longam vt ſemihoĩs Caci. Et pauloinfra. At furis Caci mens efera. Hinc patet licẽ tia quæ in proprijs eſt nominibus.

Ponunt primitiuum pro deriuatiuo Virgilius in quarto Eneidos. Hauriat hunc oculis ignẽ crudelis ab alto Dar

danus pro Dardanius.

Solēt ēt duo.uu.cogere in vnū Virgi. Quæ grā curuū Martia.Duo millia paſſuū.Duo.i.i.ī vnū Virgi. Dijq̃ Deæq̃ oēs Martia. Deſijt fingere Cœlius podagram. Martia.Capella ꝑducit primā Adonis. Hāmō arentis Libyes & biblios Adon:pōit aūt Adon ꝑ Adōis : vbi ē Apocope Virg.breuiat eādē.Et formoſ⁊ oues ad flumīa pōit Adōis.Ouidi.i.iiij.faſto.breuiat primā in Calones quā alij ꝑducūt. Claudian⁊ ꝑducit primā ī noīe Darij vł Daræi.Daræū famulis māib⁊doluiſſe ꝑemptū.Sido ni⁊ ad Felicē breuiat.& primū Darij tumultuātis.Hē decaſyllab⁊ ē verſ⁊.Vbi ēt ſecūdā eiuſdē dictōis breuiat cōtra legē.Propti⁊ ī ſecūdo breuiat ſic . Nō ſic Electra ſuū ſaluū cū aſpexit Oreſtē:Paulopoſt ꝑducit ī eadem Elegia.Nec ſic īcolumē Minois theſea vidit.plerīq̃ oēs ꝑducūt.Virg.i.xi.Sic ait & parib⁊ Melapū ī plia di ctus.Idē i.xij. Sic oēs amor vn⁊ habet decernere ferro. Sidonius in panegyrico Soceri. Vltima iā claros q̄runt poſt dāna Ticini breuiat primā ī Ticini alij ꝑducūt.Idē breuiat primā ī ſtipēdio ad Lāpridiū.Poſſit fœdere ſub ſtipēdiali.Alibi lōgat.Quæ captiua dedit quōdā ſtipen dia Barce.Sił̓r Catullus pōit lōgā.Ouid.breuiat primā ī dictiōe Catull⁊ Mātua Virg.gaudet/Verōa Catullo. Ipſe aūt Catullus ꝑducit.Ociū Catulle tibi moleſtū eſt Idē Catullus producit ſecūdam in Tepefacio/quam alij breuiant.Alta tepefaciet permixta flumina cæde.

Elegia primas duas breuiat Ouid.ī epła/ſapph⁊ lōgat. Flēdus amor me⁊ ē.Elegia flebile Carmē.Hoc verſu tā ꝙ mōſtro exteriti grāmatici diſcordāt Georg. Merula vult legi/nō elegia/ſʒ elegi/ab eligo verbo. Alij diuidunt dyphthōgū græcā q̄ ē ī penultima ſyllaba.ſ.ει.& legūt elegeia/vt priameia. Verū hic quoq̃ duplex ē/diuiſio.ſ.

dypbtbōgi/& ꝓductio vocalis añ vocalē: ꝓducit̃ enim e.añ.i.vel erit tribrachꝰ ꝑ dactylo. Sed vt o͞ndamꝰ viaꝫ euadēdi ex iſtis anguſtijs/aduertēdū eſt ſc̄dm Linguam Ionicā mutari aliq͞n.ει.dypbtbōgū.ηι. vt ī locū.ε. micri vel ꝑui ſuccedat.η.q̄ cōuertit̃ in.e.lōgā Cui cuꝫ ſuccedat Iota q̄ de dypbtbōgo ſubtracta ꝑ ſe facit ſyllabā/fiūt ex vna dypbtbōgo duæ ſyllabæ/quarū pria iure ꝓlongat̃: & ſic legendū erit locis ſupradictis elegeia q̄nq; ſyllabarū quarū due priæ ſunt breues. Sic ſaluat̃ verſus eiuſ dē poetæ in.vi.meta. Et nelæa Pylos nec adbuc Pitbæa Troeꝫē. Nā q̄a Troeꝫē dꝫ eſſe biſyllabū ꝑꝑ.oe.dypbtbō gū q̄ ē ī pria ſyllaba ſcribit̃.η.græce τροιζηνη. optꝫ eadē rōe dictionē p̄cedētē augere/& Ionice ſoluere dypbtbō gū.ει.ī.ηι. & ſic reſultabit pittbeia quadriſyllabū. Sed pleriq; omnes codices antiqui ſic babent vt predixi: & ſic citatur ille locus a Pompilio diligentiſſimo grammatico in libello quem nuper ſcripſit de metris.

Eſt etiam in principio tertij libri amorū Ouidij ſimilis verſus. Venit odoratos elegia nexa capillos. Vbi pleriq; diuidūt dypbtbōgū & ſcribūt Elegeia vt ante dictū ē. Silius in.xiij.punicorū primā in Pelio breuiat: Alij longant. Oſſaq; cum Peliocunq; bemo ceſſerit Otbrys. Priſcia.ī Dionyſiū Antiocbēſē. Berilli gēmas glauci nitidūq; adamāta: lōgat primā ī Beryllꝰ. Prudētiꝰ ī Pſicomacbia breuiat. Hic tibi ſappbirū ſociauerat īde beryllū Virg. Mœſtāq; Eripbilē. At Tibullꝰ al̃r. Eripbyle pbæbo grataq; qđ mōuit. Virg. Qui Cerete domo. penultimā ꝓducit ī Cerete. alibi corripit Prope Ceretis amnē. Eſt locus ī virg. quē nullꝰ cōmētatorū quos legi viſꝰ ē aduertere.iiij.enī Georg. dicit. Magnaioſq; duces totiuſq; ex ordīe gētis. vbi breuiat primā ī dictiōe totiꝰ: fecit ergo ſyſtolē vl̃/us abijcit̃ vel ſc̄d'a ſyllaba ſecat̃ ꝑ medium.

ideſt/ ti/et/t/iungitur cum prima vt dicatur tot:et i.iungitur cum tertia:& fit conſonans/vt dicatur ius. ſicut Probus dicit fieri in Ariete & pariete:& ſic totius erit biſyllabum.

Primam dictionis catbolicus quæ natura breuis. Sidonius contra Claudianum prolongat.Si quæ catbolicaꝫ fidem laceſſiunt:bendecaſyllabus eſt verſus.Virgilius in x.Noua gaudia Cydon.At in.xij.Partbus/ ſiue Cydon nunc primam in Cydon breuiat/nunc extendit. Virgiliꝰ conuulſnm remis roſtriſq̄ ſtridentibus æquor: breuiat primam in ſtridentibus contra legē

Iuuenalis.Et ſonat vnctis ſtrigilibus:longat primam in ſtrigilibus/ quam breuiat Perſius.I puer et ſtrigiles criſpini ad balnæa defer.

Cupido generis maſculini ſumitur pro filio veneris.Horatiꝰ. Quam volat circum Iocus & Cupido .generis vero fœminini eſt efrenatus babendi appetitus. tamen ſeneca in Hiyppolyto actu ſecundo dixit Nullus bis auri fuit Cœcus Cupido:ponit enī maſculinum ꝓ fœminino.

Virgilius dicit modo bic cortex/modo bæc cortex in bucol.Tum pbaetbontiades muſco circundat amaræ corticis.in Eneid.Raptus de ſubere Cortex.

Q.Serenus.Quem fundit Tilia ſuccum. longat primā in Tilia:Alij breuiant. Ouidius Quoq̄ minus dubites Tiliæ contermina Quercus.

Auſonius.Itineas carianq̄ pati te cbarta neceſſe eſt.primam in tineas breuiat/quam producit Quinti.Serenus. Natura interno cum viſcere tinea ſerpens.

Catullus & Horatius producunt primam in dictione Inulus.Propertius longat.Atq̄ Inuli pellis totos operibat amantes.

Lucanus in ſexto. Antraq̄ letiferi rabiem Typbonis.

anbellat.extendit primaꝫ Typhonis. Martianus Capel la contrahit Fortemꝗ Typhonem.
Virgilius.Mater Cyrene mater quæ gurgitis huius pro ducit primam in Cyrene.Catullus breuiat. Laſerpicife- ris iacet Cyrenis.hendecaſyllabus verſus eſt.
Diuidere dyphthongum græcum .ai.familiariſſimum eſt antiquis/vt Lucretio.Ponunt enim animai pro animæ/ vitai pro vitæ/materiai pro materiæ.
Eſt etiam apud Virgilium pictai veſtis & auri/vbi du- plex eſt vitium: diuiſio.ſ.ſyllabæ & productio vocalis ante vocalem.
Iuuenalis.Additur imperijs hiſpania/Pyrenemꝗ tran ſilit:producit primam in Pyrene quam corripit Tibul- lus.Tua bella Pyrene teſtis/& oceani littora Santoni- ci.& Lucanus in quarto . Iamꝗ Pyreneæ quas nunꝗ̄ ſoluere Titan.
Sidonius in panegyrico.Maioriani.Texta nabateū pro- memo ſulcat hidaſpem.producit/ba/in nabateum: Oui- dius breuiat.Eurus ad auroraꝫ nabateaꝗ regna receſſit.
Sidonius ad Felicem Philoctete tibi dedit pharetrā. pro ducit primam in philoctete.virgilius breuiat Parua Phi loctete ſubnixa Petilia muro.
Sidonius.Vel Taurominitana quos Charybdis. produ- cit ſecundam in Taurominitana: Alij breuiant. Iuuena- lis.Taurominitanæ rupes.
Horatius in ſermonibꝰ breuiat primam in pituita Lenta ferat pituita vides.Perſius producit in ſatyra tertia.Sō nia pituita/qui purgatiſſima mittunt.
Vltimam dictionis Palus breuiat Horatius quā alij lon gant.Virgilius.Limoſoꝗ palus obducat paſcua iūco.Et in ſexto.Fata obſtant triſtiꝗ palus īnabilis vnda.Victo rinus quoꝗ producēdam arbitratur eius hæc verba ſūt.

In genitiuo cognoſcuntur nouiſſimæ ſyllabæ plerunq̃ nominatiui quales eſſe debeant: vt eſt paupertas & palus. tas enim ideo longa eſt/quia genitiuus producit eã: dicimus enim paupertatis. ta. producta/& paludis media ſyllaba producta.

Martialis. Aequalis liber eſt critice qui malus eſt. lõgat primam in Criticus: quam breuiat Horatius. Vt Critici dicunt leuiter curare videtur.

Virgilius. Claudit nos obijce pontus. Longat primam in obijce/quam breuiat Silius in quarto. Et fidos certant obices/educere ſylua.

Actius contra legem breuiat primam in verbo procuro. exercent epulas læti famuloſq̃ procurant.

Propertius. Hos quoq̃ profecto ludebat Iaſone Varo: producit primam in profecto quã breuiat ſtatius ĩ duodecimo. Huc ego te Coniunx ad debita regna profectũ. Sunt tamen qui verſum Propertij aliter legant & loco profecto ſupponant perfecto.

Vult enim dicere Varonem perfecto ideſt finito Iaſone ideſt libro de Argonautis/quem cõſcripſit ad elegos verſus rediſſe.

Ouidius breuiat primam in ſopitus. purpereo iacuit ſemiſopita thoro: quod eſt contra leges: licet nonnulli contendãt ſemiſupina corrupto textu ſupponendum. Alij vero ſemiſepulta. Sed hæ ſũt induſtriæ coniecturales quibus tolli poſſent ex poetis omnes figuræ. Sic enim dici poſſet in Virgilio legendum non eſſe. Connubio iungam ſtabili: ſed coniugio: quod æque dici poteſt. Legendũ eſt ergo ſicut habent vt plurimum textus antiqui manu ſcripti: nec corrigendi ſunt auctores. Sed librarij. Eſt quidem verſus huic ſimilis in fine tertij libri de Arte in quo conuenientiſſime legitur ſemiſupina. Ait enim.

Cum iacet in dextrum ſemiſupina latus.
Sed huic verſui qui eſt in elegia qua conſolatur puellam cui Comæ deciderant magis conuenit Semiſopita. legitur nanq; ſic & ſic habent codices etiam impreſſi ſæpe etiam nondum digeſtis mane Capillis
Purpureo iacuit ſemiſopita thoro.
Eſt apud Martialem verſus. Nouerunt cui ſeruiunt Leones. in quo ponit ſecundo loco ſpondeum pro Dactylo: Vel ſecundum quoſdam diuidit. cui. in duas ſyllabas & breuiat. i. quæ natura longa eſt.
Vide quantum licentiæ ſibi vſurpet. Hoc ſi facerent noſtræui poetæ. Credo dicerentur litteras neſcire.
Academia ponitur a poetis ſecunda breui vt. Atq; inter ſyluas Academi quærere verum. Cicero tamen longam ponit. Inq; Academia nitida nitidoq; Lycio/vel Lyceo.
Sidonius Apollinaris in epithalamio Polemij primam dictionis Thales lõgat/more poetæ nr̃i licet alij breuient
Thales hoc etiam numeris inquirit & aſtris
Idẽ ibidẽ quart⁹ Anaxagoras thaletica dogmata ſeruat
Claudianus. Mergit ſe ſubito vellitq; coralia cloe. breuiat primam in Coralia/quam longat. Q. Serenus/ Coralium vero ſi cocto nectare malis.
Sidonius in Epithalamio Ruritij breuiat eandem/ & eam dictionem facit triſyllabam expuncta. i. littera. Lactea puniceo ſinuantur colla corallo.
Catullus. Coniugis in culpa flagrantis quottidiana: facit in dictione quottidiana dactylum & ſpondeum. Sed ſecundam eius dictionis lõgat Martialis/& breuiat primam Cinctus ſindone non quottidiana. Verſus eſt hendecaſillabus.
Virgilius in tertio. Eneidos. Arduus inde Acragas oſtendit maxima longe. breuiat primam & ſecundam in

Acragas. Priſcianus aūt in traſlatione Dionyſij producit. Hic ſalis Acragas miracula poſſidet vnus.
Sidon. in epithalamio Polemij/Materiam cunctis Creaturis aera cœdens: breuiat ſecundam in Creaturis quæ non poteſt eſſe niſi longa.
Ibidē dicit/Araneola micat proprias conferre laborat: producit primam & breuiat ſecundam in Araneola. Cōtrario modo ponitur/a/virg. breuiat enim primā & producit ſecundam. Nāq̧ vt Araneoli tenuem formabimus orſum. Pius fruſtra nititur verſum corrigere: Nā apud Virgiliū eſt nomē appellatiuum: Apud Sidoniū eſt nomen proprium mulieris.
In panegyrico Soceri ſui breuiat vltimam in Alcidē quæ ſolet poni longa. Nec quæ cadmeis pariens Alcidē in oris
Ibidem ꝑducit primam in Priene/quæ neceſſario breuis eſt: ſcribitur enim per. i. quæ ſequente. н. eſt breuis. Prienee Bia pluris ais eē malignos: Alibi breuiat. Et tu quē dederat Bias Priene.
Idem in epigrammate trium capitum. Leſtrygones nos eſſe puta. breuiat ſecundam in Leſtrigones: Contra/Iuuenalis producit Fingentem immanes Leſtrygones atq̧ Cyclopas.
Ibidem producit ſecundam in Geryone/quam alij breuiant. Virgi. in octauo.
Tergemini nece Geryone/ſpolijſq̧ ſuperbus:
Forte voluit ponere tribrachū pro dactylo vt in illo virgilij. Molli fultus hiacyntho. Verſus hic Sidonij. Nulla tamē fuſo prior eſt Geryone pugna.
Rubigo habet primā longā. Tamē Prudentius breuiat. Condere vagina gladium ne tecta rubigo. Similiter & Martialis Vteris ore aliter nimiaq̧ rubigine captus.
Grāmatici antiqui ac Neoterici dicūt genitiuos quartæ

declinationis in.us.producere.us.finalem ad differentiã nominatiui.Baptiſta fera philoſophus & medicus ac poeta illuſtris putat virgilium id non curaſſe/& talium genitiuorum ſyllabas pluribus in locis breuiaſſe: & eius imitatione tales ſyllabas de induſtria ſe breuiare.Adducit autem hos perſertim locos ex virgilio in tertio eneid. Quãuis increpitent ſocij & vi curſus in altum vela vocent.In Georgicis.

Martis equi biiuges & magni currus Achillis In Bucolicis.Spiritus & q̃tum ſat erit tua dicere facta. Vult ergo in primo exemplo curſus.in ſecundo Currus.in tertio ſpiritus eſſe genitiuos.Et nemo eſt/modo verſuum peritiam habeat/qui non aſſentiatur ſic opinanti/ niſi ſyllabæ quantitas obſtaret.Sic enim vt ipſe dicit eſſet cõſtructio verborum magis ſimplex / ac minus violenta: & Virgilianæ puritati ac maieſtati cõſentanea.Si nominatiuos dixeris/videntur verba venire in conſtructionem nõ ſponte Sed inuita/& Syntaxi repugnare/ ac vultu innuere Maronem diſſentire & protectione hac inſulſa non egere.

Quid ergo obſtat ne genitiuos putemus?

Nempe grammaticorum ſola tradditio. Qui aſſidue cõqueruntur Canones vim pati/& regulas ſuas conculcari.Quid ergo? Sic regulas verebimur vt aliquit regulis melius omittamus? Digniſſimi poetarum id non faciunt ſed quo ſpiritu feruntur illuc eunt.Cum heſterno veſperi Codicem Iliadis euoluerem repperi caſu verſum quẽdã Homeri Vbi animaduerti contra grãmaticos poni pedem quattuor tempora excædentẽ:eſt enim ex numero illoruz verſuum quos græci προκοιλιους vocant ꝙ ſint inflati ac prominuli vẽtris/vt ſit neceſſarium ſcandenti ſyllabam vnam non tangere ſed tranſilire.Habent enim

græci quoſdam verſus in quorum principio ſyllaba ſup fluit. & dicuntur proacephali. Quoſdam in quorũ initio ſyllaba deeſt/ & dicuntur Acephali. Sunt alij apud eos in quorum medio ſyllaba ſuperabundat/et ſunt quos prixi procœlij. Alij in quibus deeſt ſyllaba in medio ſupradictis cõtrarij:et appellãt lagari ideſt vacui/vel exiles Sunt et ĩ quibus ſyllaba in fine ſuperfluit: & vocantur Dolicouri.i.longe Caudæ et in quibus ſyllaba deeſt in fine & dicuntur miouri/ideſt Caude ſuccinctæ vel diminutæ. Quid ergo dubitamus credere virgilium ſyllabas illas corripuiſſe qui totiens inuenitur ad Syſtolem & Ectaſim confugiſſe?

Eſt in vltimo ſillij Italici libro hic verſus ſubdatur: cæſiq; cadant exercitus omnes. vbi nonnulli putant exercitus eſſe nominatiuum pluralem: alij ſingularem. & conſtrui cum omnes propter incluſam pluralitatem vt pars in fruſtra ſecant: Alij genitiuum ſingularem/ vt ſit conſtruatur/ omnes.s.milites cæci exercitus : & hi vadunt in ſententiam Feræ noſtri/quod non diſplicet. Operæpꝛecium eſt videre duos grãmaticos clariſſimos/ ĩmo principes claſſicariorũ noſtræ ætatis/Merulã.s. et Politianũ de ignorantia quantitatis ſyllabarum ſe redarguentes. obijcit Merula Politiano ꝙ breuiet primam in Imolo/et duas primas in matutinus. Politianus de pari vitio merulam accuſat ꝙ in fine verſus exametri locauerit pati. Vide ꝙ̃ pueriliter ambo errauerint : quæ profecto eſt / vt inqt Ruſtic⁊ in quadã noſtri poetæ eglogarũ Riſu res digna trimeſtri. Hoc volui addidiſſe/vt nemini mirũ videat̃ ſi aliqñ poetæ hallucinant̃ in ſyllabis. qñ iſti vt ita loquar grãmaticiſſimi ſic prolabantur. Rudo dis. primã longat. Perſius Pecuaria rudere dicas. Tamẽ Virgilius breuiat. Sera ſub nocte rudentũ. Vbi Seruius dicit Vir-

giliū feciſſe Syſtolen Excudit/mediā longat/tamē Vir-
gilius breuiat: Quis deꝰ hāc muſæ qs nobis excudit artē
Pulex primam regulariter producit/Mart. Pulice / vel
ſiquid pulice ſordidius. Tamen Ouidius corripit. Par-
ue pulex.
Propertius in ſecundo. Non ſic incolumen
Minois cum Theſea vidit: corripit primam & ſecundā
in minois contra leges. Tamen ſi demeretur / cum /
legitimus eſſet verſus.
Profiteor breuiat primam & mediam. Tamen Ouidiꝰ
longat eas. In Corinna quam profitebar amare.
Virgilius longat primam ſubijcio. Subijciunt Lapſus.
Papinius breuiat. Subicit gauiſus vlixes. Ille per duplex
ij. ſcribit/iſte per ſimplex.
Dolonis primam longat Ouidius. Rheſum dolonaꝙ cæ
ſos. Virgilius in. xij. breuiat
Antiqui proles bello preclara Dolonis.
Virgilius in. x. Inde Lycam ferit. Paulopoſtquam bre-
uiarat protrahit. Protinus Antæum & Lycam prima
agmina turni.
Scyros inſula. vnde Scyrius/prima longa. Virgiliꝰ Ar-
miger Automedon vna omnis ſcyria pubes. Contra. Si-
don. Apolli. Vel ſcyrias vacuaſſe colus vel ſerica fila/po
nit primam breuem.
Hyle nomen eſt loci cuius primam Papinius breuiat.
Qui breue littus hyles. Homerus eam longat.
Horatiꝰ ī primo libro epiſtolarū epl'a ſcd'a Militat ī ſyl
uis Catulꝰ nūc adhibe puro Pectore verba puer: ponit
Anapeſtum ī quinta ſede pro dactylo/ qd' & poeta nr̄
fecit in Epithalamio Ptolemei et Dorotheæ. ſic ꝑ valles
aganipeas Ego tū̄ exiſtimo legēdū ī verſu Horatij adbi
be pro adhibe/licet oēs codices quos legi habeāt adhibe.

Tibullus in primo. Hūc forte aquitanas poſſent qui fun dere gentes. Et in ſecundo Gētis Aquitanæ celeber Meſ ſalla triumphis primam/& ſecundam/& tertiam Syl labam in Aquitanus modo corripit modo longat.

Milonis primam græci producunt/vide Theocritum in Corydone. Latini breuiant.

Græci in Alpheo mediā aliquando corripiunt noſtri ſemper longant.

Ouidius in Ibim dixit non Orphea: ſed Orpheon. Stri moniæ matres Orpheon eſſe ratæ. Qui accuſatiuꝰ neq̄ græcus eſt neq̄ latinus: Græci enim dicunt Orphea la‑ tini Orpheum.

Seneca in Hercule furente breuiat primam dictiōis Pro ſerpina. Vidiſti ſiculæ regna Proſerpinæ. Eſt enim me‑ trum Aſclepiadeum quale illud Horatij. Mæcenas ata‑ uis ædite regibus. Alij longant. Virgilius. Nondum illi flauum Proſerpina vertice Crinem.

Ouidius de ponto breuiat primam Rutilij. Et graue ma gnanimi robur mirare Rutili. Martialis ꝓducit. Famæ Rutilium Sue relinquas.

Iuuenalis longat ſecūdam in Apulia. maiores apulia vē‑ dit. Perſius dicit. Sitiat canis Apula quantum.

Catullus. Pharſaliam coheunt pharſalia tecta frequen‑ tant. eodem verſu breuiat & longat eandem ſyllabam in pharſalia quam Lucanus ſemper producit. Sicut Ho‑ merus Ares Ares.

Lucretius. Craſſaq̄ conueniunt liquidis & liq̄da Craſ ſis. breuiat & longat primam in liquidus/quæ ab omni/ bus alijs breuiatur.

Idem in ſexto. Inter ſe quædam poſſint copulata teneri vbi breuiat primam in Copulata contra morem.

Ibidem. Nam quid britannis cœlum differre putamus.

producit primam in britannis contra legem & morem aliorum. Virgili. & penitus toto diuiſos orbe britānos. Idem in quinto. Arboris amplexus ſtipites breuiat primam in ſtipites contra morem.
Producit etiam ſextum caſum tertiæ in.e. vt lapide arte. Virgilius in tertio Eneidos. Heſperium ſiculo latus abſcidit. Vbi Seruius dicit corripuiſſe eam ſecundam in abſcidit Syllabam per poeticum morem.
Iuuenalis. Et phthiſis & vomice putres. breuiat primā in vomica Quam. Q. Serenus longat. Vomica qualis erit vel eidem proxima quædam.
Notatur Lucretius. ꝙ dixerit in vocatiuo caſu Memmius. Verum id non dixerim ego factum licentioſe: Nam teſte Seruio in primum Eneid. Cum exponit illud. Hoc primum in luco noua res oblata timorem leniīt. Talia nomina vt Mercurius Domitius/ Ouidius apud maiores emittebant vocatiuum ſimilem nominatiuo/ Et ſequentibus annis pertulerunt apocopen. propterea accentum retinent accutum vbi prius fuit. ſ. in penultima/ quæ tūc erat antepenultima: eadem ratione Virgilius. in octauo dixit fluuius in vocatiuo. Corniger heſperidum fluuius regnator aquarum Adſis o tandem.
Scaber primam producit: tamen Virgilius breuiat in Georgi. & tophus Scaber: & nigris.
Plautus in Aſinaria diuidit iam monoſyllabam. Hoc agite Sultis ſpectatores nunc iam. Vbi ex iam facit Iambū vel pyrrhichium.
Idem in quottidie primam & tertiam breuiat.
Aeta habet in prima dyphthongum. ae. ſecunda cum. e. ſcribitur/ & eſt triſyllabum. Tamen Ouidius fecit biſſyllabum in ſeptimo. Subit Aeta relictus.
Aedon triſyllabum eſt. Sed Calpurnius biſſyllabum fe-

cit.vocalem ſuperat.Sit turpior Aedona bubo.
Laturus/ra/rum/longat primam/tamen virg. in Cyri breuiat.Omnia me potius digna atq; indigna laturam.
Non omittendum etiam q antiqui poetæ faciebāt quoſdam verſus vocatos tibicines a grammaticis / in quibus dictionem aliquam ſuperfluam ad metri ſuſtentationem inſerebant virg.Nunc dextra/ nunc ille ſiniſtra. vbi ſuperfluit/ ille.
Idem in. vi .Aſpectans ſyluam immenſam & ſic forte precatur.vbi Seruius dicit ſupfluit forte.Nec enim poſſumus intelligere fortuito rogaſſe.
Idem in.x.Rhebe diu res ſi qua diu mortalibus vlla eſt. vbi ſuperfluit qua/vel/vlla.Satis enim fuerat dicere/ ſi qua/vel ſi vlla.
Claud.Compulimus durum Siphacem fractūq; Metello.mediam in ſiphacem breuiat/quem Ouidi⁹ lōgat.
Poſtera lux melior/ſuperat Maſſiniſſa
Siphacem.Martialis.Tolle tuum precor
Hannibalem victūq; Siphacem.
In Phæaces penultima longatur.ſed eam Proptius breuiat.Nec mea phæaceas inter pomaria ſyluas.
Ablatiui primæ in a:longam a virg. hoc non obſeruat. Vna eademq; via ſanguiſq; animuſq; ſequuntur . Neq; Propertius.
Hac eadem rurſus Lygdame curre via.
Item Propertius in principio tertij libri.
Non datur ad muſas currere lata via. poſſet tamen conſtrui ſic.
Nom datur lata via currere pro currendi ad muſas : tu videris qui legis.
Secunda in Stymphalides longa eſt:Auſon.tñ ponit breuem Stymphalydes pepulit volucres.

Contamino longat ſecundam. Tamen Mart. breuiat.
Auſus tam notas contaminare manus
Sicanus longat ſecundam Virg. Fluctus
Subterlabere ſicanos. Tamen Silius breuiat
Sicana nunc tellus nunc littora ibera cruorem
In Cyane. Ouid. ſibi ipi contrarius/ nam modo breuiat modo producit in.ix.
Cognyta Cyane preſtanti corpore Nympha Idē alibi:
Quaq; ſuis Cyanem. miſcet Anapus aquis.
Serapis longat ſecundam. Capella tamen breuiat. Te ſerapim Nilus Memphis veneratur Oſirim.
Anas in obliquis ſecundam apud quoſdam breuiat/ apd' quoſdam longat Sext. Ruff.
Latipedēq; anatē cernes excædere ponto. Mart. Et Anatis habeas vropigium macræ. Primus pes eſt Anapeſt9 vt vult Pompillius/ in quo tertia lōga eſt
Macedo breuiat ſecūdā. Ouid. tamē in.xij. metamorph.
Qui clypeo gladioq; macedoniaq; ſariſſa. Hoc autē fit ad imitationem græcorum/qui in ea dictione mutant aliquādo, ε, in, η, hoc autem faciunt ſequentes analogiam: nam nomina in don vt ſarpedon ſolent habere, η, ante don/quam litteram licet non habeat communiter dictio Macedo ſcribitur nanq; per, ε, micron/licentia tn̄ poetica nonnunq; ſcribitur cum, η, ratione analogiæ.
Es, a, ſum verbo/eſt breuis Virgilius.
Quiſquis es armatus qui noſtra ad limina tēdis. Propertius tamē in ſecundo longat ſi puer es alio traijce tela tua
Sunt tn̄ q ſcopulū hunc metuentes legāt in eo loco / non puer es/ſʒ pudor ē/dicētes. ſi pudor ē alio traijce tela tua
Puluis maſculini eſt generis ſecundum Priſcianum.
Horatius. Puluerem olympicum colegiſſe iuuat.
Propti9 tn̄ ī ſcd'o ponit fœmininū. Et duo ſint verſ9 qui

nunc iacet arida puluis. Idem in primo ponit maſculinū
Et meus oblito puluis amore vacet
Martialis producit ſecundam in ficedula ait enim ſic.
Patulo ficedula lumbo. Iuue. breuiat. Mergere ficedulas
Liquefactus breuiat ſecundam apud virg.
Liquefactaq́ʒ voluere ſaxa. Ouidius in vij. eam longat.
Tura liquefaciunt.
Vindemio longat ſecundā. Horatius breuiat. Vindemia-
tor & inuitus cum ſæpe viator.
Lucretius in. iij. longat ſecundam in Vietus
Nec ſupra caput eiuſdem cecidiſſe vietam. Horat. breui-
at in Epo. Quis ſudor vietis & q̄ mal' vndiq́ʒ mēbris
Numicus longat ſecundam. Tū Horatius breuiat. Brun
duſium Numici melior via ducat an Appi.
Deſtino ſecundā breuiat Virg. Et me deſtinat aræ. Iu-
uen. longat Et domini gladio iam deſtinata.
Delyrus ſecundam longat Horat. Quicquid delyrant
reges plectūtur Achiui. Lucret. breuiat: Quod facit hic
idem perdelyrus eſſe videtur
Ouidius longat ſecundam in Tentyra.
Saltus Tentyra petenti. Iuue. breuiat
Qui vicina colunt vmbroſæ Tentyra palmæ.
Egnatius medicus longat ſecundam in butyro Molliq́ʒ
ſubacta butyro. Valgius breuiat. Lac niueum/ butyrūq́ʒ
nouum Similiter Macer. Cum butyro modicoq́ʒ oleo
As finita breuiant nominatiuos nominū græcorum fa-
cientium genitiuos in dos/ vt Pallas dos. Martianus ta-
men longat Arcas/ dum Mercurium ſignificaret. Arcas
in thalamum venire iuſſus: Eſt hendecaſyllabus verſus:
poteſt tamen dici eſſe trocheus vt in illo Catulli/ Arido
modo pumice expolitum.
Concionor penultimam longat. Sidonius breuiat. Con-

cionaturum plebs ſedula circunſtetit.
Ouidius.ad liniam.breuiat ſecundam in confudit.
Confudit atq; fugæ barbara terga dedit. Ennius in annalibus longat.Sunt tamen Codices qui in illo loco Ouidij babeant non confudit/ſed concudit.
Gotbus apud græcos primam longat / Scribunt enim per duplex ,ttb, vltimo aſpirato vt eſt in ponte ad viaȝ ſalariam
Qui potuit duras Gottborum ſubdere gentes.
Noſtri vero eam breuiant.Auſonius
Huc poſſem victos inde referre Gotbos.
Et Sidonius.Biſalta Oſtrogotus Procuſtes Sarmata moſcbus.
Nomina græca mittentia genitiuum in is vt Tigris creſcunt in genitiuo & dactiuo Vocatiuum & ablatiuum pares babent: declinantur enim Tigridis tigridi/o tigris a tigri.Lucanus tamen id non aduertens dixit Tigride ocyor & cœli flamis & Tigride fœta.
Hannibal in obliquis corripit penultimam Tamen Ennius in Iambico ſenario eam produxit.
Seruius in illud quarti eneid.Ire iterum in lacbrymas/ iterum tentare precando Dicit precando & cantando/ do/breuiant naturaliter.boc modo Terentianus.vt vitæ dubius varios renouando dolores : plerumq; tamen a virgilio producitur.Sic Seruius/q̄ ſi dicas ſyllabam eſſe cōmunem/reſpondetur id factum per abuſum virgilij & aliorum poetarum.
Ouid.producit primam in vacillo.ſpes mea vacillat. Lucretius breuiat.Imbribus aut tabe membrorum arbuſta vacillent.
Cicero in Arato.Occidit Abdromade clarum caput/& ſera Piſtrix.breuiat primam in ſera/ omnes alij produ-

cũt Virgilius Sera ſub nocte rudentũ.
Iuue. Hæc tetigit Gradiue tuos vrtica nepotes: ꝑduxit primã in gradiuus Quã Silliusbreuiat in xv. Qui cõſul ta ducũ flagret meliore gradiuo.
Virgi. in vi. At qui vmbrata gerũt ciuili tempora q̃rcu Ciuica debuit dicere/ ſed mutauit. vt contra Horatius Motum ex Metello conſule Ciuicum pro Ciuilem
Virgilius in x. Nec Clytio genitore minor / nec fratre Meneſtheo. vtitur duplici licẽtia in vna dictione Mneſtheo: nam interponit/e/inter/m/et/n /et vltimã ſyllabã facit ſynereſim trahendo/e/et/o/ĩ vnũ. Statius. Fluctib⁊ inuiſis iam nereis impat belle. breuiat ſecundã in nereis/ quam Ouidius in Oenone producit. Vtq; celer venias virides Nereides oro.
Bene et male corripiũt finales ſyllabas Tamẽ Ouidius in primo de arte producit. Sæpe maledixit cũ iam properaret Achilles. Sic Pompili⁊ noſter. Tamẽ ego aliter longe ſentio. Nã nõ male/ſed mane loco illo legẽdum eſt Dicit enim Ouidi⁊ Deidamiã rogaſſe Achillẽ vt maneret: Cũ iã poſita colo et ſũptis armis ꝑperaret ad Troiã
Horatius in primo Carminũ diuidit dyphthongũ/ει/et producit vocalẽ/ſequente vocali: et corripit/y/ ſeq̃ntib⁊ m/ et/n/cõſonãtibus in illo verſu.
Euterpe cohibet/nec Polymneia. facit eĩ polymeia q̃nq; ſyllabarũ: et eſt verſus ille ſimilis iſti. Mecænas atauis ædite regibus: & hoc fecit græcorum licentiã imitatus.
Horatius longat vltimam in Vale.
Vale vale caue ne titubes. Ouidius de Triſtibus breuiat non ea ratione qua Virgilius ideſt ꝑpter vocalem ſequentem vt vale inquit Iola: Idq; quod ignoti faciunt Vale dicere ſaltem.
Tribrachum in ſecunda ſede ponit Virgi.

Inualidus/etiamq́ tremens/etiam inſcius æui.
Excuſat tamen eum Atilius Fortunatianus dicens: omnē ſyllabam quæ partem orationis finit in omni verſu indifferenter accipi. Idem facit. Horatius in primo ſermone Quid igitur ſuades vt viuam Menius autem ſic: vbi eſt Tribrachus in prima ſede.
Virgilius in. Non erimus regno indecores. et in. xi. Cur indecores in limine primo/facit ſiſtolem: nam in dictione/indecores/penultima longa eſt: Sicut in dictionibus/fauores/& lectores.
Catullus dicitur peruertiſſe legem metri hendecaſyllabi phalecij: cuius primus pes debet eſſe ſpondeus
Ipſe enim eo loco aliquando ſpondeum ponit vt Paſſer: delitiæ.
Aliquando Throcheu᷎ vt Arido modo pumicæ expolitū
Aliquādo Iambum vt meas eſſe aliquid putare nugas.
Tū Atilius fortunatianus excuſat eum dicēs hunc morē fuiſſe antiquis autoribus puta ſapphо & Anacreonti.
Qui longa eſt/tamen Virgilius breuiat.
Credimus an qui amant ipſi ſibi ſomnia fingant.
Idem corripit/o/Te Corydon o Alexi.
Corripit etiam te/quod eſt natura longum
Nomen & arua locum ſeruant. te amice nequiui.
Adiungenda hic quæ Probus grammaticus dicit ad Cœleſtinum de Virgilio: ait enim ſic
Sunt aliquæ ſyllabæ apud Virgilium quæ neceſſitate metrica cum vitio barbariſmi q̄ apud poetas metaplaſmus appellatur/contra rationem corripiuntur.
Sunt aliquæ quæ cum breues ſint neceſſario producunt̄ corripiuntur in his.
Matri longa decē tulerūt faſtidia menſes. Itē illi⁊ arma & ipi⁊ anī oculos. mediam ſyllabam pronominum cū ſit

longa corripuit. Item obſtupui ſteteruntq́ Comæ. Te/ ſyllabam longam in verbo corripuit. Item Egerimus no ſti.ri.ſyllabam corripuit. Item vrbemq́ fidenam Corri puit.fi.ſyllabam/cum ſit longa. Item/fluctu nimboſus Orion.o.ſyllabam corripuit: quæ longa eſt: Deinde de breuibus dicam/quæ pro longis ſunt poſitæ. Italiam fa- to profugus.primam ſyllabam cum ſit breuis lõgam po ſuit. Item exercet Diana Choros. Di.ſyllabam producit quæ breuis eſt. Etiam poſitione longas de breuibus facit vt Relliquias Troiæ/& Relligione ſacre. L. litterã con ſonantem contra rationem geminauit. Ideo hæc intelligẽ da arbitror vt Caueri poſſint. Virgilius. enim propter operis magnitudinem & auctoritatem ſui quæ multum valet/non ſine neceſſitate metrica ſyllabarum naturam conuertit. Sic Probus. Ex quibus plus ſatis conſtat anti quos poetas fuiſſe nouis licentioſiores.

Lucanus breuiat.o.finalem ablatiui ſecunde declinatio- nis. Hoc ſolum metueris incauto ab hoſte tueri. Proper tius. Hoc eodem ferro ſtilet vterq́ Cruor. quæ oĩa ſunt licentiæ.

Ouidius modo producit/modo breuiat imperatiuũ. fac. Phylli fac expectes. In remedio. Durius incædit: fac am bulet.

Horatius. Ludere par impar/equitare in harundine. ar. longat. Suetonius in epigrãmate ad Traianum breuiat. Nitor ad impar opus.

Foras longat vltimam. Tamen Lucretius breuiat. Litto- ra iam reboant/foras eructatur aquæuis.

Finalem ſyllabam ſecundæ perſonæ verborum quartæ Coniugationis. Vt audis. Sæuis. producunt grammatici Ouidius. tamen in epiſtola Medeæ breuiat.

Neſcis an exciderint mecum loca/venimus illuc.

Item Propertius. & ſoror/ & cum qua dormis amica ſimul Verſum prediƈtum Ouidijſic legit Pompilius diligens perſcrutator ſyllabarum: licet quidam alij por neſcis/neſcio imprimi fecerit metuentes poetæ a tali licētia. Sed alia ꝙ plurima exempla reperiuntur.
Seneca in Troade poſuit troiæ triſyllabum Miſit infeſtos Troiæ ruinis totiēs arcus. Et in eodem choro. Dum lucē tantē Troiæ atq̃ achiuis. In eodem choro diuidit cui/ & facit biſyllabū. Mittat et donet cuicūq̃ terræ.
Mutant/o/in/u/vt ſyllabas producant. Perſi. Ne mihi Pulidamas et troiades labeonem Virgi. in buc. Venit et Vpilio tardi venere ſubulci.
Iuuenalis finit verſum. & fruſtra rogante. vbi vltimā in fruſtra corripit cōtra regulas.
Georgius Valla taxat Horatium ꝙ in primo ſermonū dixerit Conmuni ſenſu plane caret inquimus. Item ꝙ alibi dixerit Omi laertiadequicquid dicam aut erit aut non in Laertiade ex/ a /et/ e /facit vnam ſyllabam: aut abicit vnam illarum vocalium.
Lucretius in quarto ponit anapeſtū in principio verſus. Sic enim dicit. Aciebus binis.
Cicero in arato ponit genus pro genu in pluribus locis. Ac propter leuum genus omni ex parte locatus. & iterum. Hoc genus ad leuum nixi delapſa reſedit. Item. Tertia ſub cauda ad genus ipſum lumina pandit.
Marcus Manl. in vltimo Aſtronomiæ.
Incubuit tellus/timuit naufragia pontus. producit ſecūdam in naufragia. alij breuiant.
Sidonius in panegyrico Maioriani contra vſum producit antepenultimam in matricida. Matricida pius / ſed ne ſpreuiſſe dolorem. Ibidē producit ſecundā in diƈtione Nabathеum contra vſum. ait enim.

Texta nabatheum pro remo ſulcat Idaſpem .

Cōtra.Oui.Eurus ad aurorā nabatheaq; regna receſſit

Venit in mentem Aphereſis Plauti/quã aliquãdo tanq̃ ineptam reſiſſe me memini .Plautus enim dixit & hoc refert .Probus ad Coeleſtinum /a preneſtinis Conias pro Ciconias appellari.

Licuit ergo poetis antiquis quicquid libuit Tulerūt principia dictionum vt Virg.

Omnia fert ætas/pro aufert. Tulerunt

Media/vt cum dicunt audieram/pro audiueram.

Finem/vt Lucretius.Gannitu vocis adulant ꝑ adulātur. Item adunt in principio dictionum vt Virg.in.ix.Vel ꝗbus obſeſſos poſſit concredere muros. Con .n.vocat teſte ſeruio.In medio vt indugredi/pro ingredi:nauita. ꝑ nauta In fine vt proteſtur pro poteſt.Vir.in.ij.Geor. Huic pinguem & placidam paci nutritor oliuam/ponit nutritor pro nutrito.

Longant breues/breuiant longas. diuidunt dyphthongos.litteras ſupprimunt.plures in vnam cōtrahunt.Sed quo demens ſino me ferri redūdantia exemplorum tantæ licentiæ? Vt ergo tandem his finem imponam : prora noſtra conuertatur ad portum

Quid aliud eſt pathos? Quid aliud ſunt metaplaſmi / et Tropi/ac ſchemata/ Figuræq; omnes/q̃ nomina licentiarum poeticarum ſeu viciorum quæ apud antiquos propter inſitam Carmini difficultatem inoleuerūt/ et apud neotericos perdurante eadem difficultate perſeuerant ? Addamus & pauca quedam ex Quintiliano.

Quintilianus in primo Cap.de ortographia dicit docendos eſſe pueros/quæ in Carminibus barbara / quæ impropria quæ contra legem loquendi ſunt poſita : & ſequitur/non vt ex his vtiq; improbētur poetæ / quibus

quia plerumq; ſeruire metro coguntur / adeo ignoſcitur vt vitia ipſa aliis in carmine appellationibus nominētur metaplaſmos enim/ & ſchematiſmos / & ſchemata vt dixi/vocamus & laudem virtutis neceſſitati damus. ſic Quintil. circumſpectiſſime.

Item in primo de tribus virtutibus in eloquutione Cum de barbariſmi vitiis loquutus eſſet ſubintulit. Scire autem debet puer hæc apud ſcriptorem Carminum aut venia digna/aut etiam laude duci.

Parco igitur iam plura.ſatis enim ex his conſtat licentia poetarum antiquorum/nec eos in hoc cum Criticis redarguo:non enim volo vnius defenſionem omnium aliorum eſſe calumniam.immo cum Quinti.eos excuſo/ac grammatiſtas accuſo/qui eos accuſant perq̄ inique. habent poetæ priuilegia / quibus contra grammaticorum ſcita poſſint ire.Et habent Canones grammaticæ pro amnearum telis Sicut vt inquit Anacharſis habent potētiores viri leges ciuiles.Concordat his quod Plinius Cicilius ī epiſtola ad Caninium dixit.

Si datur Homero poteſtas & mollia vocabula & græca ad bonitatem verſus contrahere/extendere/inflectere cur nobis ſimul preſertim non delegata / ſed neceſſaria non detur?Et Varro in Analogia inquit.Orator nō debet in omnibus vti analogia:quod ſine offenſione nō poteſt facere/Cum poetæ tranſilire lineas impune poſſint Conſentit his quod in tertio Tuſculanarum queſtionum dicit Cicero.Cum enim adduxiſſet Actium poetam dicentem/Quis inuidit florem liberorum meorum/ſubiicit Male latine videtur:ſed preclare tamen actius

Vt enim videre/ſic inuidere florem rectius q̄ flori dicitur.Nos ſupple

Oratores conſuetudine prohibemur:poeta ius ſuum te-

nuit et dixit audacius Ecce vt indicat Cicero licere poetæ diſcedere a Conſuetudine: ſequi analogiam & lineas tranſilire: quod conceſſum non eſt Oratori. Diſcant ergo grammatici/ & hoc a Quintiliano diſcant poſſe nos non ſeruatis grammaticæ legibus loqui latine. Eius enim hæc verba ſunt in primo libro capite de tribus virtutib9 in eloquutione Quare mihi non inuenuſte dici videtur aliud eſſe latine/ aliud grãmatice loqui. Sic ille.

Quod exemplo quoq; patet / Qui namq; Trigide dicit latine loquitur/ quia conſuetudinem ſequitur/ grãmatice non loquitur quia regulas non ſeruat. Nam Tigris & Iſis et ſimilia ſecundum regulas emittunt ablatiuū parem recto / vt inquit Seruius in illud Decimi Eneidos. Secat æquora Tigri: tamen poete dicunt Tigride. Diſcant etiam more ſuo certare cum pueris/ nõ cum poetis: qui ſupergrediendi regulas ius habent. Sicut Olympionicæ poterant non per portas ſolum ſed etiam dirutis muris vrbem intrare Quod ſi quis poetarum noſtræ ætatis dignus eſt hoc honore: porfecto ille eſt poeta noſter / Qui tanta conſcripſit (de poetis loquor) quanta nemo alius Latinorum.

F I N I S.

VLTIMA PARS OPE-
RIS BAPTISTE MAN-
TVANI CARMELITAE.

¶ Impreſſum. In Florentiſſima Lugdunẽſi Ciuitate. Solertia. Stephani de Baſignana. Gorgoni Carmelite. Doctoris. Theologi. In officina. Bernardi Leſcuyer. Regnante. victorioſiſſimo Franciſco Francorum Rege. Chriſtianũ orbem. Moderãte Leone. decimo. Animarum tutiſſimo Medico.

Anno Domini Milleſimo quingenteſimo Decimo ſexto Die vero vigeſimaprima menſis Iulij.

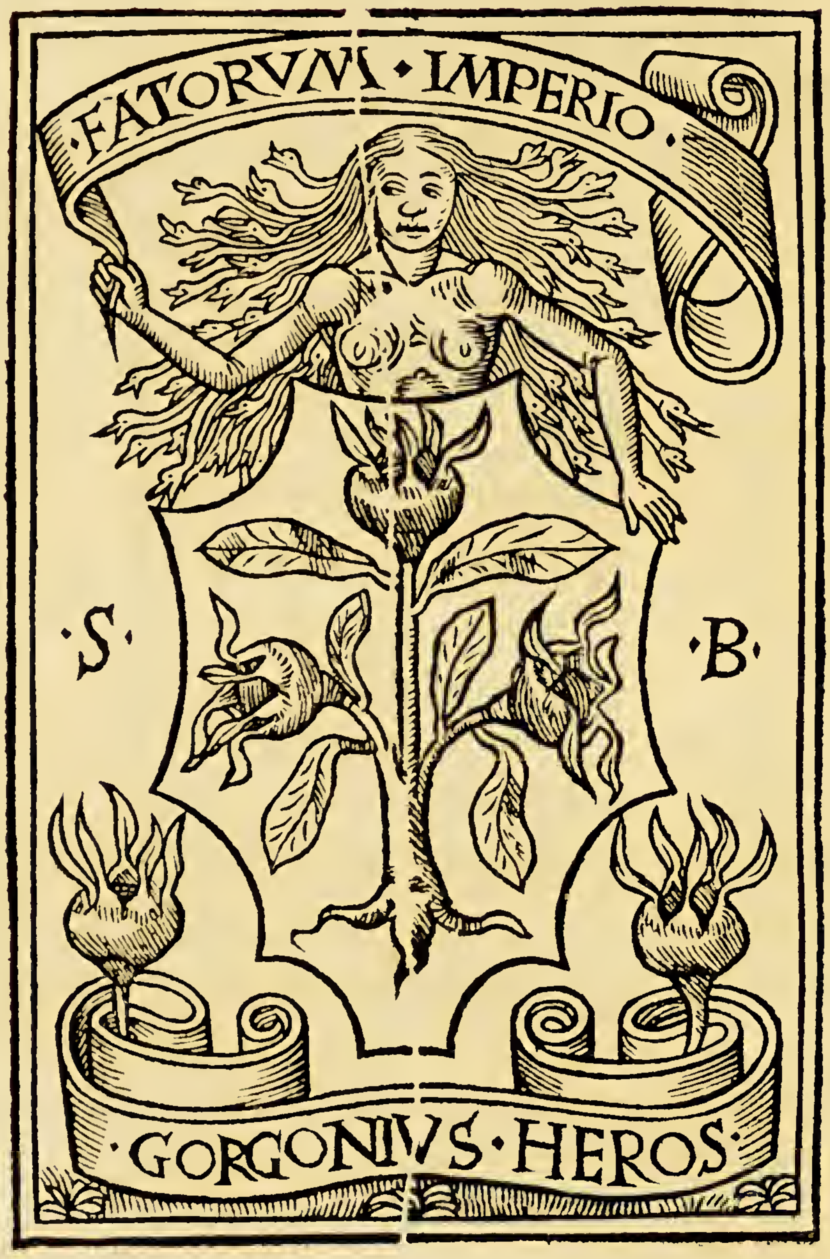
1516.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO. VSQVE AD QVATTVOR ANNOS.

STEPHANVS.B.GORGONIVS CARMELI
TA BENEFICO PATRONO POSVIT.

·FATORVM·IMPERIO·
·S·
·B·
·GORGONIVS·HEROS·

FRANCORVM.
REGIS.
VLTIMA PARS OPERIS.

80-320
L. Witten
June 1980

Rio 1784

H516
B222a